

I samspel med musikkivet

– en ny nationell plattform för musiken

*Slutbetänkande av Utredningen om en nationell
musikplattform*

Stockholm 2010

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2010:12

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes Offentliga Publikationer på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningsavdelning.

Beställningsadress:
Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Orderfax: 08-598 191 91
Ordertel: 08-598 191 90
E-post: order.fritzes@nj.se
Internet: www.fritzes.se

Svara på remiss. Hur och varför. Statsrådsberedningen (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02)
– En liten broschyr som underlättar arbetet för den som ska svara på remiss.
Broschyren är gratis och kan laddas ner eller beställas på
<http://www.regeringen.se/remiss>

Textbearbetning och layout har utförts av Regeringskansliet, FA/kommittéservice

Tryckt av Elanders Sverige AB
Stockholm 2010

ISBN 978-91-38-23354-2
ISSN 0375-250X

Till statsrådet Lena Adelsohn Liljeroth

Regeringen bemyndigade den 29 oktober 2009 statsrådet Lena Adelsohn Liljeroth att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå den närmare utformningen av en ny nationell plattform för musiken.

Med stöd i bemyndigandet förordnades direktören Eric Sjöström som särskild utredare fr.o.m. den 2 november 2009. Som sekreterare anställdes departementssekreteraren Jakob Kihlberg fr.o.m. den 2 november. Det beslutades även att dekanen Anna Lindal skulle biträda utredningen som sekreterare fr.o.m. den 2 november. Samordnaren Lotta Brilioth Björnstad anställdes som sekreterare fr.o.m. den 9 november 2009. Som biträdande sekreterare anställdes fil. kand. Annika Höglund fr.o.m. den 10 november 2009.

Vid regeringssammanträdet den 2 november 2009 förordnades följande personer att ingå i utredningen som experter: kanslirådet Hans Enflo, administrativa samordnaren Pia Nyström, enhetschefen Mika Romanus, direktören Björn W Stålne, departementssekreteraren Katja Wahlsten och direktören Kent Wiberg.

Utredningens assistent har varit Malin William-Olsson vid Regeringskansliets kommittéservice.

Utredningen överlämnar härmed sitt betänkande *I samspel med musiklivet – en ny nationell plattform för musiken* (SOU 2010:12). Utredningsuppdraget är därmed avslutat.

Stockholm i februari 2010

Eric Sjöström

/Lotta Brilioth Biörnstad
Jakob Kihlberg
Anna Lindal

Innehåll

Sammanfattning	9
1 Inledning	13
1.1 Utredningens uppdrag.....	13
1.2 Tidigare utredningar och förslag.....	14
1.3 Utredningens arbetsformer.....	15
1.4 Betänkandets disposition.....	16
2 Bakgrund	17
2.1 Musiklivet i Sverige	17
2.1.1 Komponisterna	19
2.1.2 Fria musikgrupper	20
2.1.3 Konsertarrangörer	22
2.1.4 Orkestrar.....	25
2.1.5 Opera.....	26
2.1.6 Länsmusiken	27
2.2 Särskilt om vissa enskilda aktörer	29
2.2.1 Stim och SAMI	30
2.2.2 Svensk Musik Swedmic AB.....	30
2.2.3 Export Music Sweden AB	32
2.2.4 Kungl. Musikaliska Akademien	33
3 Statens insatser på musikområdet	37
3.1 Inledning.....	37
3.2 Statens kulturråds verksamhet på musikområdet	37

3.3	Konstnärsnämndens verksamhet på musikområdet.....	47
3.4	Musikalliansen	51
4	Stiftelsen Svenska rikskonserters verksamhet	53
4.1	Rikskonserters uppdrag	53
4.2	Rikskonserters intäkter och kostnader	55
4.3	Rikskonserters verksamhet.....	56
4.3.1	Konsertproduktion och samarbete med musiklivet	56
4.3.2	Caprice Records	64
4.3.3	Elektroakustisk Musik i Sverige (EMS)	64
4.3.4	Nybrokajen 11 och Stallet	67
5	Statens musiksamlingars verksamhet.....	71
5.1	Statens musiksamlingars uppdrag	71
5.2	Statens musiksamlingars intäkter och kostnader	72
5.3	Verksamheten vid Statens musiksamlingar.....	73
5.4	Internt utvecklingsarbete.....	76
6	Överväganden och förslag	79
6.1	En musikplattform i samspel med musiklivet	79
6.2	Förslag till uppdrag för en nationell plattform.....	82
6.2.1	Musikalisk kvalitet och bredd i hela landet	83
6.2.2	Från producent och arrangör till koordinatör.....	85
6.2.3	Nationell överblick och kompetensuppbyggnad	88
6.2.4	Internationell samverkan.....	91
6.2.5	Barn och unga.....	93
6.3	Organisationsfrågor	96
6.3.1	Huvudförslag: Statens musikverk.....	97
6.3.2	Särskilt om integrationsmöjligheter.....	100
6.3.3	Alternativt förslag: Statens musikplattform.....	105
6.4	Resurser för samarbetsprojekt i musiklivet	106

6.5	Verksamhet som bör föras över från Rikskonserter.....	110
6.5.1	Elektroakustisk musik i Sverige (EMS)	110
6.5.2	Caprice Records.....	112
6.6	Lokalfrågor	115
6.6.1	Nybrokajen 11	116
6.7	Personalbehov samt budgetförslag	118
6.8	Förstärkning av Statens kulturråds bidrag till musiklivet ...	121
6.8.1	Bidrag till regional musikverksamhet m.m.	121
6.8.2	Bidrag till musikarrangörer	123
6.8.3	Stallet	126
6.8.4	Verksamhetsbidrag till fria grupper.....	127
6.8.5	Fonogramstödet	129
6.8.6	Samarbete med tonsättare	130
7	Ekonomiska konsekvenser m.m.....	133
7.1	Konsekvenser av utredningens förslag	133
	Referenser	137
	Bilagor	
<i>Bilaga 1</i>	Kommittédirektiv (Dir. 2009:96).....	139
<i>Bilaga 2</i>	Förteckning över organisationer och enskilda som utredningen träffat	143

Sammanfattning

I utredningen föreslås vilka statliga insatser som bör göras på nationell nivå för att främja utvecklingen på musikområdet och den närmare utformningen av en ny plattform för musiken. Bakgrunden är bl.a. riksdagens beslut att avveckla statens stöd till Stiftelsen Svenska rikskonserter.

Utredningens huvudförslag är att ett nytt uppdrag tas fram för myndigheten Statens musiksamlingar som innefattar både att främja framförandet av levande musik och att bevara och tillgängliggöra kulturarvet. Med detta som utgångspunkt ombildas myndigheten till ett nytt, samlat Statens musikverk. En särskild enhet inrättas i myndigheten som ska arbeta med att främja levande musik. För att fullgöra det nya uppdraget tillförs myndigheten resurser från Rikskonserters verksamhetsbidrag i samband med att statens stöd till stiftelsen avvecklas. Ett alternativt förslag lämnas också om hur en mer fristående verksamhet, kallad Statens musikplattform, skulle kunna inrättas med nuvarande Statens musiksamlingar som värmyndighet.

Vidare föreslås i betänkandet hur ett nytt uppdrag om att främja framförandet av levande musik bör utformas. Förslaget är bl.a. att uppdraget ska vara att ha nationell överblick över musiklivet i Sverige och följa utvecklingen på det musikaliska området i andra länder. Myndigheten ska koordinera och stödja samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Samarbetsprojekten kan vara nationella eller internationella och innefatta såväl aktörer inom det fria musiklivet som institutioner på nationell, regional eller lokal nivå.

Vid bedömningen av om ett projekt är av nationellt intresse bör myndigheten utgå från de nationella kulturpolitiska målen samt det övergripande mål som föreslås för verksamheten: att befolkningen i hela landet ska ges möjlighet att ta del av ett varierat musikaliskt utbud, präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Vidare bör

de projekt särskilt prioriteras som främjar internationellt och interkulturellt samarbete samt barns och ungas möte med det professionella musiklivet.

Uppdraget innebär att statens roll till skillnad mot i dag blir mer samordnande och koordinerande och att det på central nivå inte längre ska produceras turnéer eller konserter. I denna del ska i stället statens insatser vara att främja de resurser, initiativ och samverkansformer som finns i det fria musiklivet och på regional nivå t.ex. inom länsmusiken.

För att främja integration mellan kulturarvet och det nyskapande inom ramen för det föreslagna Statens musikverk bör även uppdraget i den kulturarvsinriktade delen utvecklas. Utredningen föreslår bl.a. att Statens musikverk ges i uppdrag att öka dokumentationen inom genrer som inte är väl företrädda i samlingarna i dag. Myndigheten kan också ges ett tydligare uppdrag att ge ut noter och inspelningar av musik. På så vis bör Statens musikverk kunna utvecklas som serviceorgan och aktör i förhållande till musiklivet i dag.

Oavsett val av organisationsmodell är utredningens förslag att 25 miljoner kronor omfördelas till ett särskilt anslag för samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Anslaget bör i huvudförslaget disponeras av Statens musikverk och i det alternativa förslaget av Statens musikplattform. En särskild nämnd bör fatta beslut om till vilka ändamål dessa medel ska användas. Utredningens bedömning är att ett sådant system borgar för legitimitet i musiklivet och tydlighet avseende hur beslut fattas.

I utredningens uppdrag har också ingått att bedöma vilka delar av nuvarande Rikskonserter verksamhet som bör föras över till myndigheten. I denna del lämnas förslag om att Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) och delar av Caprice Records förs över. Förslaget är att EMS även fortsättningsvis ska drivas som en relativt självständig egen enhet, men inom ramen för myndigheten. Vad gäller Caprice Records är förslaget att den s.k. backkatalogen med tidigare utgiven musik och viss verksamhet knuten till denna överförs till myndigheten.

Den nya verksamheten kommer med det uppdrag som föreslagits, enbart att ha behov av vanliga kontorslokaler samt de studior som används av EMS. Därmed har myndigheten inte heller behov av de lokaler på Nybrokajen 11 som Rikskonserter i dag hyr. Utredningens bedömning är dock att det finns ett stort värde i att konsertlokalerna på Nybrokajen 11 även fortsättningsvis används

för publika och kulturella ändamål. Förslaget i denna del är att regeringen tar initiativ till ett rundabordsamtal med Stockholms läns landsting, Stockholms stad och hyresvärderna Statens fastighetsverk för att diskutera framtida användning av lokalerna på Nybrokajen 11.

Utredningen har även haft i uppdrag att analysera vilka konsekvenser förslagen får för andra statliga insatser på musikområdet och bedöma eventuellt övriga insatser som bör ingå i en ny plattform för musiken. Mot denna bakgrund lämnas vissa förslag om omfördelningar av medel som frigörs då verksamhetsbidraget till Rikskonserter upphör. Utredningen föreslår bl.a. att resurser ska omfördelas till Statens kulturråd för att stärka stöden till fonogramutgivning, samarbete med tonsättare, fria grupper på musikområdet och arrangörer.

1 Inledning

1.1 Utredningens uppdrag

Regeringen beslutade den 29 oktober 2009 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå den närmare utformningen av en ny nationell plattform för musiken. Utredningens arbete har bedrivits inom ramen för de direktiv som regeringen beslutade (dir. 2009:96).

I direktiven sägs att statens insatser, utöver Kulturrådets bidragsgivning till musiklivet, ska inriktas på nationell överblick, kompetensuppbyggnad och internationell samverkan. Med denna utgångspunkt ska utredningen föreslå vilka statliga insatser som bör göras på nationell nivå för att främja utvecklingen på musikområdet och den närmare utformningen av en ny plattform för musiken som kan komma hela landet till del. Från ett nationellt perspektiv och genom kunskap om de olika nätverken ska musikplattformen bidra till en ökad samverkan utifrån musiklivets villkor och behov.

Kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande ska också stärkas. Regeringen har därför gjort bedömningen att Statens musiksamlingar ska få ett samlat ansvar för statliga insatser på musikområdet. Utredningen ska belysa hur de nya uppgifterna kan integreras i myndigheten och komma med förslag gällande den nya musikplattformens kompetens- och lokalbehov samt lämna förslag till myndighetsnamn.

Av propositionen *Tid för kultur* och därpå följande beslut i riksdagen (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145) framgår att statens stöd till Stiftelsen Svenska rikskonserter ska avvecklas. Som en följd av detta har utredningen även fått i uppdrag att identifiera vilka av Stiftelsen Svenska rikskonserters nuvarande ansvarsområden som bör tillvaratas av den nya musikplattformen.

Utgångspunkten är att den nya verksamheten ska inleda sitt arbete under 2011.

1.2 Tidigare utredningar och förslag

Frågor med direkt bäring på föreliggande betänkande har behandlats i begränsad omfattning inom ramen för utredningsväsendet under senare tid. Vissa exempel finns dock.

Kulturutredningen lämnade i sitt betänkande *Kulturpolitikens arkitektur* (SOU 2009:16) förslag bl.a. om att Stiftelsen Svenska rikskonserter ska upphöra samt om en ny modell för fördelning av statliga bidrag till regionala och lokala kulturverksamheter. Dessa förslag har behandlats i propositionen *Tid för kultur* (2009/10:3) och riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag om att statens stöd till Stiftelsen Svenska rikskonserter ska avvecklas och att en ny modell för fördelning av statliga bidrag till regionala och lokala kulturverksamheter ska införas. Dessa förslag och beslut utgör alltså en bakgrund till föreliggande utredning.

Orkesterutredningen gjorde i betänkandet *Den professionella orkestermusiken i Sverige* (SOU 2006:34) vissa överväganden som har betydelse för hur en nationell plattform för musiken bör utformas. Bland annat beskrivs musiklivets professionella infrastruktur i form av orkestrar, länsmusik och större fria ensembler samt tonsättare och arrangörer. I utredningen lämnades även flera förslag som direkt eller indirekt är av relevans i detta sammanhang. Bland annat föreslogs att de fria grupperna skulle ges bättre möjligheter att samverka med institutionerna samt nya riktlinjer för det statliga bidraget till den regionala musikverksamheten.

Utredningen har även använt två av Konstnärsnämndens rapporter som underlag. Dels *Konstnärerna och kulturpolitiken* av Per Svenson och dels Fredrik Österlings rapport *Komponisterna i Sverige*. På uppdrag av Statens kulturråd har Torgny Sandgren undersökt hur det statliga stödet till information och internationell kontaktförmedling på musikområdet bör utformas. Sandgrens rapport *Svensk musik i utlandet* har använts som underlag i den del som rör internationella kontakter på musikområdet.

1.3 Utredningens arbetsformer

Enligt direktiven ska utredningsarbetet bedrivas i nära samverkan med Statens musiksamlingar, Stiftelsen Svenska rikskonserter, Statens kulturråd och musiklivets företrädare. Samråd ska även ske med andra berörda statliga myndigheter och organisationer liksom med institutioner inom musiklivet samt med kulturansvariga på regional nivå. Utredaren ska ha kontakt med utredningen om en ny modell för fördelning av statliga bidrag till regionala och lokala kulturverksamheter, den s.k. Kultursamverkansutredningen (Ku 2009:02).

Utredningen har under arbetets gång haft löpande kontakter med Statens musiksamlingar, Stiftelsen Svenska rikskonserter och Statens kulturråd. Respektive institution har också funnits representerad i den expertgrupp som knutits till utredningen. Även kontakterna med Kultursamverkansutredningen har skett löpande under arbetets gång.

Under utredningen har kontakter tagits med ett stort antal organisationer och enskilda personer inom musiklivet. Under den korta tidsperiod som stått utredningen till buds har ett förhållandevis stort antal möten arrangerats i Stockholm till vilka företrädare för olika organisationer och personer med kunskap om olika musikaliska uttryck bjudits in. Uppslutningen har varit god och intresset livligt för de frågor som behandlats.

En lista över de organisationer och enskilda personer som utredningen träffat finns som bilaga till betänkandet (bilaga 2). Utredningen har haft möten med organisationer som företräder olika delar av det institutionella eller fria musiklivet i Sverige, bl.a. Länsmusikens samarbetsråd, Svensk Scenkonst, Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd, Svenska Kompositörer av Populärmusik, Föreningen svenska tonsättare, Svenska Musikerförbundet, Sveriges Yrkesmusikerförbund, samt Musikarrangörer i Samverkan med bl.a. medlemsförbunden Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik, Kammarmusikförbundet, Riksförbundet för Folkmusik och Dans, Svenska Jazzriksförbundet, Sveriges Körförbund och Sveriges Orkesterförbund.

Utredningen har också träffat företrädare för Folkets Hus och Parkers festivalsektion och Svenska Musikfestivaler, samt representanter för vissa av de festivaler som är medlemmar där, bl.a. Peace & Love och Stockholm Early Music Festival. Vidare har möten hållits med flera av musikhögskolorna och en rad företrä-

dare för musikteatrar och symfoniorkestrar. Utredningen har också träffat ett stort antal enskilda musiker och tonsättare/kompositörer från flera olika musikgenrer.

1.4 Betänkandets disposition

Betänkandet inleds med ett bakgrundsavsnitt, kapitel 2, som ger en kortfattad beskrivning av musiklivet i Sverige med särskild betoning på aktörer och områden som är av betydelse för en ny musikplattform. I nästföljande kapitel om statens insatser på musikområdet, kapitel 3, beskrivs Statens kulturråds verksamhet på musikområdet, de bidrag som Konstnärsnämnden fördelar till enskilda inom musiklivet, Kungl. Musikaliska akademiens verksamhet samt Musikalliansen.

I kapitel 4 följer en redogörelse för Stiftelsen Svenska rikskonserterers nuvarande verksamhet. I kapitlet behandlas särskilt Caprice Records och Elektroakustisk Musik i Sverige (EMS) samt vissa lokalfrågor. Statens musiksamlingars nuvarande verksamhet behandlas i kapitel 5.

I kapitel 6 presenteras utredningens förslag till hur en ny nationell plattform för musiken bör vara utformad. Kapitlet innehåller särskilda avsnitt som rör uppdraget, organisationsfrågor samt budget. Vidare behandlas frågor som rör Caprice och EMS. Avslutningsvis lämnas även förslag som rör bidragsgivningen vid Statens kulturråd. I detta sammanhang görs också vissa bedömningar som rör Kultursamverkansutredningens förslag.

I kapitel 7 sammanfattas de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag. Vidare beskrivs vissa ytterligare konsekvenser av förslagen i enlighet med bestämmelserna i 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474).

Utredningens direktiv finns återgivna i bilaga 1. En lista över de organisationer och enskilda personer som utredningen träffat finns i bilaga 2.

2 Bakgrund

2.1 Musiklivet i Sverige

Musikområdet i Sverige är omfattande och rymmer såväl de verksamheter som stöds med offentliga medel som ett vitalt kommersiellt musikliv. Till detta kommer ett ideellt baserat musikliv. Inom den ideella sektorn finns även musikverksamhet på professionell nivå där yrkesverksamma musiker och dirigenter deltar. Ett tydligt exempel på detta är den omfattande körverksamheten. Musikintresset i landet är mycket stort inom alla åldersgrupper. De senaste åren har musikområdet generellt genomgått stora förändringar vad gäller nya distributionsformer, teknik och konsumtionsmönster samt en internationalisering av marknaden. Statens stöd omfattar bl.a. ett antal lokala och regionala orkestrar, regional musikverksamhet (länsmusik), ett 150-tal fria musikgrupper inom många olika genrer, arrangörstöd samt stipendier och andra stöd på individnivå.

Förenklat kan musiklivet delas upp i ett antal delar utifrån den kedja som löper från producent till konsument. I första ledet finns tonsättarna och kompositörerna, sammanfattningsvis kallade komponister i det följande. I ett andra led finns hela gruppen av utövare, såsom dirigenter och musiker. Här som i många andra delar av kedjan finns olika grad av professionalitet i termer av utbildning, anställningsformer och ersättning för insatserna. I nästa led finns de olika institutioner som anställer utövarna, scenerna för levande musik och arrangörerna. Arrangörer kan vara institutioner som konsert- eller operahus men innefattar också en mängd fria aktörer som t.ex. ideella föreningar, klubbscener och festivalarrangörer. När det gäller inspelad musik kan man ersätta detta led med skivbolagen som ger ut musik i olika form. Sist i kedjan finns naturligtvis publiken eller konsumenterna, dvs. konsertbesökaren, lyssnaren eller musikköparen.

Alla dessa delar kan överlappa och samma person eller institution kan naturligtvis kombinera flera roller. För en översiktlig beskrivning av musiklivets aktörer kan det ändå tjäna sitt syfte att utgå från detta. För den här utredningens syften – och med den tid som stått till buds – har det dock inte bedömts vara relevant att beskriva alla dessa delar av musiklandet Sverige. Som grund för utredningens överväganden och förslag är det däremot nödvändigt att ge en översiktlig bild av viktigare aktörer inom det professionella och semiprofessionella musiklivet – från komponister och utövare till institutioner och fria grupper.

Däremot behandlas inte publiken eller det utbredda musikskapandet på amatörbasis då den plattform för musiken som utredningen är satt att föreslå inte vänder sig direkt till medborgarna, utan ska arbeta med det (i någon mån) organiserade musiklivet. Det hindrar inte att publiken – medborgarna – i själva verket är den viktigaste intressenten. Alla förslag i senare delar av betänkandet syftar i förlängningen till att ge publiken ett varierat musikaliskt utbud, präglad av konstnärlig förnyelse och kvalitet.

En fullständig bild av musiklivet skulle egentligen också behöva innehålla en redogörelse för de viktigare musikutbildningarna. Det gäller framför allt musikhögskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Piteå och Ingesund samt avdelningen för kammarmusik vid Mälardalens högskola. Inom folkbildningen finns också ett mycket stort antal kurser inom musikområdet. En sökning på musikkurser på folkhögskolornas gemensamma webbplats ger 245 träffar på kortare och längre musikutbildningar. Inte heller detta område berörs närmare i det följande då utredningen inte lämnar några förslag som direkt berör utbildningsfrågor.

Den översiktliga redogörelse som följer nedan är till stor del hämtad ur ett antal tidigare rapporter. En hel del fakta – både i dessa rapporter och i nedanstående redogörelse – går tillbaka till den musikstatistik som publicerats av Statens kulturråd. Tyngdpunkten ligger med vissa undantag på det offentligt stödda musiklivet. Det bygger på antagandet att merparten av de aktörer som kommer att vara relevanta för en framtida plattform redan i dag uppbär någon form av offentligt stöd.

2.1.1 Komponisterna

Det finns olika sätt att uppskatta hur många som komponerar musik i Sverige idag. Fredrik Österling har i en rapport publicerad i december 2009 utgått både från medlemmar i intresseorganisationer, hur många som är anslutna till Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) samt de som identifierats i en inkomstundersökning som gjorts av Konstnärsnämnden.¹ Det är dock inte lätt att fastställa hur hela gruppen ser ut.

De som komponerar musik företräds i första hand av två föreningar som organiserar professionellt verksamma komponister i Sverige. Föreningen svenska tonsättare (Fst) organiserar tonsättare inom konstmusikområdet, dvs. grovt sett personer som komponerar opera, musik för orkestrar och kammarmusikensembler, elektroakustisk musik och blandformer mellan olika konstmusikaliska (och andra) genrer. Svenska Kompositörer Av Populärmusik (SKAP) organiserar bl.a. jazz-, pop-, rock-, folk-, världsmusik- och filmkompositörer samt textförfattare.

Stim bevakar upphovsrättsliga intressen för bl.a. dessa grupper genom ett system för licenser för musiknyttjande. Antalet anslutna rättighetshavare till Stim var 53 680 år 2007. Av dessa var vid årsskiftet 2007/2008 2 476 förlag. Av de resterande 51 204 Stimanslutna var ett okänt antal textförfattare. Genom att Stim arbetar med bevakningen av rättigheter, med en skyddstid på 70 år efter rättighetshavarens död, finns dessutom ett antal dödsbon med i det sammanlagda antalet rättighetshavare. Någon säker uppgift om antalet anslutna nu levande rättighetshavare går därför inte att få. Det är också möjligt att låta utländska s.k. collecting societies företräda upphovsrättsliga intressen.

Av de 21 085 anslutna till Stim som fick ersättning 2007 utgjorde SKAP:s medlemmar 814 och Fst:s 259. Totalt 20 012 anslutna som fick avräkning 2007 är således varken organiserade i SKAP eller Fst. I en undersökning som Konstnärsnämndens gett ut, *Konstnärernas inkomster*, har man definierat 1 273 personer som musikaliska upphovsrättsinnehavare.² Ett stort antal personer som fått avräkning från Stim är alltså inte inkluderade heller i detta urval. Fredrik Österling menar att det är rimligt att anta att de flesta av de

¹ Se Fredrik Österlings rapport *Komponisterna i Sverige* som publicerades av Konstnärsnämnden 2009. Detta och följande stycken bygger på fakta och resonemang i Österlings rapport.

² *Konstnärernas inkomster – en statistisk undersökning av SCB inom alla konstområden 2004 och 2005*, rapport utgiven av Konstnärsnämnden 2009.

rättighetshavare som inte är organiserade eller kända som professionella komponerar populärmusik, dock finns även ett antal dödsbon efter svenska tonsättare och kompositörer med bland dessa.

Den slutsats man kan dra är sammantaget att det finns ett relativt stort antal verksamma rättighetshavare som inte är organiserade och som inte heller kommer ifråga för direkta konstnärspolitiska insatser. Siffrorna från SKAP och Fst ger dock en indikation på hur många som är mer aktiva inom fältet.

2.1.2 Fria musikgrupper

Med det fria musiklivet menas de grupper, ensembler och organisationer som står utanför institutionerna. De uppvisar en mycket stor genrebredd och finns inom såväl hela konstmusikområdet som inom folkmusik, jazz, rock och pop. Statsbidrag till fria musikgrupper fördelas främst av Kulturrådet och syftar till att främja en mångsidig verksamhet inom musikområdet. Vid fördelningen ska man särskilt beakta om grupperna kompletterar den verksamhet som bedrivs av statliga och statsunderstödda institutioner och att verksamheten bedöms ha ett stort konstnärligt eller kulturpolitiskt värde. Från en blygsam start med stöd till 21 grupper 1973 växte antalet som fick stöd snabbt.³ 1980 fick 160 grupper bidrag. I dag ligger antalet kring 150, även om det varierar år från år.

Det fria musiklivet i form av ensembler och grupper av olika slag samt olika arrangörsorganisationer är idag en viktig del av musiklivet. Hur det offentliga stödet egentligen ser ut till denna sektor är dock inte alltid lätt att reda ut. Som Per Svenson påpekat kan den del av det svenska musiklivet som stöds av samhället vara subventionerat i flera led. En fri grupp kan ha verksamhetsstöd och fonogramstöd (flera grupper bildar egna skivbolag) från Kulturrådet, turnera genom Rikskonserters eller länsmusikens försorg och slutligen landa hos en jazzklubb eller kammarmusikförening som har statligt eller kommunalt arrangörstöd. De enskilda gruppmedlemmarna kan dessutom ha stipendier från Konstnärsnämnden.⁴ Det är dock viktigt att påpeka att det i dag även finns ett antal fria musikgrupper som arbetar på hög konstnärlig nivå som knappast alls får statligt stöd.

³ Detta och följande stycken bygger i stor utsträckning på den beskrivning som Per Svenson ger i *Konstnärerna och kulturpolitiken*, s. 43-53.

⁴ Per Svenson, *Konstnärerna och kulturpolitiken*, s. 49.

När det gäller de fria musikgrupperna är staten utan jämförelse den största bidragsgivaren samtidigt som andelen bidragsfinansierad verksamhet i sig är relativt liten. Preliminära siffror från 2008 visar att 22,4 procent av gruppernas intäkter utgjordes av statsbidrag fördelade av Kulturrådet. Övriga offentliga bidrag uppgick till 2,4 procent. Spelintäkterna utgjorde 75,2 procent. Övriga intäkter kan bl.a. vara CD-försäljning, upphovsrättsintäkter och stöd från andra typer av fonder och stiftelser. Kulturrådet har i flera sammanhang efterlyst en bättre balans mellan de offentliga bidragsgivarna. Kommuner och landsting bidrar i dag i mycket liten omfattning till gruppernas ekonomi.

En anledning är att de allra flesta av grupperna turnerar nationellt och att deras medlemmar kan vara utspridda över hela landet. Detta gör att musikgrupperna inte på samma sätt som t.ex. de fria teatergrupperna har en hemmascen och därmed inte heller någon självklar lokal eller regional finansiär. I detta avseende finns tydliga likheter med de fria dansgrupperna.

Staten, kommunerna och landstingen kan också sinsemellan ha något olika infallsvinklar när man bedömer de fria musikgruppernas insatser. När Kulturrådet fördelar bidrag ska den konstnärliga kvaliteten vara avgörande – även om andra faktorer såsom turnéverksamhet, nya publikgrupper och konstnärlig förnyelse vägs in i bedömningarna. Vid en kommunal eller regional bedömning kan gruppernas förmåga att fungera i olika sociala sammanhang – i skola, förskola, vård och omsorg – vara minst lika viktig som den konstnärliga kvaliteten.

De fria musikgrupperna kompletterar inte bara institutionerna genom sin turnéverksamhet utan också konstnärligt. Orkesterutredningen konstaterar t.ex. att de fria grupperna inom konstmusiken har stor betydelse för den konstnärliga utvecklingen och nämner ensembler som Ensemble Ars Nova (Malmö), Gageego! (Göteborg) och KammarensembleN (Stockholm).⁵ De har under de senaste decennierna varit i framkant när det gäller nykomponerad konstmusik.

Med ledning av de bidragsredovisningar för 2005 som de fria musikgrupperna sammanställt för Kulturrådets räkning, konstaterar Per Svenson att 139 grupper genomförde 3 623 konserter. Ungefär en fjärdedel av dessa ägde rum utomlands och ca 13 procent gjordes i regi av länsmusiken eller Rikskonserter. De

⁵ *Den professionella orkestermusiken i Sverige* (SOU 2006:34), s. 34.

flesta av de 139 grupperna, 89 stycken, gjorde mellan 10 och 50 konserter under 2005. Totalt 17 stycken gjorde fler än 50 konserter och av dessa gjorde fyra grupper 100 eller fler. Totalt 32 grupper genomförde mindre än 10 konserter under 2005. För 16 av dessa grupper utgjorde bidraget från Kulturrådet 50 procent eller mer av de totala intäkterna. Sammantaget uppgick stödet i genomsnitt till ca 18-19 procent av de totala intäkterna, det vill säga betydligt mindre än för de fria teater- och dansgrupperna. Totalt 63 av grupperna var organiserade som juridisk person i någon form, de flesta som ideell förening eller enskild firma.

Ett hinder för de fria grupperna på musikområdet är den knappa ekonomin. Genom Kulturrådets beslut om verksamhetsbidrag till fria musikgrupper inför 2010 beviljades 164 grupper stöd. Av dem fick endast 19 grupper 100 000 kr eller mer. Högst låg Kroumata med ett verksamhetsstöd på 940 000 kr och KammarensembleN med ett stöd på 500 000 kr för 2010. De relativt låga stödnivåerna gör det svårt även för konstnärligt högtstående grupper att bygga en stabil verksamhet. Försörjningen för de enskilda musikerna bygger på att man har flera arbetsgivare och arbetet inför en konsert med repertoarval, repetitioner osv. är ofta obetalt. Mycket få grupper har möjlighet att knyta en producent eller marknadsförare till sig, ens på deltid.

Detta gör de fria grupperna till ojämliga samarbetspartners till länsmusik och andra institutioner. Det gör det också svårare för grupperna att hitta arrangörer, eftersom de inte kan konkurrera med konserter som subventionerats av en större institution, om de inte köps in till de konsertserier som t.ex. produceras av vissa av länsmusikinstitutionerna. Små och stora musikfestivaler är mycket viktiga för de fria musikgrupperna – för att nå en bred och ny publik och för att musiker, tonsättare, sångare och andra ska få tillfällen till konstnärligt utvecklande möten – både nationellt och internationellt.

2.1.3 Konsertarrangörer

För att musiken ska nå en publik är det avgörande att det finns arrangörer. Begreppet täcker ett brett spektrum, från den lokala musikföreningen med enbart ideella arbetsinsatser som kanske gör ett arrangemang per år, till professionella arrangörer i konserthus, klubbar, kulturhus och på festivaler. Arrangörsledet, t.ex. musik-

festivalerna, har också stor betydelse för att musik från andra länder ska komma den svenska publiken till del. Detta är en aspekt som har blivit alltmer framträdande. I propositionen *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3, s. 80) framhåller regeringen att främjande av nationella arenor för internationellt och interkulturellt utbyte bör prioriteras i det fortsatta arbetet för utveckling av internationalisering och interkulturellt samarbete.

Som exempel på bredden och mångfalden i arrangörsledet kan Svenska Rikskonserters sammanställning av arrangörer som köpt konserter av stiftelsen under åren 2006 till 2008 nämnas. Listan omfattar totalt 477 arrangörer, varav endast 19 är länsmusikorganisationer. I övrigt täcker listan allt från Borlänge Jazzklubb och Flamman Pub & Disco till församlingar, folkhögskolor, musikfestivaler, kulturförvaltningar och kulturinstitutioner. Värt att notera är att ett ganska stort antal inte är rena musikarrangörer utan teaterföreningar eller andra bredare kulturföreningar.

En stor del av de ideella arrangörerna är organiserade i nationella sammanslutningar, dels rena musikorganisationer som Svenska Jazzriksförbundet och Kammarmusikförbundet, dels folkrörelseorganisationer som Folkets Hus och Parker, riksteaterföreningar och bygdegårdsföreningar. Till arrangörerna kan också länsmusiken räknas. Deras verksamhet beskrivs i ett särskilt avsnitt nedan.

Föreningen MAIS, Musikarrangörer i Samverkan, består av företrädare för sju arrangerande sammanslutningar: Kontaktnätet, Riksförbundet för Folkmusik och Dans, Sveriges Orkesterförbund, Sveriges Körförbund, Kammarmusikförbundet RSK, Svenska Jazzriksförbundet samt Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik. Tillsammans representerar förbunden närmare 120 000 enskilda medlemmar och står för ca 10 000 musikarrangemang per år.

MAIS arrangerar utbildning för arrangörer och arbetar för att förändra och förbättra reglerna för anslagsgivning till de ideellt arbetande arrangörsföreningarna. Fyra av de nationella arrangörsföreningarna inom MAIS har ett statligt uppdrag att fördela arrangörsstöd till sina medlemmar, mer om detta finns i nästa kapitel om Kulturrådets bidragsfördelning. För att ge en fingervisning om volymen på det ideella arbete de arrangerande föreningarna lägger ner kan Kammarmusikförbundet RSK tjäna som exempel. Under säsongen 2006/2007 redovisade de lokala föreningarna 83 427 ideellt arbetade timmar i samband med de drygt 1 000 konsertarrangemang som föreningarna genomförde.

Festivalen är en viktig mötesplats där musik kan möta nya lyssnare och som särskilt bör nämnas i ett avsnitt om arrangörer. Festivalerna kan lyfta fram smala musikaliska uttryck som ännu inte hittat sin plats i musiklivet och på institutionerna. Samtidigt medverkar många institutioner i festivaler, vilket gör att festivalerna också kan driva på utvecklingen inom institutionerna. Nutida konstmusik presenteras i allt högre grad i särskilda festivaler. Stockholm New Music och GAS-festivalen i Göteborg är några av de största, men även den årliga tonsättarfestivalen i Stockholms Konserthus får räknas dit. Flera sommarmusikveckor ger utrymme för den nya musiken.

Festivaler kan också få eller ta på sig rollen som nav för musikformer utan institutionell bas. Ett bra exempel är Stockholm Early Music festival (SEMF). Den tidiga musiken, dvs. musik från medeltid, renässans och barock, saknar institutionell bas i Sverige och SEMF strävar därför efter att vara en plattform i Sverige för denna musik, med verksamhet året runt. Verksamheten stöds på årsbasis av bl.a. Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Ett exempel på verksamhet utanför själva festivalen är seminarier på Musikhögskolan i samband med gästspel.

Föreningen Svenska Musikfestivaler (SMF) är paraplyorganisation för ett 40-tal av de återkommande musikfestivalerna inom olika musikgenrer, bl.a. kammarmusik, jazz, opera, folkmusik, visa, blåsmusik, elektronmusik, körsång, gospel, orgelmusik, pop och rock och tidig musik. År 2009 rapporterade medlemsfestivalerna sammanlagt 228 495 besökare på festivaler runtom i landet. SMF verkar för marknadsföring, information, erfarenhetsutbyte och andra frågor av gemensamt intresse för medlemsfestivalerna. Föreningen har också länge verkat för att få till stånd ett utökat statligt stöd till festivaler. Ett utökat stöd menar man skulle göra det möjligt för fler festivaler att hålla en högre nivå och särskilt intressanta festivaler bör få möjlighet att växa och synas internationellt. Betydelsen av detta visar sig t.ex. i att det ofta förväntas att man engagerar musiker internationellt för att svenska musiker ska engageras vid utländska festivaler.

Folkets Hus och Parker har också en festivalsektion med 16 medlemmar – flera av dem större gratisfestivaler som Göteborgs Kulturkalas och Malmöfestivalen men också flera festivaler med inträde, främst inom pop och rock. Festivalsektionen räknar med att 2009 ha haft en publik på ca 2 miljoner besökare på gratisfesti-

valerna och mer än 200 000 besökare på betalfestivalerna, som Hultsfredsfestivalen och Peace & Love.

Vid sidan av ideella och halvvideella arrangörer finns förstås också helt professionella arrangörer t.ex. i form av konsert- och kulturhus, som Uppsala konsert och kongress, Vara konserthus, och Södra teatern i Stockholm. Vid sidan av de större institutionerna finns scener med olika genreinriktning, t.ex. jazzscenerna Fasching i Stockholm och Nefertiti i Göteborg och folk- och världsmusikscenen Stallet i Stockholm. Dessa scener har stor betydelse genom att de under konstnärlig ledning kan skapa intressanta program och ge publiken möjlighet att möta ny musik. Särskilt de mindre scenerna kan dock ha svårigheter att hitta långsiktig finansiering för att driva och utveckla verksamheten.

Även Svenska kyrkan hör till de stora arrangörerna inom musiken, främst inom orgelkonserter och körmusik. År 2008 redovisade Svenska kyrkan 5 620 verksamma körer, varav 2 844 var barn- eller ungdomskörer. Totalt 102 495 personer rapporteras ha deltagit i körverksamheten. Sveriges körförbund är Sveriges största profana körorganisation med ca 16 000 körsångare uppdelade i 535 körer och vokalgrupper. Ett 50-tal av körerna håller professionell nivå.

2.1.4 Orkestrar

Den institutionella delen av musiklivet som staten stöder med olika typer av bidrag omfattar bl.a. 15 regionala och lokala orkesterinstitutioner samt den regionala musikverksamheten (länsmusiken) i 20 län. Under 2008 redovisade orkestrarna 522 årsverken och länsmusiken 600 årsverken.

Orkesterutredningen valde att definiera 28 större musikensembler som ”orkestrar” med en ensemblestorlek på mellan 15 och 113 musiker.⁶ Sammanlagt 26 av dessa 28 orkestrar fick (2003) statligt stöd i någon form, 15 av dem i form av ett särskilt orkesterbi-

⁶ Det rör sig om följande ensembler: Kungl. Hovkapellet, Göteborgs symfoniker, Kungliga filharmoniska orkestern, Sveriges Radios symfoniorkester, Malmö symfoniorkester, Norrköpings symfoniorkester, Göteborgsoperans orkester, Malmöoperans orkester, Helsingborgs symfoniorkester, Gävle symfoniorkester, Norrlandsoperans orkester, Stockholms läns blåarsymfoniker, Nordiska Kammarorkestern, Svenska Kammarorkestern, Uppsala kammarorkester, Värmlands sinfonietta, Västerås sinfonietta, Dalasinfoniettan, Göteborgsmusiken, Jönköpings sinfonietta, Gotlandsmusikens blåsorkester, Östgöta blåarsymfoniker, Bohuslän Big Band, Norrbotten Big Band, Musica Vitae, Camerata Nordica, Norrbottens kammarorkester och Folkoperans orkester. Se *Den professionella orkestermusiken i Sverige* (SOU 2006:34), s. 37 ff.

drag medan övriga 11 har statlig delfinansiering via bidrag till länsmusik eller musikteater. Det är bara Kungl. Hovkapellet vid Operan i Stockholm som har hela sitt bidrag från staten. Under 2006 uppgick orkestrarnas intäkter till 644 miljoner kr, enligt Kulturrådets musikstatistik.⁷ Spelintäkterna utgjorde drygt 10 procent av intäkterna.

Merparten av de orkestrar som får statligt ”orkesterstöd” har etablerats efter 1974, inte minst inom ramen för länsmusiken. Enligt branschorganisationen Svensk Scenkonst har antalet anställda orkestermusiker nära nog fördubblats sedan 1970-talet. Sju av orkestrarna är större symfoniorkestrar. Orkestrarnas verksamhet behandlas inte närmare här. För mer information hänvisas till Orkesterutredningens betänkande *Den professionella orkestermusiken i Sverige*.

2.1.5 Opera

I Sverige finns sex offentligt finansierade kulturinstitutioner där opera/musikteater utgör hela, eller en mycket stor andel av, verksamheten. Störst är nationalscenen Kungliga Operan i Stockholm, med uppdrag att vara den ledande institutionen i Sverige inom opera och balett.

Kungliga Operan ska enligt uppdraget vara ett föredöme för andra institutioner vad gäller utveckling, förnyelse och konstnärlig kvalitet. I nationalscenens uppdrag ingår även att stödja nyskapande inom sitt konstområde genom att beställa och framföra nya verk av tonsättare och koreografer. I propositionen *Tid för kultur* (2009/10:3) sägs att samarbetet mellan landets operainstitutioner behöver utvecklas för att främja konstnärlig förnyelse och för att öka utbud och tillgång till föreställningar i hela landet. För 2010 har Kungliga Operan därför fått i uppdrag att analysera förutsättningarna och föreslå nya former för samverkan. 1,5 miljoner har tillförts Operan 2010 för detta ändamål.

Efter Kungliga Operan om man räknar intäkternas storlek, kommer GöteborgsOperan, Malmö Opera, Norrlandsoperan, Värmlandsoperan och Folkoperan. Utöver dessa finns barnoperaverksamhet vid Estrad Norr (länsmusik- och länsteater i Jämtlands län) och Piteå kammaropera som är en del av Norrbottensmusiken. Ytterligare några operaverksamheter med statligt stöd bedrivs i

⁷ Se Kulturrådets rapport *Kulturen i siffror* (2008:5).

huvudsak sommartid av Confidencen/Ulriksdals slottsteater, Drottningholms slottsteater, Föreningen Dalhallas Vänner samt Vadstena-Akademien. Värmlandsoperan och NorrlandsOperan verkar både som regionala/lokala musikteaterinstitutioner och som länsmusikorganisationer. Utöver dessa institutioner och säsongsverksamheter finns förstås olika former av musikteater inom privatteatern, med främst musikaler och operetter på repertoaren. Musikteater sätts också upp på flera teatrar.

De samlade intäkterna från stat, landsting och kommuner var 2006 för de sex större institutionerna totalt 924 miljoner kr. Drottningholms slottsteater, Föreningen Dalhallas vänner, Vadstenaakademien och Confidencen/Ulriksdals slottsteater fick sammanlagt 15,8 miljoner kr i offentligt stöd samma år. Om man delar upp stödet i statligt respektive regionalt/lokalt stöd framkommer följande. Staten står för hela den offentliga finansieringen av Kungliga Operan, med ett stöd 2006 på ca 346 miljoner kr. De fyra regionala operahusen delade på ca 226 miljoner kr från staten. Regioner och kommuner bidrog med sammanlagt 325 miljoner kr.

Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD) tillhandahåller sedan 1997 musikteater och dans för publiken i norra Sverige. Med stöd av ett statligt bidrag kan arrangörerna presentera uppsättningar av klassiska operor, nyskapande kammaropera, modern dans och barnopera. Det rör sig årligen om ca 130 föreställningar som når en publik på drygt 20 000 personer. Till formen är NMD ett kommunalförbund, bildat av landstingen i Jämtland, Väster-norrland, Västerbotten och Norrbotten. De ensembler som ingår i nätverket är NorrlandsOperan i Umeå, NorrDans i Härnösand, barn- och ungdomsoperaensemblen inom Estrad Norr i Östersund samt Piteå Kammaropera.

2.1.6 Länsmusiken

År 1971 tillfördes det institutionella musiklivet ca 600 musiker i och med att militärmusiken ombildades till en civil organisation kallad regionmusiken. Denna reform fick 1988 sin fortsättning i länsmusiken, då huvudmannaskapet för regionmusiken flyttades över till landstingen tillsammans med dåvarande Rikskonserters regionala organisation. Länsmusiken inrättades i alla landsting utom Stockholm, där de f.d. regionmusikerna kvarstod under statligt huvudmannaskap hos Rikskonsert fram till 2002 inom ramen

för Stockholms läns blåarsymfoniker. Länsmusikreformen byggde på ett avtal mellan staten och dåvarande Landstingsförbundet. Enligt detta avtal förband sig staten att finansiera huvuddelen av länsmusikverksamheten under förutsättning att landstingen formulerade uppdrag och sammanställde en s.k. regional musikplan, något som dock knappast genomfördes någonstans.

Länsmusik finns idag i alla Sveriges län, men bedrivs med olika inriktning. Det finns 20 länsmusikorganisationer, där Musik i Syd drivs i samarbete mellan Region Skåne och Kronobergs län. Åtta av de 15 regionala eller lokala orkesterinstitutionerna är integrerade i länsmusiken. I flera län har den regionala teater- och musikverksamheten slagits samman, med olika grad av integrering. Sörmlands Musik & Teater t.ex. har en musik- och teaterchef som leder en helt integrerad verksamhet medan Smålands musik och teater har separata chefer och lokaler för teater- och musikverksamheten. I Västerbotten ligger länsmusikuppdraget på Norrlandsoperan, och i Västra Götaland är uppdraget uppdelat på tre organisationer: Musik i Väst, Vara Konserthus och Kultur Ungdom Väst.

Länsmusiken har ett bredare kulturpolitiskt uppdrag än orkestrarna. I det avtal som 1988 slöts mellan staten och Svenska landstingsförbundet fanns riktlinjer för den regionala musikverksamheten, där det bl.a. slogs fast att den nya musikresursen skulle värna om det professionella musiklivet i länet och "därvid förutsätts ha musiker och konstnärliga ledare engagerade i verksamheten". Vidare skulle de verka för ökade arbetstillfällen för frilansmusiker och delta i fortbildningen av musiker samt stödja och stimulera det lokala arrangörsledet.

I dag sägs att det statliga stödet för regional musikverksamhet bl.a. ska säkerställa ett professionellt musikliv av hög kvalitet och skapa möjligheter till arbetstillfällen för yrkesverksamma musiker i regionen. Vidare har Kulturrådet framhållit betydelsen av att främja konstnärlig förnyelse genom ett utbud med en mångfald av uttryck för alla målgrupper samt betydelsen av att utveckla samverkan med arrangörer, regionala och lokala institutioner samt andra aktörer inom hela kulturområdet. En grundförutsättning är även fortsättningsvis att verksamheten utformas i enlighet med regionala förutsättningar och omfattar hela länet/regionen. Ett aktivt arbete för att nå nya grupper bör också präglade verksamheten. Verksamhet för barn och unga är ofta en av länsmusikens viktigaste uppgifter. Enligt preliminära siffror från 2008 gavs enligt Kulturrådet

35,1 procent av länsmusikens konserter för förskola/grundskola och 40,2 procent för förskola/grundskola/familj.

Den ansvarsfördelning som fanns mellan staten och landstingen då länsmusikreformen genomfördes, byggde bl.a. på att staten inte fick föra över kostnader för denna på landstingen. Detta har fått till följd att statens andel av finansieringen alltid har varit betydligt högre för länsmusiken än inom andra konstområden. I flera omgångar har dock försök gjorts att justera detta och statens bidrag till den regionala musikverksamheten har successivt minskat under senare år.

Anslagen räknades inte upp under åren 2005 och 2006 och för år 2007 genomförde Kulturrådet en generell minskning av stödet till den regionala musikverksamheten med 2 procent. Inför 2008 minskades stödet till nio regioner med mellan 2–5 procent i de fall där statens andel av den offentliga finansieringen översteg 60 procent. Neddragningen motsvarade totalt ca 2,3 miljoner kr. I de regioner som fick minskade bidrag inför 2008 ökade de regionala insatserna samtidigt med ca 3,3 miljoner (inklusive ökning för orkestrar med länsmusikuppdrag). För år 2008 fördelade Kulturrådet ca 220 miljoner kr till regional musikverksamhet.

Överlag har den regionala musikverksamheten dock även i dag en förhållandevis stor andel statlig finansiering. I sju regioner är den statliga andelen av den offentliga finansieringen i dagsläget mellan 60 och 78 procent. För länsteatrarna är nivån ca 30 procent och för orkestrarna ca 30–40 procent. För musikteaterinstitutionerna är den statliga andelen ca 50 procent. Trots en viss omfördelning inom anslaget under senare år ser Kulturrådet det som rimligt att fortsätta verka för att i vissa regioner åstadkomma en bättre balans mellan regionala och statliga insatser för den regionala musikverksamheten. Landstingen har dock under senare år ökat sitt stöd för den regionala musikverksamheten med betydande belopp.

2.2 Särskilt om vissa enskilda aktörer

Som bakgrund beskrivs i det följande vissa enskilda aktörer av betydelse för musiklivet lite utförligare. De aktörer som behandlas här har en särskild betydelse mot bakgrund av de överväganden och förslag som återfinns nedan i kapitel 6.

2.2.1 Stim och SAMI

Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå (Stim) är en ekonomisk förening som ägs av upphovsrättshavarna och förlagen. Stim tar bl.a. tillvara upphovsrättshavarnas och musikförlagens olika, främst ekonomiska, intressen. Stim licensierar musik – dvs. ger tillstånd att använda musik offentligt och inkasserar avgiften för dessa licenser. Därefter fördelar Stim avgifterna till individuella rättighetshavare och förlag. Vid årsskiftet 2008/2009 hade Stim drygt 58 000 anslutna medlemmar, varav drygt 2 600 är musikförlag.

Motsvarande organisation för artister och musiker är Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation (SAMI). SAMI:s uppgift är att tillvarata och främja de utövande artisternas och musikernas rättigheter och ekonomiska intressen inom ramen för svensk och internationell upphovsrättslagstiftning. I verksamheten ingår att på olika sätt medverka till att främja ett svenskt kulturliv och stödja musikers och artisters utveckling. De anslutna är artister och musiker i Sverige som medverkat vid en skivinspelning. SAMI har över 20 000 anslutna artister och musiker som de förmedlar ersättningar till när deras musik spelas offentligt.

Stim ger sedan ett antal år ett särskilt stöd till marknadsmässigt eftersatta musikområden. I Stims stadgar står att föreningen ska verka för att ”främja den svenska musikkulturen”. Stim gör också en avsättning för kulturella ändamål på upp till 10 procent av de medel som inkasseras på den svenska marknaden. Detta sker enligt en överenskommelse mellan Stim och motsvarande internationella organisationer. Av det belopp som avsätts stöds bl.a. Stims ägarföreningar, Föreningen svenska tonsättare, Svenska Kompositörer Av Populärmusik och Svenska Musikförläggareföreningen. Svensk Musik Swedmic AB, som är Stims dotterbolag, stöddes också med en viss andel. Stim avsätter vidare varje år 3 procent av den svenska avräkningen till stipendier för Stim-anslutna rättighetshavare.

2.2.2 Svensk Musik Swedmic AB

Ett av Svensk Musik Swedmic AB:s huvuduppdrag är att vara ett internationellt informationskontor för svensk musik och organisationen ingår i ett internationellt nätverk för s.k. Music Information

Centres. Målet är att den svenska upphovsrättsligt skyddade musiken ska framföras mer.

Svensk Musik är sedan 1 juli 2008 ett eget bolag, helägt av Stim, och finansieras som nämnts bl.a. av de medel som upphovsrättsällskapen använder för att stödja sitt eget lands musik. Dessutom får bolaget intäkter från försäljning av noter och skivor samt bidrag från staten. Stim avsatte 17,3 miljoner kr för bolaget och de egna intäkterna beräknas uppgå till cirka 1,9 miljoner kr 2009. För 2009 beviljade Kulturrådet 2,5 miljoner kr för Svensk Musiks verksamhet i form av stöd till utgivning av musikalier, information och internationell kontaktverksamhet.

Svensk Musiks uppgift är att dokumentera och informera om upphovsrättsligt skyddad svensk musik. Det sker bl.a. genom katalogisering och arkivering av konstmusik och äldre populärmusik, produktion av stämmaterial till orkesterverk och verk för större jazzbesättningar samt utgivning av cd-skivor och noter.

Svensk Musik driver promotionprojekt för nutida konstmusik, jazz och populärmusik och deltar i internationella nätverk. Svensk Musik ger också utgivnings- och marknadsföringsstöd till musikförlag och resebidrag till Stim-anslutna rättighetshavare. Under 2010 planerar Svensk Musik att utöka sina kommunikationsinsatser, bl.a. genom att utveckla företagets webbplats till en dynamisk internationell webbportal. Webbportalen ska bl.a. innehålla daglig nyhetsrapportering, konsertkalendrar och turnékalender för olika typer av ensembler, band och enskilda musiker.

Vad gäller försäljning och uthyrning av verk så innefattar det bl.a. att intressenter hos Svensk Musik kan köpa kopior av svenska manuskriptverk och av noterna till äldre svensk populärmusik som förlagen inte längre kan tillhandahålla, samt hyra orkesterverk. Merparten av verken är tillgängliga digitalt och målet är att hela samlingen ska tillgängliggöras digitalt.

Svensk Musik har en depåsamling där alla Stim-anslutna kompositörer deponerar sina verk, i form av papperspartitur eller som digitala filer. Verken adderas till en katalog och kompositörerna får ett antal friexemplar tryckta. Samlingen omfattar ca 3 500 orkesterverk, 330 operor och 6 850 kammarmusikverk. De flesta har inte spelats mer än en gång, några har inte ens uruppförts. Även SKAP har ett arkiv med äldre populärmusik som omfattar ca 60 000 titlar.

Svensk Musik önskar en dialog med staten under 2010 för att hitta former för ett statligt ansvarstagande för de musiksamlingar och arkiv som man idag förvaltar och vidareutvecklar. Syftet är

både att säkerställa en god arkivmiljö för samlingen och att hitta en modell där arkivering och tillgängliggörande av musikalier inte helt bekostas med de individuella rättighetshavarnas medel. Svensk Musik anser att nuvarande hantering är riskfylld mot bakgrund av att man inom EU har ifrågasatt hur Sverige idag använder upphovsrättsmedlen.

Svensk Musik driver notförlaget Edition Suecia. Förlaget har, sedan sitt grundande, utgivit verk av de flesta betydande svenska tonsättare verksamma under 1900-talet. Här finns också verk av den unga generationen och katalogen representerar ca 150 tonsättare. Till största delen består förlagets utgivning av nutida konstmusik men katalogen innehåller också jazzutgåvor och vissamlingar. Hyrestariffen på Edition Suecias orkestermaterial beräknas på verkets speltid, besättning, antal framföranden och om det är ett uruppförande.

Vidare driver Svensk Musik Stims egna skivmärke Phono Suecia. Syftet med utgivningen är att sprida angelägen musik som av olika skäl inte ges ut av grammofonbolagen. Tonvikten ligger på skyddade svenska verk av samtida komponister som inte är väl representerade på fonogram. Phono Suecias repertoar består i första hand av nutida konstmusik, framförd av framstående musiker eller ensembler som ofta nära samarbetar med komponisterna. Här presenteras allt ifrån orkesterverk, kör- eller kammarmusik för varierande besättningar till elektroakustisk musik och jazz.

Svensk Musik ger också service i form av hjälp med stämuteskrifter, bidrag till notutgåvor och resebidrag i samband med uruppföranden. Denna service riktar sig endast till Stim-an slutna rättighetshavare respektive förlag.

2.2.3 Export Music Sweden AB

Export Music Sweden AB (ExMS) ska arbeta för att skapa framgång och uppmärksamhet utomlands för svensk musik. Inriktningen har varit populärmusik i vid bemärkelse, men inför 2010 satsar ExMS på att öka genrebredden. Arbetet ska utföras i samarbete med svenska musikbolag, musiker, artister och partners inom näringslivet, den Sverigefrämjande verksamheten och kulturlivet. Arbetet handlar mer konkret om att uppmuntra och samordna svenskt deltagande av artister, låtskrivare och bolag på internationella mässor, seminarier och festivaler och att arrangera promo-

tionsverksamhet och showcase vid bl.a. musikmässor. ExMS sysslar även med att sprida information till svensk musikindustri om vilka exponerings- och exportmöjligheter som finns, samt med att bygga upp ett kontaktnät för att få myndigheter och näringsliv att inse den svenska populärmusikens kulturella och ekonomiska betydelse.

Stim är delfinansiär av ExMS och Svensk Musiks VD är ordförande i styrelsen. De tre medlemsorganisationerna Svensk Musik, SAMI och IFPI (den svenska sektionen av International Federation of the Phonographic Industry) stöder Export Music Sweden med 385 000 kr per år vardera, dvs. totalt knappt 1,2 miljoner kr, vilket finansierar bolagets kostnader för en anställd samt overheadkostnader. Årligen får ExMS också runt 1,5 miljoner i intäkter från svenska artister, låtskrivare och musikbranschen, ersättningar som de betalar för deltagande i olika arrangemang. Dessa samarbetspartners har därtill naturligtvis även egna direkta kostnader för medverkan i dessa arrangemang. För 2009 beviljade Kulturrådet 1 miljon kr för ExMS:s verksamhet i form av stöd till information och internationell kontaktverksamhet. Tillkommer gör också projektbidrag som ExMS i olika fall erhållit från t.ex. Svenska institutet, ambassader och generalkonsulat samt i ett treårigt pilotprojekt tillsammans med Rikskonserter och andra.

2.2.4 Kungl. Musikaliska Akademien

Kungl. Musikaliska Akademien stiftades 1771. Akademien har i dag enligt stadgarna till ändamål att främja tonkonsten och musiklivet. Den ska därvid följa utvecklingen inom det svenska och internationella musiklivet, ta initiativ för att gagna musikkulturen samt på musikens skilda områden stödja utbildning, forskning och konstnärligt utvecklingsarbete.

Arbetet inom Akademien baseras, förutom på styrelse och kansli, på ett antal nämnder och råd samt insatser av enskilda ledamöter. Till samtliga större priser och till all stipendieverksamhet är vidare knutna särskilda priskommittéer respektive ett stort antal skilda juryer. Akademien har idag ca 175 svenska ledamöter, valda från skilda delar av musiklivet, samt ca 65 utländska ledamöter, valda bland samtidens stora musikpersonligheter. Akademien företräds av sin styrelse, dess preses och två vice presides. Ständige Sekreteraren är ansvarig för verksamhet och kansli. Akademien har sina lokaler i f.d. Utrikesministerhotellet vid Blaiseholmstorg i

Stockholm. Dessutom disponerar Akademien den stora salen i Rikskonserters lokaler vid Nybrokajen 11 för ett visst antal dagar per år (mer om detta nedan i kapitel 4).

Akademiens roll har varit central i det svenska musiklivet, från den första tidens krets av hovnära musiker, till den centrala myndighet på musikområdet som den så småningom kom att utvecklas till kring det förra sekelskiftet. Då hade den ansvar bl.a. för ett eget konservatorium – landets enda – och Musikaliska akademiens bibliotek, samt så småningom Musikmuseet. Under 1960- och 70-talen inleddes vid Akademien en process med syfte att frigöra den från dess myndighetsfunktioner i riktning mot rollen som fri och oberoende akademi. Den högre musikutbildningen fördes 1971 över till Musikhögskolan i Stockholm och 1981 bildades Statens musiksamlingar som övertog Musikmuseets och Musikaliska akademiens bibliotek.

Idag har Akademien en mångfasetterad verksamhet som innefattar insatser på det konstnärliga, musikvetenskapliga, musikpedagogiska och kulturpolitiska området liksom även publikationsverksamhet, utdelande av priser och stipendier samt förvaltning av skilda fonder inrättade för att gynna musiklivet. Ett exempel på det senare är Stiftelsen Stråkinstrumentfonden med uppgift att långsiktigt ställa ett drygt åttiotal förstklassiga stråkinstrument, som den förfogar över, till framstående svenska musikers disposition.

Kungl. Musikaliska Akademien förvaltar ett stort antal donationsstiftelser, vars avkastning ska användas för studiefremjande ändamål, vanligen i form av stipendier. Akademien är också mottagare av medel för samma ändamål från ett antal externt förvaltade stiftelser. Avkastningen från båda dessa kategorier hanteras i de flesta fall av stipendienämnden, som på uppdrag från styrelsen fördelar stipendier i varierande storlek efter provspelningar inför specialistjuryer.

Stipendier delas ut i tre huvudkategorier: nationella stipendier, lokala stipendier och ungdomsstipendier. Akademiens styrelse har beslutat att fördela nationella stipendier till musikstuderande på magisternivå, grundat på centrala provspelningar inför specialistjuryer. Lokala stipendier ges till studenter vid musikhögskolorna på grundval av lärosätenas egna bedömningar. I ett särskilt avtal mellan Akademien och musikhögskolorna regleras de enskilda lärosätenas ansvar i samband med att mottagare av lokala stipendier utses. Ungdomsstipendier ges till ungdomar mellan 12 och 18 år

efter provspelningar på sju orter i landet. Akademiens stipendiegivning i dessa kategorier uppgick år 2008 till 6 645 000 kr.

Akademien fördelar även en rad andra stipendier samt delar ut diverse priser. Akademien stödjer därutöver vetenskapligt arbete inom ansvarsområdet samt står för viss egen publiceringsverksamhet. Till detta kommer även programverksamhet med konserter och samtal, bl.a. på Nybrokajen 11.

3 Statens insatser på musikområdet

3.1 Inledning

I föregående avsnitt har viktigare aktörer och områden inom det offentligt stödda musiklivet i Sverige beskrivits översiktligt. Nedan sammanfattas de insatser som görs på nationell nivå för att stödja musiklivet. Det handlar främst om bidrag och stipendier som finns vid Statens kulturråd och Konstnärsnämnden samt de arbetsmarknadsinsatser som görs genom Musikalliansen. Statens insatser involverar även institutioner med verksamhetsbidrag, som Stiftelsen Svenska rikskonserter och Statens musiksamlingar. Dessa behandlas dock separat i följande kapitel.

3.2 Statens kulturråds verksamhet på musikområdet

Statens kulturråd har till uppgift att följa utvecklingen inom kulturområdet och ge ett samlat underlag för den statliga kulturpolitiken samt bistå regeringen vid genomförandet av denna. I myndighetens uppgifter ingår att handlägga ärenden om statliga bidrag som rör teater, dans, musik, konst, museer, utställningar, litteratur och vissa bidrag till folkbildning och folkrörelser.

Kulturrådet ska också svara för uppföljning och utvärdering av de statliga insatserna och samla och sprida information om kulturell verksamhet samt åtgärder och initiativ på området. Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt samarbete och utbyte. Målet för Kulturrådets bidragsgivning är, enligt myndighetens regleringsbrev, att uppnå ett omfattande och varierat kulturutbud av hög kvalitet för alla i hela landet.

Inom musikområdet fördelar Kulturrådet bidrag till landsting och regioner för regional musikverksamhet (länsmusik), regionala och lokala institutioner (orkestrar), ensembler, fria grupper samt musikarrangörer. Kulturrådet fördelar också bidrag till skivbolag för inspelad musik samt till internationellt kulturutbyte inom musikområdet. Endast institutioner, organisationer och grupper kan få bidrag av Kulturrådet, inte enskilda personer (enskilda med F-skattsedel kan dock söka).

Nedan följer en redovisning av de olika bidrag hos Kulturrådet som är riktade till musikområdet. Avslutningsvis kommenteras också andra insatser än bidragsgivning som rör musikområdet.

Bidrag till regional musikverksamhet (länsmusik)

Med stöd av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet fördelar Kulturrådet bidrag till bl.a. landsting och regionförbund för regional musikverksamhet (anslag 2:2, ap. 3). Regional musikverksamhet motsvarar det som vanligen kallas länsmusik. Bidrag till regional musikverksamhet kan lämnas till landstingen eller regionförbund i samtliga län förutom Skåne.

Det statliga stödet för regional musikverksamhet ska säkerställa ett professionellt musikliv av hög kvalitet och skapa möjligheter till arbetstillfällen för yrkesverksamma musiker. Det ska också främja konstnärlig förnyelse genom ett utbud med en mångfald av uttryck för alla målgrupper och bidra till att utveckla samverkan med arrangörer, regionala och lokala institutioner samt andra aktörer inom hela kulturområdet. En grundförutsättning är att verksamheten utformas i enlighet med de regionala förutsättningarna och omfattar hela länet/regionen. Ett aktivt arbete för att nå nya grupper bör också präglade verksamheten.

I ett flertal län/regioner bedrivs den regionala musikverksamheten i samma organisation som orkester- eller operaverksamheten. Statsbidraget för regional musikverksamhet och för orkestrar fördelas därför i vissa fall till landstingen som ett gemensamt bidrag.

År 2009 fördelades 222 203 000 kr i bidrag till regional musikverksamhet till samtliga län utom Skåne som erhåller statsbidraget i särskild ordning (se nedan).

Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel

Med stöd av lagen (1996:1414) om försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning och förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet, fördelade Kulturrådet 2009 totalt 151 955 000 kr till Skåne läns landsting (anslag 1:4, ap. 1). Skåne läns landsting får fördela dessa medel till bl.a. musikinstitutioner, inklusive länsmusikverksamhet. Bidrag får dock endast lämnas till regionala och lokala institutioner vars verksamhet också finansieras av ett regionalt självstyrelseorgan, ett landsting, en kommun eller någon annan huvudman.

Ett antal regionala institutioner var t.o.m. 2009 utpekade av regeringen som bidragsmottagare inom ramen för detta anslag. På musikområdet handlade det om Malmö Opera, Helsingborgs Nya Konserthus, Malmö Symfoniorkester och Musik i Skåne. Från och med 2010 anges inte längre i Kulturrådets regleringsbrev vilka institutioner som ska få stöd.

Totalt fördelade Skåne läns landsting 98 409 000 kr till dessa musikinstitutioner 2009. Störst andel gick till Malmö Opera, som erhöll 45 684 000 kr. Musik i Skåne fick 20 676 000 kr, Helsingborgs Nya Konserthus 13 654 000 kr och Malmö Symfoniorkester 18 395 000 kr.

Verksamhetsbidrag till orkestrar

Även verksamhetsbidrag till orkestrar fördelas med stöd av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet (anslag 2:2, ap. 3). Statsbidrag lämnas endast till regionala och lokala institutioner som också får bidrag från ett landsting, en kommun eller någon annan huvudman. De institutioner som erhåller bidrag ska bl.a. planera och budgetera för internationella utbyten och samarbeten som en del av den ordinarie verksamheten.

Verksamhetsbidrag till orkesterverksamhet lämnas till de orkestrar som anges i Kulturrådets regleringsbrev. Bidrag för orkesterverksamhet kan enligt regleringsbrevet ges till Gävle Symfoniorkester, Göteborgs symfoniker, Norrköpings Symfoniorkester, Kommunalförbundet Västmanlandsmusiken för Västerås Sinfonietta, Landstinget i Dalarna för Dalasinfoniettan, Stiftelsen

Göteborgsmusiken för Göteborg Wind Orchestra, Landstinget i Örebro län för Svenska Kammarorkestern, Landstinget i Kronoberg för kammarorkestern Musica Vitae, Regionförbundet i Kalmar län för kammarorkestern Camerata Nordica, Landstinget i Uppsala län för Uppsala kammarorkester, Nordiska kammarorkestern i Sundsvall, Landstinget i Jönköpings län för Jönköpings Sinfonietta och Landstinget i Norrbottens län för Norrbottens Kammarorkester.

År 2009 fördelades sammanlagt 108 019 000 kr i verksamhetsbidrag till dessa orkestrar.

Verksamhetsbidrag till musikteater-/operainstitutioner

Inom ramen för samma regelverk som ovan fördelas även stöd till ett antal musikteater-/operainstitutioner.

Bidraget kan enligt regleringsbrevet ges till följande: Folkoperan, GöteborgsOperan, Norrlandsoperan och för operaverksamhet vid Värmlands Teater & Musikstiftelse. År 2009 fördelades 160 237 000 kr i verksamhetsbidrag till dessa institutioner. Därutöver beviljades medel för regional musikverksamhet som delvis användes för opera. I vissa fall ingår även balett i den verksamhet som stöds via bidraget till musikteaterinstitutioner. Det gäller t.ex. GöteborgsOperan.

Vid några institutioner finns integrerad verksamhet med musik, dans och teater. Det gäller Sörmlands Musik & Teater, Norrlands nätverk för musikteater och dans, Värmlands Teater & Musikstiftelse samt Smålands Musik och Teater. Bidraget till Norrlands nätverk för musikteater och dans på 10 395 000 kr kan delvis räknas som ett stöd till musikteaterverksamhet.

Utvecklingsbidrag

De institutioner som får verksamhetsbidrag under anslaget 2:2, ap. 3 kan också söka utvecklingsbidrag från samma anslag. Det gäller alltså alla de musikteatrar och orkestrar som räknas upp i regleringsbrevet (se ovan). Till detta kommer landstingen eller regionförbunden i samtliga län för regional musikverksamhet samt vissa institutioner från Skåne län: Helsingborgs Nya Konserthus, Malmö Symfoniorkester samt Malmö Opera.

Bidraget syftar till projekt utanför den reguljära verksamheten, t.ex. arbete med att nå nya publikgrupper, turnéverksamhet eller samarbete mellan konstområdena.

År 2009 fördelades 4 350 000 kr i utvecklingsbidrag inom musikområdet.

Samarbete med tonsättare

Regionala och lokala dans-, musik-, musikteater- och teaterinstitutioner och länsmusikorganisationer samt fria teater-, dans- och musikgrupper, arrangörer samt vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse upptagna i Kulturrådets regleringsbrev (se nedan) kan söka bidrag för samarbete med tonsättare.

Bidrag kan sökas för beställning av nyproduktion av verk och elektroakustiska media för planerade framföranden. Bidrag kan sökas för tidsbestämda anställningar av tonsättare inom utvecklingsprojekt och för hela eller delar av tonsättararvodet, inklusive kostnader som är förenade med tonsättarens arbete. Bidraget är avsett att stimulera beställning av nya verk/tonsättaranställningar. Kulturrådet förutsätter att den engagerade tonsättaren får arvode lägst enligt Fst:s/SKAP:s tariffer. Bidrag beviljas inte för kostnader för librettist, textförfattare eller dramaturg.

Från och med 2007 får även fria grupper och arrangörer inom scenkonst- och musikområdet söka detta stöd. Vid fördelningen i april 2007 gick sammanlagt 3,2 miljoner kr till ett 60-tal projekt av vilka hälften genomförts av fria grupper och ideella arrangörer. En granskning av ansökningar och fördelning som Per Svenson genomfört visar att genrebredden är stor och att det delvis är andra tonsättare och kompositörer än de mest etablerade inom både konst- och populärmusikområdet som är mest efterfrågade.¹ Sammanlagt drygt 100 tonsättare och kompositörer har varit engagerade i projekt som fick stöd under perioden 2000 till och med 2007. Det rör sig om allt från storskalig opera till korta stycken för teater och dans. Ansökningarna kommer från såväl de stora etablerade institutionerna som från fria grupper och arrangörer.

Antalet ansökningar för detta bidrag har ökat kraftigt under senare år och Kulturrådet har förstärkt sitt stöd för ändamålet med drygt 2 miljoner kr under 2009. Bidragen bereds tillsammans med

¹ Per Svenson, *Konstnärerna och kulturpolitiken*, s. 45.

en referensgrupp för samarbete med tonsättare. År 2009 fördelades 5 191 127 kr i stöd till samarbete med tonsättare.

Stöd till det fria musikkivet

Inom ramen för Kulturrådets bidragsgivning finns flera stödordningar som tar sikte på bidrag till det fria musikkivet. Medlen finns samlade i en anslagspost (2:3 ap. 1) som år 2009 uppgick till totalt 145 381 000 kr, varav 46 535 000 kr riktades till musikområdet i olika former. Stödet till det fria musikkivet fördelas dels som verksamhetsbidrag till fria musikgrupper dels till arrangörer av fria grupper. Inom ramen för anslaget ryms även stöd till det som kallas ”vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse”. Som framgår ovan kan det fria musikkivet sedan 2007 även söka medel för samarbete med tonsättare.

Verksamhetsbidrag till fria grupper

Med stöd av förordningen (1974:452) om statsbidrag till teater-, dans- och musikverksamhet i mindre ensembler och fria grupper beslutar Kulturrådet om bidrag till fria grupper på musikområdet (anslag 2:3, ap. 1). Bidraget söks av fria musikgrupper som bedriver verksamhet i yrkesmässiga former. Bidragens storlek baseras bland annat på gruppernas storlek och grad av yrkesverksamhet.

Bidragen fördelas som verksamhetsbidrag och avser huvudsakligen gruppernas turnerande verksamhet i Sverige. Stöd kan även beviljas till internationell turnéverksamhet. Bidragen fördelas årligen och bereds tillsammans med en referensgrupp för fria musikgrupper. Under verksamhetsåret 2009 fördelade Kulturrådet 11 510 000 kr i verksamhetsbidrag till fria musikgrupper.

Bidrag till musikarrangörer

Kulturrådet beslutar om verksamhetsbidrag till arrangörer för engagemang av fria grupper med stöd av förordningen (1974:452) om statsbidrag till teater-, dans- och musikverksamhet i mindre ensembler och fria grupper.

Bidrag ges till arrangörer som har till uppgift att anordna offentliga konserter och som har en omfattande, permanent och

regelbunden konsertverksamhet. Bidrag ges också till flera arrangörer i samverkan samt till vissa riksorganisationer. Riksföreningen för Folkmusik och Dans, Kammarmusikförbundet, Svenska Jazzriksförbundet och Sveriges Orkesterförbund får ansöka om medel för central verksamhet samt medel för fördelning till sina medlemsföreningar. Arrangörer som är medlemmar hos dessa förbund ska ansöka om statligt bidrag genom respektive riksorganisation.

Bidraget ska komplettera de bidrag som arrangören får från kommun/landsting. Ett riktmärke vid bidragsfördelningen är därför att minst motsvarande bidragsbelopp ställs till förfogande från kommun och/eller landsting. Stödet gäller verksamhet som genomförs med yrkesverksamma musiker.

År 2009 uppgick stödet till musikarrangörer till 23 925 000 kr. Under den senaste tioårsperioden har stödet till lokala arrangörer ökat kraftigt, från drygt 11 miljoner kr 1997 till dagens knappt 24 miljoner kr.

Vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse

Verksamhetsbidrag fördelas även till vissa kulturpolitiskt intressanta aktörer inom bland annat musikområdet som anges särskilt i Kulturrådets regleringsbrev. Bidraget syftar till att möjliggöra en mångsidig verksamhet av hög kvalitet.

I Kulturrådets regleringsbrev framgår vilka som är berättigade att söka. För närvarande kan bidraget sökas av följande aktörer på musikområdet: Dalhalla, Internationella Vadstena-Akademien, Kungl. Musikaliska Akademien, Eric Ericsons Kammarkör samt Eric Sahlström-institutet. Bidraget ska uppgå till minst 1 000 000 kr till varje organisation som räknas upp. År 2009 fördelades sammanlagt 10 800 000 kr till dessa aktörer.

Fonogramstöd

Från Statens kulturråd kan bidrag sökas för produktion, distribution och marknadsföring av fonogram med svenska, eller i Sverige bosatta, artister och upphovsmän, samt utvecklingsbidrag till fonogramproducenter. Bidragsgivningen styrs av förordning (1982:505) om statsbidrag för framställning och utgivning av fonogram samt

Kulturrådets föreskrifter om bidrag till produktion och utgivning av fonogram (KRFS 2005:1). Bidraget fördelas från anslaget 2:3, ap. 2 och beslutas av en arbetsgrupp på delegation av Kulturrådets styrelse.

Det finns tre olika bidrag för fonogramutgivning. Produktionsbidrag innefattar bidrag till produktion, distribution och marknadsföring av ett ännu inte utgivet enskilt fonogram. Marknadsbidrag innefattar bidrag till distribution och marknadsföring av ett redan utgivet fonogram. Utvecklingsbidrag utgör en fast summa under en begränsad period som ska ge förutsättningar att utveckla verksamheten på längre sikt.

År 2009 uppgick fonogramstödet till 10 122 000 kr. Anslagsposten ska även användas för bidrag till notutgivning, information och internationell kontaktförmedling. Statens kulturråd har i regleringsbrevet för 2010 även fått i uppdrag att se över fonogramstödet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 april 2010.

I detta sammanhang kan det särskilt nämnas att Torgny Sandgren på uppdrag av Statens kulturråd under hösten 2009 har tagit fram en rapport om myndighetens stöd till information om svensk musik och internationell kontaktförmedling.² Sandgren har genom intervjuer och enkäter inhämtat synpunkter från musiklivets organisationer, skivbolag och förlag, samt svenska kulturråd i utlandet. Syftet är att för myndighetens fortsatta utvecklingsarbete ta fram ett underlag om hur staten på bästa sätt kan utveckla och stödja information om och exponering av svensk musik internationellt.

Rapporten visar att det finns oklarheter kring huruvida stödet i dagsläget syftar till att skapa arbetstillfällen för upphovsmän, musiker och artister, skapa exportintäkter för Sverige eller främja en ökad musikalisk kvalitet och mångfald. Torgny Sandgren menar därför att Kulturrådet bör avgränsa och precisera syfte och mål med stödet till information om svensk musik och att stödet också bör kopplas tydligare till de nationella kulturpolitiska målen. Förslaget är att målet med stödet ska vara att främja mångfald och kvalitet i svensk musik. I rapporten jämförs även de svenska insatserna på området med liknande insatser i övriga nordiska länder och Sandgren konstaterar att övriga nordiska länder satsar mer på internationella aktiviteter. En annan synpunkt i rapporten är att de insatser som görs bör främja samverkan mellan olika genrer och att insatser bör riktas mer mot funktion än mot genrer.

² Torgny Sandgren, *Svensk musik i utlandet: Information och internationell kontaktförmedling*, rapport i stencilform ingiven till Statens kulturråd.

Sandgren lämnar flera alternativa utvecklingsförslag men huvudförslaget är att Kulturrådet ska fördela det statliga stödet till en samverkansorganisation som får uppdraget att genomföra ett treårigt utvecklingsprogram med olika satsningar för att informera om svensk musik, stärka internationell kontaktförmedling samt erfarenhetsutbyte. Sandgren menar också att Kulturrådet bör medverka till ett ökat kunskapsutbyte med övriga nordiska länder om dessa frågor.

Internationell kulturverksamhet

Kulturrådet har också bidrag till internationell kulturverksamhet som kan sökas av aktörer inom musiklivet. Bidraget fördelas med stöd av förordningen (2008:556) om statsbidrag till internationell och interkulturell kulturverksamhet och belastar anslag 1:2, ap. 4.

Tre olika bidragstyper finns på området. För det första verksamhetsbidrag till organisationer vars huvudsakliga syfte är att främja internationellt och interkulturellt kulturutbyte, för det andra stöd till organisationers medverkan i internationella organisationer och nätverk och för det tredje projektbidrag för internationell kulturverksamhet. Med internationell verksamhet avses kulturverksamhet som berör Sverige och minst ett annat land. Med interkulturell verksamhet avses kulturverksamhet som främjar etnisk och kulturell mångfald.

Verksamhetsbidrag kan sökas av organisationer vars huvudsyfte är att främja internationellt och/eller interkulturellt kulturutbyte. Bidraget är inte avsett för organisationer till vilka Kulturrådet fördelar annat verksamhetsbidrag.

Bidrag för medverkan i internationella organisationer och nätverk ges för i Sverige verksamma organisationers medlemsavgifter till internationell organisation och viss internationell mötesverksamhet eller motsvarande. Bidraget ska inte täcka organisationernas verksamhet i Sverige, inte heller genomförande av större arrangemang, publikationer eller liknande.

År 2009 fördelades 348 000 kr till organisationer på musikområdet (ca 6 procent av de medel som fördelades för detta ändamål) och till internationella nätverk 157 000 kr (ca 12 procent av de medel som fördelades för detta ändamål) till aktörer inom musiklivet.

Projektbidrag för internationell kulturverksamhet ges till organisationer, institutioner och fria grupper som arbetar med eller arran-

gerar professionell konst- och kulturverksamhet, samt utlandsmyndigheter. Bidrag ges inte till enskilda utövare (de hänvisas i stället till exempelvis Konstnärsnämnden).

Kulturrådet ger projektstöd motsvarande resekostnader till internationella kulturutbyten, exempelvis turnéer, gästspel och samproduktioner, i Sverige och utomlands. För gästspel i Sverige gäller att den inbjudande institutionen/organisationen ansöker om bidrag. För projekt som äger rum i utlandet ska den inbjudna organisationen/gruppen ansöka. Till ansökan ska inbjudan från arrangören i samarbetslandet bifogas. För verksamhet i Sverige prioriteras ansökningar från det fria kulturlivet. Verksamhet som är en del av en institutions ordinarie verksamhet prioriteras inte. Projekt som syftar till att mångfalden ökar inom kulturutbudet, bland utövarna och bland dem som tar del av kulturutbudet prioriteras.

År 2009 gick sammantaget 2 430 000 kr till projekt inom musiklivet vilket uppgår till ca 31 procent av det som fördelades för ändamålet.

Övriga bidrag till musikområdet

Kulturrådet fördelar utöver dessa stöd ett antal andra bidrag som riktar sig till musikområdet. Det gäller bl.a. bidrag till Musikalliansen som för 2009 beviljades 22 000 000 kr, Föreningen Musikcentrum och Musikcentrum Väst som 2009 erhöll 2 074 000 kr respektive 1 199 000 kr i verksamhetsbidrag.

Inom ramen för bidrag till centrala amatörkulturorganisationer erhåller också flera amatörorganisationer inom musikområdet stöd. Det gäller framför allt kör- och sångarförbund av olika slag som 2009 sammantaget beviljades 6 385 000 kr, vilket är ca 50 procent av det totala belopp som fördelades till centrala amatörkulturorganisationer. Stöd till olika aktörer inom musiklivet kan även förekomma inom Kulturrådets stöd till bl.a. Skapande Skola.

Statens kulturråds övriga verksamhet på musikområdet

Utöver den bidragsfördelning som beskrivits ovan har Statens kulturråd även vissa övriga uppgifter som rör musikområdet. Framför allt handlar det om att sammanställa statistik. Som tidigare

nämnts ingår också i Kulturrådets uppdrag att samla och sprida information om kulturell verksamhet.

Kulturrådet är ansvarig myndighet för den officiella statistiken inom kulturområdet enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, uppdraget är dock begränsat till vissa särskilda områden. Kulturrådet publicerar, som en del i rapportserien *Kulturen i siffror*, statistikrapporter som ingår i den officiella statistiken, bl.a. om folkbibliotek, museer och konsthallar samt kulturens finansiering. Kulturrådet producerar också självt eller uppdrar åt andra att sammanställa statistik som inte ingår i Sveriges officiella statistik. Exempel på sådana rapporter är de som handlar om musik, vilka också publiceras i rapportserien *Kulturen i siffror*.

I rapporten om musik tar Kulturrådet fram statistik om musikkonstlivet som grundar sig på uppgifter från de institutioner, organisationer och fria grupper som har fått statsbidrag. Det handlar bl.a. om uppgifter om antal besökare, antal konserter och intäkter. Vad gäller t.ex. publikantalet bygger redovisningen ofta på skattningar, särskilt för de fria musikgrupperna. Just statistiken på musikområdet har kritiserats för att vara mindre användbar i vissa fall beroende på detta samt förändringar i redovisningsprinciperna över tid.³

Kulturrådet konstaterar i årsredovisningen för 2007 att det finns ett stort utvecklingsbehov när det gäller scenkonststatistik. De sammanställningar som i dag görs sägs ha stora brister i förhållande till de krav som ställs på statistik av god kvalitet. Kulturrådet avser att presentera en helt ny statistik 2010 där bl.a. institutionernas dubbelredovisningar inom musikområdet har neutraliserats. För att skapa en scenkonststatistik som inte utgår från återrapporteringarna av bidrag har Kulturrådet under 2009 avslutat ett pilotprojekt inom dansområdet. En redovisning av detta ska presenteras i början av 2010.

3.3 Konstnärsnämndens verksamhet på musikområdet

Konstnärsnämnden har till uppgift att besluta om statliga bidrag och ersättningar till konstnärer. Myndigheten ska även hålla sig underrättad om konstnärernas ekonomiska och sociala förhållanden samt löpande bevaka trygghetssystemens utformning och till-

³ Se t.ex. *Den professionella orkestermusiken i Sverige* (SOU 2006:34), s. 61ff.

lämpning i förhållande till konstnärlig verksamhet. Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete.

Inom sitt *bevakningsuppdrag* samlar och sammanställer nämnden information om ekonomiska och sociala villkor för de yrkesverksamma inom samtliga konstområden. I uppdraget ingår också att nämnden ska verka för att statliga myndigheter tar hänsyn till konstnärers särskilda villkor. Nämnden informerar också om hur konstnärer kan hitta rätt information om skatter, försäkringar, bidrag och företagande.

Inom ramen för sitt *stödjande uppdrag* fördelar Konstnärsnämnden stipendier och bidrag till enskilda konstnärer inom bild-, form-, musik-, dans-, teater- och filmområdena. Målet för bidragsgivningen är, enligt regleringsbrevet, att öka möjligheten för kvalificerade konstnärer som lever och verkar i Sverige att ägna sig åt sitt konstnärliga arbete och att vidareutveckla sitt konstnärskap. Vägledande vid fördelningen är den konstnärliga kvaliteten på de sökandes arbete, omfattningen av den konstnärliga verksamheten och behovet av ekonomiskt stöd. Konstnärsnämnden strävar även så långt det är möjligt efter mångfald och spridning av stödet inom olika konstformer, vad gäller ålder och kön samt geografiskt i landet.

På musikområdet fattas beslut om stipendier av arbetsgruppen för komponister eller arbetsgruppen för musiker och sångare. Beslut om långtidsstipendier fattas dock av myndighetens styrelse efter beredning i arbetsgrupperna. Arbetsgrupperna består av 8–12 ledamöter och utses av nämndens styrelse. Beslut om stipendier fattas bl.a. med stöd av förordningen (1976:528) om bidrag till konstnärer, förordningen (1989:500) om vissa särskilda insatser på kulturområdet och förordningen (1992:542) om pensionsgrundande konstnär bidrag m.m.

Konstnärsnämnden stödjer yrkesverksamma musiker, sångare och komponister med cirka 20 miljoner kr om året. På musikområdet fördelas de stipendier som beskrivs nedan.

Arbetsstipendier

Arbetsstipendier syftar till att ge professionella konstnärer med väl dokumenterad verksamhet ekonomisk trygghet under en viss tid av konstnärlig yrkesutövning. De delas ut för ett eller flera år med varierande belopp. Stipendiet kan användas på det sätt som mottagaren finner lämpligt, exempelvis till resor, lokalhyror, kurser eller inköp av material. Inom musikområdet delas främst ettåriga stipendier ut, ca 170 stycken per år.

Målinriktade arbetsstipendier avser ett konkret, avgränsat konstnärligt arbete som mottagaren vill genomföra. Beloppet kan därför vara lägre än ett ordinarie arbetsstipendium. Arbetsstipendier och målinriktade arbetsstipendier för ett och två år är skattefria. Stipendier för längre tid än två år är däremot skattepliktig inkomst och därmed pensionsgrundande (Konstnärsnämnden betalar då pensionsavgiften).

År 2009 fördelades till komponister 113 ettåriga arbetsstipendier om 50 000 kr och 7 femåriga om 100 000 kr per år. Till musiker och sångare fördelades 91 ettåriga målinriktade och ordinarie arbetsstipendier om 35 000–60 000 kr samt 2 tvååriga arbetsstipendier om 60 000 kr per år.

Internationellt kulturutbyte

Bidrag till internationellt kulturutbyte kan dels avse svenska konstnärers deltagande i utbyte utomlands, dels utländska konstnärer eller andra personer som bjuds in till Sverige i första hand för att arbeta eller utbyta idéer här med svenska konstnärer. Huvudsyftet med bidraget till internationellt kulturutbyte är att presentera svensk musik (i meningen musik skapad eller spelad i Sverige) för en utländsk publik och att främja samarbete och utbyte mellan svenska och utländska tonkonstnärer.

Konstnärsnämnden fördelar knappt 1 miljon kr om året i kulturutbytesbidrag inom musik. Bidragen varierar mellan 3 000 och ca 30 000 kr.

När det gäller kulturutbyte i utlandet kan bidrag exempelvis utgå för enstaka gästspel, en kortare turné eller ett framträdande vid en festival utomlands. Inbjudan krävs och att repertoaren innehåller svensk musik. Bidragen begränsas i allmänhet till kostnaderna för resor, transport och försäkring – det förutsätts att inbju-

dan gäller ett sammanhang tillräckligt seriöst för att inbjudaren ska svara för uppehälle och rimligt gage. Bidrag till produktionskostnader ges inte. Bidragen är i princip individuella, men det finns möjligheter för duor att få bidrag. Grupper om tre personer eller fler hänvisas till Statens kulturråd och Svenska institutet.

Bidrag för internationellt kulturutbyte kan också erhållas för att bekosta resor i samband med inbjudan till Sverige av framstående utländska konstnärer eller andra personer som kan ge värdefulla impulser för gemensamt idéutbyte eller arbete. Centralt är då de svenska konstnärernas utbyte av samarbetet, som kan ske i form av exempelvis seminarier, workshops eller gemensamma konstnärliga projekt. Bidrag ges inte till produktionskostnaderna utan avser endast resa till Sverige. Bidrag kan sökas av såväl individuella konstnärer som företrädare för grupper.

Långtidsstipendier

Långtidsstipendium delas ut för att ge en yrkesverksam konstnär, som under längre tid dokumenterat konstnärlig verksamhet av god kvalitet, arbetsmässig trygghet för att utveckla denna verksamhet. Genom särskilda riksdagsbeslut har nämnden kunnat dela ut tioåriga långtidsstipendier vissa år. Stipendiet utgår årligen till en summa motsvarande tre basbelopp, år 2010 ca 127 000 kr. För närvarande löper 25 långtidsstipendier på tonområdet som fördelats till komponister och musiker.

Samarbete mellan komponist och musiker/sångare

Bidrag för samarbete mellan komponist och musiker/sångare syftar till att främja tillkomsten och framförandet av nya verk. Årligen stödjer Konstnärsnämnden cirka 10–15 samarbetsprojekt till ett sammanlagt belopp av ungefär två miljoner kr.

Bidrag kan sökas av och för alla genrer – även för improvisationsmusik – och avser ett gemensamt projektarbete som ska leda fram till ett uruppförande. Såväl etablerade grupper som tillfälliga samt enskilda musiker kan ansöka om bidrag. Musikergruppen ska ha högst ett tiotal medlemmar och ska samarbeta med en eller flera komponister. Samtliga som ingår i en ansökan ska vara yrkesverksamma komponister eller musiker/sångare samt vara permanent

bosatta i Sverige och/eller ha sin huvudsakliga konstnärliga verksamhet i landet (undantag kan göras för enstaka medlemmar i en musikergrupp).

Bidragen avser arbete med komposition och instudering av det nya verket och fördelas som personliga målinriktade stipendier (skattefria) eller som skattepliktiga projektbidrag. Samarbetsprojekt som beviljas stöd ska framföras senast året därpå. Tid, plats och ort för uruppförande bestäms i samråd med Konstnärsnämnden. I samband med uruppförandet står nämnden för vissa kostnader såsom resor, hotell och lokalhyra.

Bidragen fördelas genom gemensamt beslut av arbetsgruppen för musiker och sångare och arbetsgruppen för komponister. Besluten grundas på en bedömning av de planerade projektens konstnärliga kvalitet men vikt läggs också vid att bidragen ska spridas över olika genrer och över landet.

3.4 Musikalliansen

Musikalliansen, liksom dans- och teaterallianserna, har skapats för att erbjuda en anställningsform som ökar frilansande skådespelares, dansares och musikers trygghet på arbetsmarknaden och minskar beroendet av arbetslöshetsförsäkringen samt stimulerar till utveckling och rörlighet inom respektive konstområde. Allianserna bör också verka för att skådespelares, dansares och musikers särskilda kunskaper bättre tas tillvara inom andra områden som t.ex. lärarutbildning och näringsliv. En utgångspunkt för verksamheterna är att arbetsmarknadens parter har träffat erforderliga avtal om anställningsformer och anställningsskydd inom området. Kulturrådet lämnar bidrag till Teater-, Dans- och Musikallianserna. Bidraget lämnas med stöd av Kulturrådets regleringsbrev, anslaget 1:2 ap. 2. Av anslagsposten ska 22 miljoner kr gå till Musikalliansen.

Musikalliansens verksamhet ska enligt bolagsordningen vara att bedriva verksamhet som arbetsgivare för frilansande utövare inom musikområdet och genom förmedling, personalutveckling och på andra sätt verka för att denna personal kan beredas kontinuerligt arbete inom yrkesområdena samt därmed jämförlig verksamhet. Musikalliansen bedriver inte någon producerande verksamhet och är inte heller någon kommersiell artistförmedling.

Musikalliansens verksamhet består förutom anställningar av frilansmusiker även i att stimulera till utveckling och rörlighet

inom musikområdet nationellt och internationellt, samt att genomföra kunskapsinsamling och vara en kunskapsbank vad gäller frilansmusikers konstnärskap och arbetsmarknad.

Den som är anställd i Musikalliansen fortsätter sin verksamhet som frilansmusiker. Under tiden för anställning hos annan arbetsgivare tar musikern tjänstledigt från Musikalliansen och när den tidsbegränsade anställningen upphör träder musikern åter i tjänst hos Musikalliansen. Engagemangen hos andra arbetsgivare kan vara allt från endagsspelningar till längre kontrakt. En anställning i Musikalliansen innebär grundtrygghet i form av månadslön, pensionsinbetalning, trygghetsförsäkringar och semester.

En referensgrupp gör urvalet bland de sökande enligt anställningsreglerna, av vilka även framgår att faktorer som mångfald i uttryck, geografisk spridning och jämställdhet ska beaktas. Den 1 september 2009 hade Musikalliansen 101 musiker anställda.

Kvalificerade till anställning är utövare som är yrkesverksamma frilansare inom musikområdet och som inte är ålders- eller SPV-pensionärer. Med utövare menas instrumentalister, sångare, korister, musikalartister och dirigenter. De musiker som anställs ska dessutom bedriva en verksamhet som är kulturpolitiskt relevant. I det kollektivavtal som ligger till grund för verksamheten är detta krav formulerat på följande sätt: "För att ha rätt till anställning krävs att den sökandes verksamhet omfattas av offentligt kulturstöd". Sökande måste ha arbetat som utövare vid institution, hos en arrangör eller motsvarande som uppbär offentligt kulturstöd, eller själv ha mottagit offentligt kulturstöd i form av bidrag eller stipendier, samt arbetat kontinuerligt som utövare under de senaste 18 månaderna räknat från ansökningstillfället.

4 Stiftelsen Svenska rikskonserters verksamhet

4.1 Rikskonserters uppdrag

Stiftelsen Svenska rikskonserters är en statlig stiftelse vars uppdrag följer av de stadgar som stiftaren fastställt. Staten är ensam stiftare och stadgarna fastställs av regeringen. Det senaste ändringsbeslutet fattades den 18 mars 2004 (dnr Ku2004/549/Kr).

I stadgarna sägs i 1 § att stiftelsen Svenska rikskonserters har till ändamål att främja utvecklingen av musiklivet i hela landet och inom olika musikaliska uttrycksformer. Stiftelsens verksamhet ska anpassas efter regionala och lokala behov. Stiftelsen ska i detta syfte samverka med länsmusiken och andra intressenter.

Enligt 3 § i stadgarna ska stiftelsen arbeta mot övergripande mål som är att:

- bidra till bredd och variation i musikutbudet i hela landet genom att komplettera regional och lokal musikproduktion och i samarbete med andra intressenter arrangera konsertturnéer samt stödja musikfestivaler och andra större musikevenemang,
- främja utvecklingen av olika musikgenrer genom stöd och service till musiklivets intresseorganisationer,
- verka för att svenskt musikliv berikas genom ökade kontakter med andra länder.

Enligt 4 § i stadgarna ska stiftelsens fonogramverksamhet särskilt inriktas på utgivning av dels ny svensk musik, som är orepresenterad eller ofullständigt representerad på fonogram, dels i Sverige verksamma artister vars konstnärskap inte kan anses tillräckligt dokumenterat på fonogram. Stiftelsen ska vid denna utgivning sträva efter att komplettera den musik som ges ut av andra fono-

gramproducenter. Övrig utgivning får ske om kostnaden kan täckas på affärsmässig grund eller med bidrag från andra uppdragsgivare. Fonogramutgivningen ska så långt som möjligt anpassas till innehållet i stiftelsens övriga verksamhet.

Rikskonserters verksamhet styrs också av ett särskilt beslut med mål, återrapporteringskrav och uppdrag som årligen beslutas av regeringen. Innehållet i uppdraget så som det formulerats i dessa beslut har till del varit detsamma som i stadgarna. I regeringsbeslutet för 2009 (Ku2008/2172/SAM) citeras inledningsvis de övergripande målen från stadgarnas 3 §. Dessa övergripande mål preciseras dock även på följande sätt:

- Målet för Svenska rikskonserters produktioner är att de ska vara ett komplement till det regionala och lokala musikutbudet, särskilt avseende musikformer med svag institutionell förankring.
- Målet är att stödja tonsättare och frilansartister genom att beställa, leverera och framföra beställda kompositioner.
- Målet är att främja intresset i utlandet för svensk musik och svenska artister.
- Målet är att genom samverkan med länsmusiken, regionala och lokala konsertarrangörer samt musikproducenter främja musikalivet och utvecklingen av olika musikgenrer.
- Målet är att ge det fria musikalivet bättre arbetsförutsättningar genom kunskapsutveckling i samverkan med musikalivets organisationer.
- Målet är att bedriva samarbeten kring kvalitativt musikutbud och utveckling av det unga musikalivet.

I regeringsbeslutet för 2009 sägs inte mer om den fonogramverksamhet som bedrivs vid Rikskonsserter (Caprice Records) än att målet är att stödja genrer som är svagt företrädda inom den kommersiella utgivningen. För den verksamhet med elektroakustisk musik (EMS) som bedrivs sägs målet vara att behålla EMS nationella roll inom den elektroakustiska musiken genom att i oförändrad omfattning upplåta studior åt professionella tonsättare för produktion och utvecklingsarbete samt för att bedriva utbildningsverksamhet.

Rikskonsalter har också uppdrag som är direkt kopplade till de lokaler som stiftelsen disponerar i centrala Stockholm. Vad gäller konsertverksamheten vid Nybrokajen 11 sägs i regeringsbeslutet för 2009 att målet är att Nybrokajen 11 ska stå till musiklivets förfogande. För folk- och världsmusikscenen Stallet är målet att Stallet ska vara arena för folk- och världsmusik. Programverksamheten disponeras av Riksföreningen för Folkmusik och Dans (RFoD).

I det särskilda regeringsbeslutet anges även i enlighet med vilka verksamhetsgrenar Rikskonsalter ska redovisa, samt ett antal mätbara prestationer som ska åiterrapporteras inom olika områden.

De övergripande riktlinjer som finns i stadgar och särskilda regeringsbeslut har av stiftelsens ledning även vidareutvecklats i interna strategidokument och andra riktlinjebeslut. En av styrelsen 2008 reviderad strategi för framtiden understryker att Rikskonsalter ska vara ett operativt organ till stöd för musiklivet. Det innefattar bl.a. att Rikskonsalter i ökad omfattning ska verka med större och omfattande produktioner, samarbeten med olika delar av musiklivet och internationell verksamhet.

4.2 Rikskonsalterers intäkter och kostnader

Rikskonsalterers totala intäkter av anslag uppgick 2009 till 63 544 000 kr, de egna intäkterna uppgick till 18 925 000 kr. Det vill säga totalt 82 469 000 kr. Kostnaderna kan delas upp på löner, 31 063 000 kr, lokaler 11 025 000 kr, och produktionskostnader, 41 470 000 kr. Det vill säga totalt 83 558 000 kr.

Intäkterna kan också delas upp på de fem verksamhetsgrenar som Rikskonsalter utgår ifrån i årsredovisningen och som baseras på åiterrapporteringskraven i uppdraget: svensk och internationell konsertproduktion, samarbete med musiklivet i Sverige, fonogramverksamhet (Caprice Records), elektroakustisk musik (EMS) samt konsaltverksamhet vid Nybrokajen 11 och Stallet. Nedan framgår hur anslaget fördelats under 2009 samt hur stora egna intäkter som bokförts under varje verksamhetsgren.

Av Rikskonsalterers uppdrag från regeringen framgår att samarbetsprojekt ska redovisas separat. Det innebär att alla samarbetsprojekt inom Sverige redovisas under verksamhetsgrenen ”samarbete med svenskt musikliv” – och att kostnader och intäkter därmed utesluts från övriga verksamhetsgrenar.

- Svensk och internationell konsertproduktion: anslag 28 431 000 kr, övriga intäkter 9 259 000 kr.
- Samarbete med svenskt musikliv: anslag 19 101 000 kr, övriga intäkter 82 000 kr.
- Fonogramverksamhet (Caprice Records): anslag 3 238 000 kr, övriga intäkter, 1 722 000 kr.
- Elektroakustisk musik (EMS): anslag 3 580 000 kr, övriga intäkter 584 000 kr.
- Konsertverksamhet vid Nybrokajen 11 och Stallet: anslag 9 194 000 kr, övriga intäkter 7 278 000 kr.

4.3 Rikskonserters verksamhet

I det följande ges en översiktlig bild av den verksamhet som bedrivits vid Stiftelsen Svenska rikskonsalter. Beskrivningen utgår i huvudsak från årsredovisningen för tidigare år men har kompletterats med ytterligare information som utredningen inhämtat via kontakter med stiftelsens företrädare. Beskrivningen följer i möjligaste mån den indelning i verksamhetsgrenar som används i Rikskonsalters årsredovisning.

4.3.1 Konsertproduktion och samarbete med musiklivet

Rikskonsalter har som framgått ovan en rad olikartade uppdrag. Konsertproduktion och samarbeten är de viktigaste delarna. Konsertproduktionen har till främsta syfte att turnera musikgrupper och ensembler runt Sverige. Artisterna erbjuds till konsertarrangörer till subventionerade priser.

Konsertproduktionen kan vara av olika slag. Exakt vilka arbetsinsatser som görs av Rikskonsalter och vilka som hanteras av andra parter kan variera. Arbetsfördelningen beror ofta på vem som tagit initiativ till projektet. För 2010 har t.ex. 6 produktioner tillkommit på initiativ av musiker eller ensembler, 7 stycken på initiativ av konsertarrangörer och 13 stycken på Rikskonsalters eget initiativ. Därtill kommer ett stort antal som är utpräglade samarbetsinitiativ, kring 30 stycken. En annan viktig väg att fånga upp artister att erbjuda de svenska arrangörsnäten är mässor och showcases i

Sverige och utomlands. I denna del bevakar Rikskonsalter en aktuell marknad för att hålla sig uppdaterad avseende relevant repertoar och artister. Totalt fem produktioner har initierats denna väg inför 2010.

I produktioner som föreslås av artisterna själva kan Rikskonsalterers produktionsinsats handla om följande moment: genomgång av repertoar, budgetarbete, försäljning, turnéplanering, resebokningar, hotellbokningar, förhandlingar och kontraktsskrivningar med artister respektive konsertarrangörer, upphandling av teknisk personal samt framtagande av marknadsföringsmaterial och i förekommande fall kontakter med media. Produktioner som initierats på annat sätt följer i stort samma mall men med viss variation.

I produktioner som föreslås av konsertarrangörer tas i stället först kontakt med artister. I övrigt handlar det om samma arbetsuppgifter. I utpräglade samarbetsproduktioner sker de nämnda arbetsuppgifterna utifrån en överenskommelse beträffande fördelning av insatser och kostnader. Ofta kan dock Rikskonsalter vara enda part med produktionspersonal. I de produktioner som görs på helt eget initiativ – från ax till limpa – har Rikskonsalter produktionsidéer som man iscensätter t.ex. genom att sammanställa repertoar, kontakta artister och sedan erbjuda produktionen till konsertarrangörer.

De samarbetsprojekt som beskrivs i Rikskonsalterers årsredovisning kan alltså innefatta allt från att Rikskonsalter går in som fullskalig producent av en konsert eller turné, till att Rikskonsalter enbart hjälper till med att ta fram trycksaker för ett arrangemang. För utredningen har det mot bakgrund av detta, och utifrån det tillgängliga underlaget, varit svårt att alltid avgöra hur stor, eller exakt vilken, roll Rikskonsalter spelat i enskilda projekt. Vi har därför valt att illustrera hur det kan se ut med ett antal belysande exempel. Antalet konsalter däremot redovisas bara i totala siffror över antalet konsalter som Rikskonsalter ”står bakom”, ett uttryck som alltså kan rymma tämligen olikartade insatser.

Rikskonsalter har som framgått ovan uppdrag som kan överlappa. Eftersom produktionsverksamheten ofta – och med nödvändighet – innefattar samarbeten med externa parter är det svårt att särskilja den från samarbetsuppdraget och omvänt. Uppdraget ser dock ut så och Rikskonsalter måste alltså redovisa de båda delarna separat. Den lösning som valts är att redovisa alla produktioner som gjorts i samverkan med externa parter i Sverige under samarbete med svenskt musikliv. Det som återstår under svensk konsalter-

produktion är enbart egen konsertproduktion som inte involverat externa parter.

Mot bakgrund av den nära kopplingen mellan de båda verksamhetsgrenarna svensk och internationell konsertproduktion samt samarbete med svenskt musikliv beskrivs de båda två i detta avsnitt. Vidare redovisas kunskapsutveckling, internationell verksamhet och kompositionsbeställningar också i det följande då de redovisningsmässigt innefattas i verksamhetsgrenarna för konsertproduktion och samarbete.

Svensk och internationell konsertproduktion

Svensk och internationell konsertproduktion är Rikskonserters största verksamhetsgren. Enligt uppdraget för stiftelsen är målet för Rikskonserters bl.a. att dess produktioner ska vara ett komplement till det regionala och lokala musikutbudet, särskilt avseende musikformer med svag institutionell förankring. Verksamheten omfattar huvudsakligen västerländsk konstmusik, jazz och improvisationsmusik, samt folk- och världsmusik. Många produktioner kombineras också med seminarier eller liknande i syfte att utveckla kontakten mellan artister, tonsättare och publik. Beslut om turnéomfattning görs separat för varje konsertproduktion och Rikskonserters gör bl.a. en kulturpolitisk avvägning för att säkerställa att olika typer av musik når ut till platser i landet där ett motsvarande utbud saknas.

Statistiken avseende Rikskonserters visar på i stort sett samma antal konserter 2008 som 2007. I Sverige stod Rikskonserters bakom 534 konserter 2008 jämfört med 540 år 2007. I utlandet stod stiftelsen bakom 197 konserter 2008 jämfört med 193 år 2007. Sammanlagt innebar detta i stort sett oförändrat antal konserter totalt sett (731 mot 733). Däremot ökade publiken något i omfattning. I Sverige var publiken totalt ca 103 000 mot ca 91 000 och i utlandet ca 93 000 mot ca 83 000. Statistiken visar också att 70 procent av den totala publiken vid konserterna i Sverige var bosatt utanför Stockholms län.

Om man ser till antalet konserter per län så framgår att 197 av de 534 konserter som hölls i Sverige 2008 ägde rum i Stockholms län, dvs. ca 37 procent av samtliga konserter. Det bör nämnas att här ingår även den internationella festivalen Stockholm New Music som hittills hållits vartannat år. Det gör att siffran blir ovanligt hög

– motsvarande siffra för 2007 är 108 konserter. För övriga län sträcker sig antalet från 38 konserter i Västra Götaland (7 procent) till tre konserter i Blekinge (0,5 procent).

Samarbete med svenskt musikliv

Olika typer av samarbeten är som nämnts en del i Rikskonserters verksamhet. Enligt uppdraget för stiftelsen är målet att genom samverkan med länsmusiken, regionala och lokala konsertarrangörer samt musikproducenter, främja musiklivet och utvecklingen av olika musikgenrer. Samarbeten sker i praktiken med allt från länsmusiken, till enskilda artister, konsert- och utbildningsinstitutioner och innefattar både samarbeten kring konsertproduktion och t.ex. informationsverksamhet.

Under 2008 genomfördes produktioner tillsammans med totalt ca 100 samarbetspartners. Som framgått ovan budgeterar Rikskonsalter totalt 20 940 000 kr inom denna verksamhetsgren. Totalt avsåg 14 884 000 kr rörliga produktionskostnader i aktuella projekt, resterande medel avsåg fasta kostnader för t.ex. löner hos Rikskonsalter. I produktionskostnader ingår t.ex. gager, hotell, teknik och marknadsföring. I de enskilda projekten tillkommer också de resurser som avsatts av andra parter i projektet (de redovisas inte av Rikskonsalter).

Bland samarbetsprojekten kan följande större projekt särskilt nämnas inom respektive genre. Den kostnad som anges avser Rikskonsalterers rörliga produktionskostnader.

Bland projekt riktade till barn och unga kan *Musik Direkt* särskilt framhållas, ett 20-årigt samarbete mellan länsmusiken och Rikskonsalter. Det är Sveriges största musiktävling för ungdomar mellan 13 och 19 år. Varje år anordnas regionala tävlingar med distriktsfinaler och en riksfinal. Mer än 5 000 unga musikanter deltog 2008. Evenemanget ger möjlighet för musicerande ungdomar att träffas, utbyta erfarenheter och få inspiration. Till Musik Direkt avsattes 2008 ca 700 000 kr. Rikskonsalterers insats består bl.a. i att vara en sammanhållande länk mellan de regionala arrangörerna, att vara sammankallande till nationella möten, att delta i det internationella samarbetet samt att tillsammans med en alternerande ledningsgrupp delta i planering, genomförande och utvärdering av Musik Direkts riksfestival. Till detta kommer arbete med informationsmaterial och hemsida.

Inom folk- och världsmusikområdet har projektet *Ethno* drivits sedan 1989. Det görs i samarbete med bl.a. Folkmusikens Hus, Rättviks kommun, Musik i Dalarna, Sveriges Spelmäns Riksförbund, Jeunesses Musicales International, Re:Orient, Kulturskolan i Stockholm och nio särskilt utvalda länder. För projektet avsatte Rikskonsalter ca 700 000 kr 2008 som användes till projektledning, marknadsföring och programmaterial.

Ett exempel på hur Rikskonsalter kan stödja festivaler är samarbetet kring *GAS-festivalen* i Göteborg 2008 och 2010. I samarbete med GAS-festivalen beslutades att Rikskonsalter skulle ta alla kostnader för ett visst antal produktioner under festivalen 2008. Inför festivalen 2010 har Rikskonsalter reserverat 1 500 000 kr i sin budget för att kunna gå in och ta motsvarande kostnader. Den konstnärliga ledningen för GAS har dock inflytande över urvalet.

Inom kammarmusiken anordnas bl.a. tävlingen *Solistpriset* i samarbete med Kungl. Musikaliska Akademien och Helsingborgs Symfoniorkester. Till projektet avsatte Rikskonsalter 2008 ca 560 000 kr. Rikskonsalter står dessutom för administrationen av tävlingen, bl.a. med en producent samt marknadsföring, information och mediearbete.

Inom området jazz och improvisationsmusik har Rikskonsalter drivit *Swedish Jazz Celebration* i samarbete med Sveriges Radio och Stim/Svensk Musik. Till projektet avsatte Rikskonsalter 2008 ca 913 000 kr. De tre samarbetsparterna är likvärdiga och delar på planering, kostnader och produktion.

Inom området nutida konstmusik har Rikskonsalter varit med och producerat *Stockholm New Music* i samarbete med bl.a. Sveriges Radio, Berwaldhallen och Stockholms Konserthusstiftelse. Totalt avsattes för ändamålet ca 2 266 000 kr år 2008.

Inom körområdet har Rikskonsalter medverkat i arbetet med *Eric Ericson International Choral Centre* i samarbete med bl.a. Musik i Syd, Inge och Einar Rosenborgs stiftelse, Carpe Vitam, Körsam, Föreningen Sveriges Körledare och Orphei Drängar. För ändamålet avsattes 161 339 kr år 2008. Ytterligare exempel på projekt är *Årets Kör*. Totalt ca 533 000 kr användes för det ändamålet 2008.

De nämnda samarbetsprojekten är några av de större projekt som Rikskonsalter engagerat sig i. Att enbart se till dessa ger dock inte en rättvisande bild av verksamheten, då en stor andel totalt sett utgörs av mindre projekt där Rikskonsalter står för mindre stöd. Området är av naturliga skäl svårt att sammanfatta men det kan

röra sig om allt från 9 820 kr till ett barn- och ungdomsproducentmöte tillsammans med länsmusiken, till 42 147 kr till ensemblen Gageego! i Göteborg. Rikskonsorter har sett det som viktigt att löpande under året kunna gå in med mindre summor för att stödja olika verksamheter på kort varsel och man avsätter därför en summa varje år till detta.

Ytterligare ett samarbetsprojekt som är värt att nämna är *Konsertguiden* (www.konsertguiden.nu). Det är ett elektroniskt konsertkalendarium för hela landet där man på Internet, för olika genrer och i olika regioner, kan se vilka evenemang som står till buds en viss dag. Under 2009 hade Konsertguiden 69 995 sökningar. Vissa andra Internetsidor hämtar också kalendrier från Konsertguiden. Dessutom har enkäter genomförts med hjälp av konsertguiden åt riksorganisationer på musikområdet. Till Konsertguiden avsattes 2008 ca 100 000 kr i personalkostnader och 25 000 kr i data/IT-drift.

Kunskapsutveckling

Enligt uppdraget ska Rikskonsorter ge det fria musiklivet bättre arbetsförutsättningar genom kunskapsutveckling i samverkan med musiklivets organisationer. Kunskapsutveckling redovisas av Rikskonsorter under verksamhetsgrenen samarbete med svenskt musikliv.

I Rikskonserters interna strategier från senare år har det lyfts fram att stiftelsen i större omfattning ska arbeta med kunskapsuppbyggnad som stöd för de olika delarna av musiklivet med särskild inriktning på utvecklingsfrågor. Rikskonsorter menar t.ex. att det i uppdraget ingår att hålla kontakt med forskning nationellt och internationellt. Särskilt fokus ligger på lärarutbildningar och konstnärliga höskolor. Syftet är att i nästa steg sprida kunskap om forskning hos nya målgrupper. Det sker genom mediering av forskningsresultat, nätverksbyggande och uppsökande verksamhet.

Ett annat fokusområde är estetiska läroprocesser. Många kommuner verkar idag för att stärka skolans arbete med de estetiska språken och de estetiska ämnenas plats och betydelse i skolans vardag. I det sammanhanget verkar Rikskonsorter för att stärka de estetiska läroprocesserna.

Under 2008 genomförde Rikskonsorter upp emot 200 seminarier, föreläsningar och workshops i Sverige samt

32 stycken motsvarande evenemang i utlandet. Under 2007 var siffrorna 82 respektive 14. Några exempel på större satsningar inom detta område kan nämnas.

Genom satsningen *Tonspråk* har Rikskonsalter ökat sitt samspel med skolan. Under 2007–2008 inleddes arbetet med att bilda nätverk i sex regioner mellan skolan och kultursektorn. Tonspråk drivs tillsammans med Stim/Svensk Musik. Genom att vara en fortbildningssatsning för lärare från förskola till högskola är syftet att stärka musikens och kulturens plats i skolan. Det har också varit betydelsefullt att skapa en brygga mellan de regionala kulturinstitutionerna och kommunernas kultursatsningar. Fem regioner genomförde Tonspråkskonferenser under 2009. I Tonspråk samverkar Rikskonsalter även med Utbildningsradion i bok- och tv-produktioner. Till Tonspråk avsattes 2008 ca 414 000 kr vilket har fördubblats 2010.

Under 2008 genomförde Rikskonsalter en rikskonferens, Musikmötet på Nybrokajen 11, i samarbete med bl.a. länsmusikorganisationer, ideella musikorganisationer och andra. Till evenemanget avsattes 2008 ca 260 000 kr. Rikskonsalter samlade också landets lärosäten i samband med remissförfarandet kring den nya lärarutbildningen. Fokus vid mötet var det estetiska områdets plats i lärarutbildningen.

Internationell verksamhet

Enligt uppdraget för Rikskonsalter är målet för stiftelsen bl.a. att främja intresset i utlandet för svensk musik och svenska artister. Den internationella verksamheten handlar både om att lansera svensk musik och svenska musiker i utlandet och att ge den svenska publiken möjlighet att uppleva musiker och orkestrar från andra länder.

Rikskonsalter redovisar inte den internationella verksamheten separat, utan verksamheten ingår i alla verksamhetsgrenar. Den internationella verksamheten innefattar både samarbetsprojekt och egen konsertproduktion. Lansering av svenska artister samt svensk musik är ofta syftet med de konsertproduktioner Rikskonsalter genomför i utlandet.

För att främja svensk musik i utlandet arrangeras även bl.a. svenska showcases och liknande på festivaler och mässor som South by South West i Austin i USA eller folk- och världsmusik-

mässan WOMEX, nu senast i Köpenhamn. Detta har bl.a. skett inom ramen för den samverkan med Export Music Sweden som regeringen 2006 anslog särskilda medel för under en treårsperiod. Rikskonsalter har också i olika sammanhang fått tillkommande finansiering för utlandsprojekt av Svenska institutet och biståndsorganet Sida.

Som exempel på internationell verksamhet kan nämnas att Rikskonsalter åren 2005-2007 genomförde ett omfattande projekt med svensk musik i sex länder i det forna Jugoslavien. Projektet *Musical links* genomfördes i samarbete med Sida och länderna Bosnien och Herzegovina, Kroatien, Makedonien, Serbien, Montenegro och Slovenien. Flera svenska ensembler och solister gästspelade i dessa länder, och artister från länderna spelade på motsvarande vis i Sverige. Med start 2008 har särskilt fokus riktats mot Turkiet. Spridning av utländsk musik i Sverige kan exemplifieras med att Rikskonsalter under de senare åren turnerat Oslo-filharmonikerna, L'Arpeggiata, Trio Joubran, Yasmine Levy och Fabio Biondi.

Kompositionsbeställningar

Enligt uppdraget ska Rikskonsalter stödja tonsättare och frilansartister genom att beställa, leverera och framföra beställda kompositioner. Kompositionsbeställningar utgör ett stöd till svenska tonsättare/kompositörer som möjliggör nyskriven musik. Avsikten är även att denna musik ska framföras i Rikskonsalters produktioner. På så vis kommer den nyskrivna musiken inte bara att uruppföras utan att spelas vid fler tillfällen än så.

Totalt 25 kompositionsbeställningar gjordes till lika många tonsättare under 2008. En särskild referensgrupp med tre utifrån medverkande experter deltar i beställningsbesluten. Totalt använde Rikskonsalter 1 500 000 kr för denna verksamhet under 2008. Åren 2005-2007 gjorde Rikskonsalter kompositionsbeställningar för 1 506 000 kr, 1 466 000 kr respektive 1 337 000 kr. År 2009 gjordes inga kompositionsbeställningar till följd av riksdagens beslut att minska Rikskonsalters anslag med 10 miljoner kr. Dock arvoderades 2009 slutlevererade kompositioner med 326 000 kr. Verksamheten redovisas av Rikskonsalter som en del av verksamhetsgrenen svensk och internationell konsertproduktion.

4.3.2 Caprice Records

Caprice Records startades inom Rikskonsertter 1964 under namnet Expo Norr. I det särskilda regeringsbeslutet med uppdrag för Rikskonsertter anges att målet för Caprice Records är att stödja genrer som är svagt företrädda inom den kommersiella utgivningen. Inklusivt över head använde Rikskonsertter 3 520 000 kr för ändamålet 2008. Verksamheten hade också egna intäkter på ca 2 miljoner kr.

Produktionen inom ramen för Caprice Records består dels av nyproduktion, dels av utgivning av eget arkivmaterial liksom samarbete med andra institutioner såsom Sveriges Radio, Svenskt visarkiv och Kungliga Operan. Caprice Records har de senaste åren givit ut ett tjugotal produktioner med till största delen svenska artister och med stark betoning på svensk musik. Utbudet omfattar såväl ny musik som historiska återutgivningar, konstmusik, jazz och folk- och världsmusik. Caprice samarbetar med delar av musiklivet om bland andra den årliga Jazz i Sverige-artistens debutalbum. Stim/Svensk Musik är en annan samarbetspartner liksom Sida där samarbetet gäller folkmusikproduktioner från hela världen. Rikskonsertter/Caprice har arbetat särskilt med integrerad produktion med både konsertturnéer och fonogramproduktion i lanseringssyfte för en viss artist.

Bolagets s.k. backkatalog med tidigare inspelningar innehåller drygt 800 artiklar. Hälften av dessa är även digitaliserade. I verksamheten vid Caprice ingår att bevaka artisternas rättigheter, dvs. att administrera de ersättningar som dessa ska ha vid försäljning av det inspelade materialet. Caprice Records försäljning ökade 2008 med ca 3 procent jämfört med 2007. Av detta ökade ersättningar för speltid i etermedier med ca 53 procent och för digital distribution med 102 procent. Ett samarbete med Naxos Music Library resulterade i 105 783 nedladdningar av Caprice-inspelningar jämfört med 52 433 för år 2007, alltså mer än en fördubbling.

4.3.3 Elektroakustisk Musik i Sverige (EMS)

Elektroakustisk Musik i Sverige (EMS) är en avdelning inom Rikskonsertter. EMS är ett centrum för produktion av elektroakustisk musik men också ett nav för besläktade konstformer som exempelvis text-ljudkonst. Enligt Rikskonsertters uppdrag är stiftelsens

övergripande mål vad gäller elektroakustisk musik att behålla EMS nationella roll inom den elektroakustiska musiken genom att i oförändrad omfattning upplåta studior åt professionella tonsättare för produktion och utvecklingsarbete samt för att bedriva utbildningsverksamhet.

Enligt Rikskonserters verksamhetsberättelse för 2009 avsattes 3 580 000 kr för ändamålet. I summan ingår 508 000 kr i overhead-kostnader. Ytterligare 1 131 000 kr användes för samarbetsprojekt mellan EMS och andra samarbetsparter, men de redovisas tillsammans med Rikskonserters övriga samarbetsprojekt. I samband med att Rikskonsert fick minskade statliga anslag 2009 upphörde stödet till kompositionsbeställningar. Detta fick även negativa konsekvenser för EMS som arbetar med sådan verksamhet.

EMS har fem studior på Söder Mälarstrand 61. Ordinarie personal består av tre tjänster inklusive studiochef. Verksamheten riktar sig till tonsättare och andra konstnärer som arbetar med elektroniskt ljud. EMS är öppet också för utländska konstnärer. Numera söker sig utövare till EMS även från andra konstområden än musiken, t.ex. från Konstfack och Dramatiska institutet. EMS har ett särskilt fortbildningsansvar riktat mot yrkesverksamma tonsättare och driver egen utbildning från nybörjarnivå upp till professionell nivå. EMS-utbildningen skulle med modern terminologi kunna kallas för en ljudkonstutbildning eftersom det är en musikutbildning som inte nödvändigtvis arbetar med notskrift, traditionellt tonalt gehör och andra musikrelaterade färdigheter. EMS samarbetar på olika sätt med konstnärliga utbildningar på högskolenivå.

Under alla år har EMS haft en orientering mot en internationell miljö och framförallt haft ett stort inflöde av utländska gästtonsättare. Sedan 2004 har ett långsiktigt arbete bedrivits för att återetablera EMS på den internationella arenan. Tack vare ett särskilt projekt med stöd från Framtidens kultur har antalet besökande utländska gästtonsättare, musiker och forskare nu ökat till mer än 30 per år, att jämföra med någon enstaka under de första åren av 2000-talet. EMS diskuterar också med Konstnärsnämnden/Iaspis för att vidga möjligheten till samordning och samarbeten. Målet är att den internationella verksamheten på ett naturligt sätt ska genomsyra all verksamhet hos EMS.

Från EMS sida menar man att det är av stor vikt att man inom ramen för anslaget kan arbeta med olika instrument i syfte att främja den konstnärliga utvecklingen av området och verka för att placera det svenska musiklivet i ett internationellt sammanhang.

Detta kan inkludera en vid palett av åtgärder t.ex. samarbete med arrangörer, fonogramproducenter, fria grupper, utbildningsinstitutioner, radiostationer och enskilda konstnärer både i Sverige och i utlandet.

Mellan åren 2006 och 2009 drev EMS med stöd från Kulturrådet ett s.k. Accessprojekt i syfte att digitalisera och tillgängliggöra studios arkiv. Vid utgången av 2009 är omkring en fjärdedel av arkiven digitaliserade. EMS har ett samarbetsavtal med Kungl. biblioteket (KB) beträffande slutförvaring av originalband, framtidssäkring av arkiven samt tillgängliggörande för forskning. EMS digitaliseringsprojekt är ett pilotprojekt inom KB, eftersom det är första gången KB arbetar med migrering och lagring av högupplöst musikmaterial. För ändamålet har EMS byggt upp en ny databas för arkiven som är anpassad till internationell biblioteksstandard med en automatiserad exportfunktion gentemot KB. EMS har också överfört pappersarkiv och historiska inventarier till Musik- och Teaterbiblioteket respektive Musik- och Teatermuseet. För närvarande saknas resurser för att arbeta med digitalisering av historiskt material. Under 2010 arbetar EMS i viss utsträckning med digitalisering i syfte att upprätthålla kompetensen hos för ändamålet utbildad personal.

EMS grundades 1964 som en enhet inom Sveriges Radio. Underförstått var att verksamheten i studion inte skulle handla om att producera radioprogram för sändning utan vara en självständig konstnärlig produktionsenhet. Efter musikchefen Karl-Birger Blomdahls död 1968 kom denna inriktning att ifrågasättas internt hos Sveriges Radio och 1970 omvandlades EMS till en självständig stiftelse med Kungl. Musikaliska Akademien som huvudman. EMS hade i början av 1970-talet ett tiotal anställda och räknades som en av världens mest kraftfulla studior för produktion av datormusik. Samtidigt skapades konst- och musikhistoria i den så kallade Klangverkstaden med analoga redskap. I stiftelsens styrelse medverkade förutom Kungl. Musikaliska Akademien och Sveriges Radio också representanter för tonsättarna.

1995 upplöstes stiftelsen för att i stället inlemmas som en avdelning under Stiftelsen Svenska rikskonserters. För att garantera tonsättarna ett fortsatt inflytande över verksamheten bildades då en styrgrupp, den så kallade Stiftargruppen för EMS och ett styrdokument, det så kallade EMS-dokumentet, togs fram. År 2005 förnyades styrdokumentet genom en överenskommelse undertecknad av Rikskonserters, Kungl. Musikaliska Akademien, Sveriges

Radio, Föreningen svenska tonsättare (Fst), Sällskapet för ElektroAkustisk Musik i Sverige (SEAMS) och Verksamma vid EMS (VEMS).

EMS-dokumentet beskriver vilken verksamhet som ska bedrivas vid EMS och hur stiftarna ska utöva inflytande. Stiftargruppen ska tillfrågas vid tillsättning av studiochef och utser tillsammans med studiochefen ett EMS-råd som i samverkan med studiochefen planerar verksamheten. EMS-rådet består av fyra professionella tonsättare och tillsätts på två år i taget, dock maximalt sex år.

4.3.4 Nybrokajen 11 och Stallet

Rikskonsorter hyr sedan 1997 konsert- och kontorshuset vid Nybrokajen 11 och 13. År 2008 övertogs ägandet av fastigheten av Statens Fastighetsverk från Vasakronan. I fastigheten ingår även Stallet som disponeras av Riksförbundet för Folkmusik och Dans. Verksamheten i dessa lokaler redovisas nedan, med undantag för Nybrokajen 13 som är rena kontorslokaler.

Nybrokajen 11

Enligt Rikskonserters uppdrag ska konserthuset Nybrokajen 11 stå till musiklivets förfogande. Rikskonserters hyra för Nybrokajen 11 är 2 796 000 kr år 2010.

Musikaliska Akademiens Stora Sal som finns i huset på Nybrokajen 11 har drygt 600 publikplatser. Stora Salen används i första hand som offentlig konsertlokal med produktioner av externa parter men också för Rikskonserters egen verksamhet. Ensembler som engageras av Rikskonsorter, har t.ex. kunnat starta turnéer här för att få möjlighet att exponera sig för huvudstadspressen. Konsertsalen är Sveriges äldsta konserthus invigt 1878. Lokalen är med sin akustik lämpad t.ex. för klassisk musik såsom orkester- och kammarmusik, kör- och solosång. Förutom offentliga konserter görs inspelningar för radio och fonogram i lokalen. Den nyttjas även som konferenslokal för musiklivets olika behov samt för allmänna konferenser då den hyrs ut på kommersiella villkor.

Kungl. Musikaliska Akademien har fortfarande i dag tillgång till lokalerna på Nybrokajen 11 och särskilt den stora konsertsalen, som alltså fortfarande kallas Musikaliska Akademiens Stora sal.

Villkoren reglerades i ett avtal mellan Rikskonserter och Musikaliska Akademien i samband med att akademien bidrog till att delfinansiera en ombyggnad av stora salen 1997. I avtalet regleras bl.a. att akademien för egna arrangemang – ej uthyrning – utan kostnad kan disponera stora salen sammantaget 65 dagar per år. Det sägs även att akademien hyresfritt får disponera vissa andra mindre lokaler. Avtalet gäller så länge parterna gemensamt är hyresgäster i kvarteret Ladugårdsbron 14.

I fastigheten Nybrokajen 11 är även sju nationella organisationer inom musiklivet hyresgäster hos Rikskonserter, nämligen Sveriges Körförbund, Riksförbundet för Folkmusik och Dans, Svenska Jazzriksförbundet, Sveriges Orkesterförbund, Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, Föreningen för Tidig Musik och Riksförbundet Unga Musikanter. Dessutom är The Real Group AB hyresgäster vid Nybrokajen 11.

Under 2009 anordnades på Nybrokajen 11 totalt 160 konserter varav 40 med artister helt eller delvis baserade utanför Storstockholm. Totalt 154 av dessa konserter producerades av annan än Rikskonserter. Det hölls också 87 konferenser eller seminarier (varav 49 inom musiklivet) och dessutom ett stort antal sammanträden, 347 stycken (varav 342 med aktörer från musiklivet). Det gjordes 64 inspelningar i huset med 13 olika producenter och sammantaget 94 repetitioner och provspelningar genomfördes. Sammanlagt bokades lokalerna vid ca 1 030 tillfällen under 2009. Av allt detta stod Kungl. Musikaliska Akademien för totalt 122 evenemang inkluderande den mindre Rosenberg-salen. Antalet besökare på Nybrokajen 11 var totalt under 2008 cirka 52 000. Av dessa var cirka 37 000 personer konsertbesökare.

Under 2008 har ett samarbete med Länsmusiken i Stockholms län inletts på Nybrokajen 11. Samarbetet innebär att fyra nya konsertserier har startats med Länsmusiken som nav och med profilering av tidig musik, familjekonserter, kammarmusik och symfonisk blåsmusik. I den angränsande fastigheten Nybrokajen 13 har Stockholms Blåarsymfoniker med Länsmusiken i Stockholm under 2009 flyttat in med sin administration. Det har inneburit en närmare koppling mellan deras konsertverksamhet och Stora Salen på Nybrokajen 11.

Stallet

Stallet är ytterligare en offentlig lokal som Rikskonsalter hyr i anslutning till Nybrokajen. Enligt Rikskonsalterns uppdrag ska Stallet vara en arena för folk- och världsmusik. Det sägs också att Stallet som scen för folk- och världsmusik drivs av Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD).

Stallet hade 2009 ca 3 140 000 kr i intäkter. Den statliga andelen av finansieringen var ca 1 000 000 kr. Av detta var ca 650 000 kr verksamhetsbidrag till RFoD som arrangör, ca 200 000 kr verksamhetsbidrag från Rikskonsalter och resterande del arbetsmarknadspolitiska stöd till vissa anställda. Stockholms stad bidrog med 660 000 kr och Stockholms läns landsting med 475 000 kr. Därtill hade verksamheten egna intäkter på ca 1 050 000 kr.

Hittills har Rikskonsalter alltså avsatt ca 200 000 kr om året för verksamheten vid Stallet. Till detta kommer att Rikskonsalter stått för hyran och direkt lokalrelaterade kostnader på ca 600 000 kr. Totalt ger detta ett bidrag från Rikskonsalter på drygt 800 000 kr. Rikskonsalter har dock indirekt bidragit till Stallets verksamhet med mer resurser än så, främst genom att hjälpa till med annonsering och marknadsföring samt genom att stå för sådant som försäkring, bevakning och lokalvård. Dessutom har man t.ex. haft gemensamt biljettsystem. Företrädare för Stallet uppskattar själva det totala värdet av Rikskonsalterns bidrag och insatser till närmare två miljoner kr om året totalt.

Stallet som scen för folk- och världsmusik öppnades i november 2000 och programverksamheten drivs alltså av RFoD. RFoD som riksförbund har runt 15 000 medlemmar och arbetar för att stärka, främja, utveckla och sprida folkmusik, världsmusik och folkdans. Konstnärlig ledning och administration för Stallet motsvarar två heltidstjänster varav Rikskonsalter finansierat en halv. Därtill har konsertvärd, ljudtekniker och kassaansvarig avlönats av RFoD vid varje evenemang, som i övrigt bemannats av 1–3 volontärer. Flera av RFoD:s anställda arbetar också delar av sin tid för Stallet.

Stallet är i dag en plattform för svenska folk- och världsmusiker/dansare samt en scen för utveckling inom denna genre och angränsade musikformer i Sverige. Konserter hålls inom t.ex. nordisk folkmusik, flamenco, klezmer, persisk musik, irländsk folkmusik, brasilianska musikformer eller amerikansk rootsmusik. För att främja genreutveckling hålls också kurser, workshops och seminarier med både professionella och amatörer på Stallet.

Stallet genomförde 2008 totalt 103 musikevenemang (jämfört med 108 år 2007). 27 evenemang presenterade artister med invandrar- eller minoritetsbakgrund. I genomsnitt var antalet besökare 86 personer (89 personer år 2007). Publikkapaciteten varierar mellan 90 och 150 personer beroende på typ av evenemang. Nordisk tradition hade liksom tidigare en stor del i utbudet. Även sambandet mellan musik och dans var viktigt i många av evenemangen.

5 Statens musiksamlingars verksamhet

5.1 Statens musiksamlingars uppdrag

Enligt förordningen (2007:1196 ändrad t.o.m. 2009:1591) med instruktion för Statens musiksamlingar har myndigheten till uppgift att dokumentera, samla in, vårda, bevara, beskriva och hålla levande teaterns, dansens och musikens kulturarv och därigenom främja intresset, vetenskapen och den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden när det gäller dessa konstarter.

Myndigheten ska hålla dokumentation och samlingar tillgängliga för undervisning, forskning och annat studium, bl.a. genom utlåning, programverksamhet, utställningar, publikationer och fonogram. Vid myndigheten bedrivs arkiv-, biblioteks- och museiverksamhet samt verksamheten som rör Svenskt visarkiv.

Statens musiksamlingar bildades 1981 och bestod då av Musikmuseet, Musikaliska akademiens bibliotek, Svenskt musikhistoriskt arkiv samt ett gemensamt kansli, alla med sin verksamhet placerad i Stockholm. Vid en omorganisation 1993 införlivades Svenskt musikhistoriskt arkiv i Musikaliska akademiens bibliotek. I samband med bibliotekets flytt från Nybrokajen 11 och 13 till Bonnierhuset på Torsgatan 1996 bytte biblioteket namn till Statens musikbibliotek. 1999 övergick Svenskt visarkiv från myndigheten Språk- och folkminnesinstitutet till Statens musiksamlingar.

Sedan den 1 januari 2010 ingår även verksamheterna och samlingarna vid Sveriges Teatermuseum (tidigare en del av Stiftelsen Drottningholmsteatern) och Marionettmuseet. Myndigheten omorganiserades därmed i en museienhet kallad Musik- och Teatermuseum, en biblioteks- och arkivenhet benämnd Musik- och Teaterbiblioteket samt Svenskt visarkiv. Under 2010 beräknas även Arkivet för folklig dans donera sina samlingar till myndigheten.

Med anledning av det utökade uppdraget kommer ett antal omflyttningar att genomföras av de i myndigheten ingående samlingarna och verksamheterna. Utställningsverksamheten sker på Sibyllegatan i Kronobageriet, det hus där Musikmuseet i många år haft sina lokaler. Musik- och Teaterbiblioteket samt Visarkivet kommer att ha gemensam expedition på Torsgatan 19. Där kommer främst de utlåningsbara böckerna och musikalierna att finnas men även en del frekvent använt raritetsmaterial. Arkivhandlingar och materialsamlingar som ljudband och foto flyttas till Gäddviken i Nacka, där Teatermuseet till årsskiftet haft sina lokaler.

Marionettfigurerna samt delar av teatersamlingarna, som kuliser och scenmodeller, kommer under 2011 att flyttas till Svensk museitjänsts stora depå i Tumba där redan stora delar av musik-instrumentsamlingen finns.

Myndighetens ledning och administration

Myndighetens ledning och administration finns på Torsgatan 19. Myndigheten, som är ett enrådighetsverk, leds av en myndighetschef som benämns direktör. Myndigheten har varken styrelse eller insynsråd.

Under direktören finns en administrativ samordnare, stabsenheter för ekonomi/personal och IT samt ansvariga för t.ex. verksarkiv och diarium. Vidare disponerar myndighetschefen en direktion bestående av enhetscheferna, ekonomichefen, IT-chefen, administrativa samordnaren samt chefen för teatersamlingen.

5.2 Statens musiksamlingars intäkter och kostnader

Statens musiksamlingar fick 2009 totalt 49 132 000 kr i anslag.¹ Dessutom hade myndigheten samma år 2 862 000 kr i avgiftsintäkter, 2 455 000 kr i bidragsintäkter samt en mindre summa finansiella intäkter (6 000 kr). Avgiftsintäkterna härrörde främst från avgifter för entréer och visningar på 758 000 kr, avgifter för

¹ Teatermuseets, Arkivet för folklig dans samt Marionettmuseets intäkter och kostnader före övergången till Statens musiksamlingar redovisas inte i det följande eftersom siffrorna avser 2009.

fjärrlån på 543 000 kr samt avgifter vid olika typer av försäljning på 1 561 000 kr (bl.a. i museibutiken).

Statens musiksamlingar har sökt och fått bidrag främst för verksamhet som inte kunnat finansieras inom ramen för anslag och avgiftsintäkter. Som exempel kan nämnas bidrag från Riksbankens Jubileumsfond för digitalisering av musikkbibliotekets gamla kortkatalog över notmaterial. Myndigheten har också deltagit i EU-finansierade projekt.

De totala kostnaderna för Statens musiksamlingar uppgick 2009 till 53 160 000 kr. Personalkostnaderna utgör den största kostnaden och uppgick 2009 till 28 501 000 kr. Myndigheten hade lokal-kostnader på totalt 15 598 000 år 2009. De största posterna var en hyra för Musikmuseet till Statens fastighetsverk på 6 516 000 kr och en hyra för lokalerna på Torsgatan på 7 127 000 kr. Vidare betalades hyra till Svensk museitjänst för magasinslokaler i Tumba på 1 113 000 kr samt ett antal mindre belopp till andra hyresvärdar.

Statens musiksamlingar hade i medeltal 65 anställda år 2009, vilket motsvarade totalt 55 årsarbetskrafter. Från och med 2010 har myndighetens budget förstärkts med 8 604 000 kr. Summan består bl.a. av de medel som under 2009 gick till driften av Sveriges Teatermuseum samt 3 miljoner kr för utvidgad verksamhet. Från 2011 beräknas myndigheten tillföras ytterligare 2 miljoner kr.

5.3 Verksamheten vid Statens musiksamlingar

Vad gäller beskrivningen av verksamheten vid Statens musiksamlingar är det lämpligt att utgå från de olika enheter som utgörs av Musik- och Teatermuseum, Musik- och Teaterbiblioteket och Svenskt visarkiv. Avslutningsvis beskrivs också vissa övergripande samarbetsfrågor.

Musik- och Teatermuseum

Musik- och Teatermuseets samlingar består av cirka 55 500 föremål, idag spridda på flera adresser. En begränsad del av samlingarna förvaras i museibyggnaden, Kronobageriet på Sibyllegatan, men merparten av musikinstrumenten förvaras hos Svensk museitjänst i Depå Munkhättan i Tumba.

Teaterföremålen finns främst i Gäddviken, men en depå med föremål finns även i ett magasin i Eskilstuna. Marionettsamlingen finns i en lokal i Gamla Stan, som kommer att sägas upp under 2011 och samlingen ska då flyttas till Tumba liksom en del av teaterföremålen. Då varken Teatermuseet eller Marionettmuseet haft några egna utställningslokaler kommer arkivet i Kronobageriet att utrymmas och byggas om för att kunna hysa utställningsverksamhet. Detta kommer förhoppningsvis att vara klart 2011. Redan i april 2010 kommer dock en första gemensam utställning att invigas. Utställningens tema är Scenmagi: teater, dockteater, musik.

I museet bedrivs utställnings- och programverksamhet för allmänheten. Den som besöker utställningarna får ta del av ett urval föremål med en pedagogisk inramning, anpassad till en bred allmänhet och med särskild hänsyn till barn och unga.

Musikmuseet hade 76 249 besökare år 2009 varav 54 procent var under 19 år. Av en publikundersökning som gjordes 2008 framgår också att många besökare identifierar Musikmuseet som ett museum mycket lämpat för barn. En stor andel av museets programverksamhet riktar sig till barn eller till familjer. Programverksamheten sker både i direkt anslutning till utställningarna och i museets konsertsal som tar 280 sittande besökare.

Några exempel på programverksamhet under 2009 kan särskilt nämnas:

- I anslutning till familjevisningar och instrumentbyggerverkstäder anordnades konserter med musikprogram för hela familjen. Liksom många av verkstäderna och visningarna tog flera av programmen sin utgångspunkt i museets trumutställning.
- Programserien *Världens drag* som vände sig till vuxna med en lättare utvecklingsstörning. Serien startade 2006 och genomförde 2009 sin fjärde säsong. Upplägget är danskonserter med levande musik från olika kulturer. I år genomfördes fyra konserter med dansmusik från Finland, sydöstra Afrika, Bulgarien och New York/Harlem.
- Musikmuseet engagerades i invigningen av Stockholms kulturfestival i augusti 2009. Invigningen ägde rum på Sergels Torg med ett program kallat *Plattan kokar* som Musikmuseet stod bakom.

Teatermuseet och Marionettmuseet har som nämnts ovan inte disponerat egna utställningslokaler men däremot ställt ut hos andra antingen under eget namn eller som samarbetsprojekt. Som exempel kan nämnas ett samarbete kring landsortsteater i Dunkers kulturhus i Helsingborg samt en utställning med Magos teaterkostymer på Judiska museet i Stockholm. Marionettmuseet har på senare år bl.a. representerat Sverige vid kulturhuvudstadsåret i Patras, Grekland, och haft utställningar i Berlin, Avignon m.fl. städer samt på Kulturen i Lund.

Musik- och Teaterbiblioteket

Bibliotekets samlingar omfattar ca 170 000 tryckta noter, en omfattande bok- och tidskriftsamling (drygt 2 300 hyllmeter), en stor teatermanuskriptsamling samt raritetstryck och arkiv, bl.a. tonsättararkiv, teaterarkiv, klippssamlingar och en stor fotosamling.

Biblioteket är öppet för alla och den moderna bok- och notsamlingen är avsedd för utlåning. Antalet besökare till expeditionen på Torsgatan uppskattades till drygt 10 000 år 2009. Bland låntagarna finns professionella musiker, orkestrar och ensembler på olika nivåer, musik- och teaterstuderande, forskare, pedagoger samt allmänt intresserade i alla åldrar.

I bibliotekets samlingar finns en del litteratur och arkivmaterial rörande dans och samlingarna kommer under 2010 att kompletteras med Arkivet för folklig dans. Till myndighetens uppgifter har hört musikedokumentation och detta har nu i instruktionen utökats med teater- och dansdokumentation. Hur uppdraget ska genomföras kommer att utarbetas under året.

Svenskt visarkiv

Svenskt visarkiv har under sina snart 60 år successivt vidgat sitt verksamhetsområde – från fokus på vistexter och ballader, via spelmansmusik och så småningom svensk jazz till att nu också omfatta det mångkulturella Sveriges musikytringar. Visarkivets samlingar består av inspelningar, handskrifter, noter, intervjuer och fotografier. En av huvuduppgifterna är dokumentationsuppdraget av dessa genrer och det sker bl.a. genom inspelningsverksamhet vid intervjuer med jazz- och folkmusiker, uppspelningar för utmärkel-

sen Zornmärket samt i samarbetet med musikscenen Stallet i Stockholm.

Arbetet med migrering och annat underhåll av inspelningarna är en viktig arbetsuppgift. Det sker dels i myndighetens studior och dels i samarbete med andra institutioner. Visarkivet ger ut ett antal publikationer varje år samt är aktivt som seminarie- och konferensarrangör.

Samarbete med andra

Nationellt nätverkande är en viktig del av arbetet vid Statens musiksamlingar liksom att finnas med i de internationella sammanhangen inom myndighetens verksamhetsfält. För att uppnå detta deltar personal från myndigheten vid nationella och internationella möten inom myndighetens ämnes- och yrkesområden, både för att inhämta kunskap, men också för att förmedla egen.

Musikbiblioteket samverkar både med universitet och högskolor samt andra bibliotek och arkiv. Universitetens musikvetenskapliga institutioner kommer regelbundet på studiebesök. Visarkivet är engagerat i nationella, internationella och interkulturella projekt, t.ex. pågår ett projekt med dokumentation av resandefolket och engagemanget i Sida-projektet *Supporting Vietnamese Culture for Sustainable Development* har varit mångårigt. Musikmuseet och Visarkivet arrangerade för andra året i rad under 2009 en kurs vid Musikvetenskapliga institutionen i Stockholm i organologi (instrumentkunskap).

5.4 Internt utvecklingsarbete

Inom ramen för myndighetens uppdrag enligt instruktionen har verksamheten under senare år vidareutvecklats mot en ny struktur. Ett förändringsarbete har bedrivits för att öka kunskapen och insikten internt om de krav som ställs på en myndighet vad gäller service, öppenhet och effektivitet. Bakgrunden till utvecklingsarbetet är bl.a. den s.k. Styrtredningens förslag om nya former för myndighetsstyrning och borttagandet av de verksamhetsgrenar som tidigare angavs i det årliga regleringsbrevet från regeringen.²

² Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning (SOU 2007:75).

Myndigheten har som ett led i utvecklingsarbetet identifierat fyra strategiska huvudprocesser som ska förstärka myndighetens verksamhetsidé och öka förutsättningarna för god resursfördelning och uppföljning av resultatet: en marknads- och kommunikationsprocess, en insamlings- och bevarandeprocess, en låne- och förfrågningsprocess, och en visnings- och förmedlingsprocess. Målet har varit att under dessa processer konkretisera ett antal stora, återkommande och strategiska aktiviteter som bygger upp värden för kunderna.

Under 2010 kommer den processorienterade arbetsmetoden att vidareutvecklas.

6 Överväganden och förslag

6.1 En musikplattform i samspel med musiklivet

Genom möten med olika företrädare för musiklivet har utredningen försökt ringa in ett antal behov och önskemål som rör musiklivets utveckling i landet och hur en ny nationell plattform för musiken bör vara utformad. Dessa möten har varit av stort värde och flera synpunkter som framförts återfinns nedan i utredningens överväganden och förslag.

Den bild som framträder är av ett musikliv med ett mycket stort antal aktörer och organisationer där den största andelen offentliga medel finns hos institutioner som orkestrar, länsmusik och musikteaterinstitutioner medan den fria sektorn med musiker, kompositörer och arrangörer har en relativt liten andel av de offentliga medlen. Utvecklingsidéer, visioner och ambitioner finns förstås både hos institutioner och i det fria musiklivet.

Parallellt med denna utredning arbetas förslagen fram till hur den nya kultursamverkansmodellen mellan staten och landsting och regioner ska se ut. Den nya samverkansmodellen kommer naturligtvis att påverka utvecklingen för länsmusik och andra regionala musikinstitutioner, framför allt genom att staten inte längre kommer att ha lika omfattande direkta relationer med dessa institutioner och genom att deras huvudmän får ett större ansvar för verksamheten. Om modellen införs kommer Statens kulturråd i första hand hantera frågor som rör fördelningen av resurser till landsting och regioner, inte direkt till institutionerna.

Av ovanstående har utredningen dragit två slutsatser. För det första att en förstärkning av det fria musiklivet är mycket angelägen. Det kan, som utvecklas nedan, dels ske genom att en del av verksamhetsmedlen från Rikskonserter omfördelas till Kulturrådet och dels genom att den nya musikplattformen ges i uppdrag att samarbeta med det fria musiklivet. Samtidigt kan man också dra

slutsatsen att institutionerna på regional nivå behöver ökat stöd, både mot bakgrund av den nya kultursamverkansmodellen och det faktum att Rikskonserter ska upphöra med sin verksamhet. Stöd behövs framför allt för interregionala samarbetsprojekt och turnésamarbeten. Den nya musikplattformen kommer även här att bli en viktig part.

Vad bör en nationell musikplattform göra?

Under arbetets gång har utredningen fått in flera förslag som rör enskilda projekt eller satsningar på sådant som inrättande av ensembler för en viss musikgenre. Det ska sägas på en gång att flera av dessa förslag förefaller värda att prioritera. Uppdraget för denna utredning är dock inte att peka ut enskilda insatser, utan att föreslå en plattform för musiken som kan fånga upp de behov som finns och hitta olika sätt att stödja utveckling.

Detta är en viktig distinktion. Den får bl.a. till följd att enskilda samarbetsprojekt inom Rikskonserter i det följande endast behandlas som exempel på projekt som en ny plattform bör kunna delta i. Utredningen anser att det är den nya plattformens uppgift att bedöma om det finns befintliga projekt som är värda att stödja, utifrån den nya verksamhetsinriktning som föreslås. Inte heller är det utredningens bedömning att den nya plattformen bör ges i uppdrag att driva t.ex. scener med inriktning mot en enskild genre.

Enligt utredningens direktiv ska statens insatser, utöver Kulturrådets bidragsgivning till musiklivet, inriktas på nationell överblick, kompetensuppbyggnad och internationell samverkan. Med denna utgångspunkt ska utredningen föreslå vilka statliga insatser som bör göras på nationell nivå för att främja utvecklingen på musikområdet och den närmare utformningen av en ny plattform för musiken som kan komma hela landet till del. Från ett nationellt perspektiv och genom kunskap om de olika nätverken i musiklivet ska musikplattformen bidra till en ökad samverkan utifrån musiklivets villkor och behov. Kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande ska också stärkas.

Direktivets formuleringar är utgångspunkten för de förslag som lämnas i det följande. Inledningsvis behandlas den övergripande inriktningen för den nya plattformen utifrån kunskapen om behov och möjligheter som utredningen inhämtat under arbetet, bl.a. genom möten med företrädare för musiklivet. En jämförelse med

hur Rikskonserters uppdrag i dag är formulerat leder till slutsatsen att plattformen bör ges ett helt annorlunda uppdrag. Det innefattar, inte minst, ett nytt sätt att arbeta som är nätverksbaserat. Förslaget behandlas i avsnitt 6.2 nedan och innebär bl.a. att plattformen inte ska producera konserter utan i stället fungera koordinerande och stödjande i samverkan med externa producenter, arrangörer och utövare. Det innebär också att den form av nationell överblick och kompetensuppbyggnad som plattformen ska stå för, bör vara nära kopplad till detta nätverksbaserade arbetssätt och att plattformen ska ha en tydlig mäklarroll.

De övergripande målen för verksamheten bör överensstämma med de mål som föreslås gälla för statens fördelning av bidrag inom ramen för kultursamverkansmodellen. Vidare anser vi att internationell och interkulturell samverkan samt verksamhet för barn och unga bör vara prioriterade områden för en nationell musikplattform.

Kulturarv och nyskapande möts i en ny organisation

Olika organisatoriska modeller kan väljas för en nationell plattform med det föreslagna uppdraget. Mot bakgrund av de synpunkter som framkommit under utredningens möten med intressenter i musiklivet föreslås två möjliga alternativ. Båda tar sikte på att skapa en effektiv organisation, men också en organisation som har legitimitet i musiklivet och präglas av öppenhet och konstnärligt förankrade beslut. Huvudalternativet, kallat Statens musikverk, behandlas i avsnitt 6.3.1. I det sammanhanget lämnas också förslag som syftar till ökad integration mellan kulturarv och nyskapande inom ramen för den nya myndigheten. Ett alternativt förslag, kallat Statens musikplattform, lämnas i avsnitt 6.3.3.

Oavsett vilken organisationsmodell som väljs är det utredningens uppfattning att myndigheten med det nya uppdraget bör disponera resurser för att genomföra de samverkansprojekt som bedöms vara av nationellt intresse. Ett särskilt anslag bör inrättas för att säkra att resurserna verkligen kommer musiklivet till del. Förslag om detta lämnas i avsnitt 6.4. Som stöd för arbetet bör ett konstnärligt råd inrättas i form av en nämnd vid myndigheten.

I nästföljande del, avsnitt 6.5, behandlas verksamheter som vi föreslår ska föras över från Rikskonsserter. Förslaget är i korthet att verksamheten vid Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) i sin

helhet förs över och i myndigheten bildar en egen enhet. Även vissa delar av nuvarande Caprice Records föreslås föras över. I denna del är förslaget att inspelningsverksamheten upphör i nuvarande form men att bolagets backkatalog och viss verksamhet kopplad till den överförs till den nya verksamheten.

En följd av den föreslagna verksamhetsinriktningen är att de konsertlokaler som i dag disponeras av Rikskonserter inte kommer att behövas i verksamheten. I avsnitt 6.6 lämnas en bedömning rörande framtida lokalbehov och frågan om Nybrokajen 11 behandlas i särskild ordning. I avsnitt 6.7 sammanfattas personalbehoven för Statens musikverk och den föreslagna budgeten totalt sett.

Förstärkta bidrag till musiklivet

I avsnitt 6.8 behandlas avslutningsvis vissa förslag som rör Statens kulturråds bidragsfördelning på musikområdet. Hur Kulturrådets bidrag ser ut och fördelas är av stor betydelse, bl.a. eftersom de påverkar hur den nya plattformen kommer att kunna arbeta. Framför allt är det viktigt att stärka bidragen till det fria musiklivet så att denna sektor kan bli en viktig och stark part på samma sätt som t.ex. länsmusiken i de samarbetsprojekt som plattformen ska stödja.

Bland annat mot denna bakgrund föreslås att en del av de medel som frigörs från Rikskonserter överförs till Kulturrådets stöd till fria musikgrupper och arrangörer samt till fonogramstöd och samarbete med tonsättare.

6.2 Förslag till uppdrag för en nationell plattform

I det följande lämnar vi förslag om hur uppdraget för en nationell musikplattform bör vara utformat. Uppdraget beskrivs närmare under ett antal rubriker med fokus på hur det bör formuleras i en myndighetsinstruktion. Först beskrivs förslagen till mål och arbetssätt, i nästföljande avsnitt lämnas förslag som rör nationell överblick och kompetensuppbyggnad samt vissa särskilt prioriterade områden.

6.2.1 Musikalisk kvalitet och bredd i hela landet

Förslag: Målet för den nationella musikplattformen ska vara att befolkningen i hela landet ges möjlighet att ta del av ett varierat musikaliskt utbud, präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet.

Målet med de nationella insatserna på musikområdet bör vara att ge publiken – medborgarna – i hela landet tillgång till ett brett utbud av levande musik med hög kvalitet samt att tillgängliggöra ett musikaliskt arv också för en bredare allmänhet. Mer precist handlar det bl.a. om att ge utvecklingsmöjligheter till olika delar av den professionella musiken – att ge goda möjligheter att skapa nytt, att ge utrymme för en repertoar av samtida musik som alltför sällan spelas och att hålla det musikaliska kulturarvet levande genom att se till att det inte bara dokumenteras och arkiveras utan också spelas och möter en publik.

Dessa målsättningar bör uttryckas i uppdraget till en nationell plattform för musiken. Formuleringen av målet måste hänga samman med övriga statliga mål på kulturområdet. Först och främst gäller detta de nationella kulturpolitiska målen som riksdagen beslutade i december 2009 (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145).

I de nationella kulturpolitiska målen sägs att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Kultursamverkansutredningen föreslår i betänkandet *Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet* (SOU 2010:11) en ny modell för fördelning av bidrag till regional kultur-

verksamhet. I detta sammanhang lämnas också förslag om vissa övergripande principer som ska vara styrande för användningen och fördelningen av statliga medel till regional kulturverksamhet. Bland annat föreslår man att utgångspunkten för statens stöd till regional kulturverksamhet ska vara att bidra till att ge befolkningen i hela landet möjlighet att ta del av ett varierat kulturutbud präglat av förnyelse och kvalitet.

Det är självklart att den nationella musikplattformen kommer att arbeta inom den ram som de nationella kulturpolitiska målen anger. Det är också viktigt att det tydligt markeras att målsättningen för plattformens insatser är parallella med övriga statliga insatser på kulturområdet, inte minst i förhållande till den regionala nivån. I princip samma mål bör därför enligt vår bedömning gälla för den nationella musikplattformen som för statens bidragsfördelning till regionerna.

Förslaget är mot denna bakgrund att verksamhetens syfte uttrycks på följande sätt: Målet för den nationella musikplattformen ska vara att befolkningen i hela landet ges möjlighet att ta del av ett varierat musikaliskt utbud, präglat av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet.

I detta ryms för det första att spridningen över landet är av största vikt. Musiken ska komma så många som möjligt till del och tillgängligheten öka på platser som inte är väl försörjda i dagsläget. Särskild vikt måste alltså läggas vid om insatserna främjar framförandet av levande musik på orter och i sammanhang där det annars inte skulle ske.

Vidare sägs att mångfalden av musikaliska uttryck samt att dessa är nyskapande och av hög kvalitet, är av lika stor betydelse. Det är rimligt att den nya musikplattformen särskilt främjar satsningar på smalare och mer experimentell verksamhet. Det gäller särskilt för de musikaliska uttryck som har en svag eller obefintlig institutionell förankring. Både utifrån detta och utifrån det kulturpolitiska målet om att mångfald ska präglade samhällets utveckling, blir det också tydligt att musikaliska uttryck som inte klarar sig på kommersiella villkor ska prioriteras.

6.2.2 Från producent och arrangör till koordinatör

Förslag: Den nationella musikplattformen ska som konstnärlig samarbetspart, koordinera och stödja samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse.

Samarbetsprojekten kan vara nationella eller internationella och innefatta aktörer inom det fria musiklivet och institutioner på nationell, regional eller lokal nivå. Det fria musiklivet bör särskilt prioriteras. Vid bedömningen av om ett projekt är av nationellt intresse ska de nationella kulturpolitiska målen och det särskilda målet för musikplattformen tas till utgångspunkt.

En viktig del av den nationella musikplattformens uppdrag blir, som beskrivits ovan, att säkerställa ett brett utbud av levande musik med hög kvalitet i hela landet. Rikskonserter har i dag till ändamål att främja utvecklingen av musiklivet i hela landet och inom olika musikaliska uttrycksformer. Enligt stadgarnas 3 § ska stiftelsen bidra till bredd och variation i musikutbudet i hela landet genom att komplettera regional och lokal musikproduktion och i samarbete med andra intressenter arrangera konsertturnéer samt stödja musikfestivaler och andra större musikevenemang. Uppdraget har alltså bl.a. varit inriktat på kompletterande produktion genom att t.ex. arrangera turnéer.

För att alla ska få del av ett brett utbud av levande musik med hög kvalitet bör man dock, enligt utredningens bedömning, i dag framför allt utgå från det som är framgångsrikt i det mångfacetterade musikliv som finns på regional och lokal nivå, t.ex. bland fria grupper, arrangörer och länsmusiken. Snarare än att på central nivå besluta om vilka musiker och grupper som ska skickas ut på turné, handlar det om att fånga upp och stödja de initiativ som kommer från musiklivet.

Att genom egen produktion komplettera regional och lokal musikproduktion bör alltså inte vara ett uppdrag för den nya musikplattformen. Utredningen ifrågasätter om det längre är möjligt eller önskvärt att staten tar på sig rollen att göra ett sådant urval. Utredningens bedömning är att de regionala och lokala musikinstitutionerna tillsammans med de fria musikutövarna har god egen kapacitet att stå för ett brett musikutbud och att statens roll i stället bör vara att främja samarbete och bidra med ekonomiskt stöd.

Det här är en uppfattning som utredningen också har mött hos många av de företrädare för musiklivets olika delar som deltagit i de möten som hållits. Länsmusikens Samarbetsråd framhåller t.ex. att man är beredd att ta ett större ansvar för konsertproduktion, turnéer, internationella utbyten och nationella utvecklingsprojekt. Många mindre aktörer framhåller den potential som finns hos det fria musiklivet. Om det ges möjligheter att ta egna initiativ, skapa nya nätverk och öka samverkan med kulturinstitutionerna, kan den fria sektorn med en mängd högt kvalificerade musiker berika musiklivet i stort. En nationell musikpolitik bör främst sträva efter att fånga upp och stödja dessa initiativ. Det är utredningens övertygelse att kreativiteten och initiativförmågan i musiklivet kommer att utvecklas betydligt om ett sådant förhållningssätt vägleder de statliga insatserna.

Ett exempel på samarbeten som är under uppbyggnad och som skulle kunna vidareutvecklas är det som sker inom nätverket InterAktion. Det består av fria arrangörer organiserade inom Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik, ett antal länsmusikorganisationer och andra regionala parter. Andra liknande turnésamarbeten finns.

Västmanlandsmusiken har också inkommit till utredningen med ett förslag till hur musiklivet i regionerna kan stödjas som väl överensstämmer med hur vi föreställer oss att en ny plattform bör arbeta. Förslaget berör särskilt hur utbudet av professionell musik kan säkras i regioner där ideellt arbetande musikföreningar står för en stor del av insatserna. Västmanlandsmusiken föreslår bl.a. att den nya plattformen stödjer länsöverskridande samverkansprojekt mellan olika länsmusikorganisationer och lokala arrangörsföreningar. På så vis kan institutionerna, med sina administrativa resurser, i dialog med civilsamhället bygga upp ett starkare regionalt musikliv.

I detta sammanhang kan också det turnésamarbete som byggts upp inom Dansnät Sverige tjäna som förebild. Dansnät Sverige är ett nätverk med för närvarande 11 lokala eller regionala parter som samarbetar för att skapa ett turnéutbud av dans. Varje år turnerar 7–10 produktioner av svenska och utländska koreografer mellan dansnätets parter. Kravet för att få vara med i dansnätet är att man har tillgång till scener, köper fyra föreställningar per år, avsätter tid för samarbetet samt tar emot residens. Dansens Hus i Stockholm samordnar dansnätet, övriga parter är allt från danskonsulenter och kultursekreterare till chefer på dansinstitutioner.

I Rikskonserters uppdrag har även ingått att främja utvecklingen av olika musikgenrer genom stöd och service till musiklivets intresseorganisationer. Uppdraget har bl.a. tagit sig uttryck i att Rikskonsserter fungerat som hyresvärd för sju riksorganisationer på musikområdet och att stiftelsen genom webbtjänsten Konsertguiden gett konsertarrangörer möjlighet att lägga in sina konserter i ett nationellt kalendarium.

Utredningen anser dock inte att denna del av verksamheten bör vara en uppgift för den nya plattformen. Det nätverksbaserade arbetssätt som bör komma till stånd förutsätter en aktör som står fri från formaliserade relationer med enskilda organisationer. Inte heller bör statens insatser generellt bidra till en fortsatt genreuppdelning, t.ex. genom hur olika stödsystem är utformade (se vidare avsnitt 6.8.2). I de fall genreorganisationerna är direkt involverade i projekt för att framföra musik kommer de självklart även i fortsättningen vara aktuella som samarbetspart på samma sätt som andra nätverk, institutioner eller fria grupper.

Slutsatsen av ovanstående resonemang är, sammanfattningsvis, att statens insatser bör förändras. Statens insatser på nationell nivå på musikområdet bör gå från att producera och arrangera till att fungera koordinerande för att möjliggöra vidareutveckling och spridning av verksamhet hos andra aktörer. Därför föreslår utredningen även att Rikskonserters nuvarande verksamhet inte överförs till en ny plattform (bortsett från verksamheten vid EMS och en viss del av verksamheten vid Caprice, se nedan avsnitt 6.5).

Förslaget är att uppdraget i denna del formuleras på följande sätt: Den nationella musikplattformen ska som konstnärlig samarbetspart koordinera och stödja samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse. På så vis tydliggörs att den nationella plattformen ska vara en resurs för musiklivet, den ska samordna och hjälpa till genom att t.ex. förmedla kontakter eller bistå med ekonomiska resurser i specifika projekt. Det är viktigt att påpeka att detta inte utesluter att plattformen själv, i de fall där det finns uppenbara behov på ett specifikt område, tar initiativ till ett samarbetsprojekt.

Samarbetsprojekten kan vara nationella eller internationella och innefatta såväl aktörer inom det fria musiklivet som institutioner på nationell, regional eller lokal nivå. Inriktningen bör vara hela musiklivets behov, oavsett om det är institutionellt eller ej. I praktiken kommer dock förmodligen de flesta samarbetsprojekt att involvera aktörer både från det fria musiklivet och institutioner som länsmusikorganisationer och orkestrar.

De projekt som ska stödjas av plattformen bör vara av större omfattning. De bör involvera flera aktörer och vara av strategisk betydelse. Musikplattformen bör följa samarbetsprojekten genom att ingå som en part i projektgrupper eller motsvarande. På så vis kan en dialog om hur projektet ska fortsätta utvecklas komma till stånd och företrädarna för plattformen fungera som mäklare och sprida kompetens från andra projekt.

Vid bedömningen av om ett projekt är av nationellt intresse bör de kulturpolitiska målen tas till utgångspunkt. Där framgår bl.a. att tillgänglighet och delaktighet bör tillmätas stor betydelse. Där sägs också att insatserna ska främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Vidare bör det särskilda målet för den nationella musikplattformen som beskrivits i föregående avsnitt tjäna som kriterium. Där framgår bl.a. att särskild vikt ska läggas vid om projekten främjar framförandet av levande musik på orter och i sammanhang där det annars inte skulle ske. Vidare innebär formuleringen att konstnärligt nyskapande projekt ska prioriteras. Likaså att en kvalitetsbedömning är central.

De samverkansprojekt som stöds av plattformen bör vara tidsbegränsade. Det är av stor betydelse att resurser inte låses fast över tid, vilket förhindrar utveckling och nytänkande. Därför bör insatserna omprövas regelbundet och ett enskilt projekt inte stödjas längre än högst tre år.

6.2.3 Nationell överblick och kompetensuppbyggnad

Förslag: Den nationella musikplattformen ska ha nationell överblick över musiklivet i Sverige och följa utvecklingen på det musikaliska området i andra länder. Den nationella musikplattformen ska aktivt arbeta för att sprida kunskap i musiklivet.

För att plattformen ska kunna fånga upp de behov som finns och hitta sätt att stödja utveckling krävs kunskap om musiklivet, det som i utredningens direktiv kallas *nationell överblick*. Det kan handla om vilken repertoar som spelas på olika scener – och vad som inte spelas. Var finns t.ex. den högsta kompetensen inom barn- och ungdomsområdet? Var frodas musiklivet och var tynar det? Hur hanteras mångfaldsfrågorna – har invandrade musiker samma möjligheter som svenskfödda? Vilka genrer har goda

möjligheter att utvecklas på egen hand och var behövs det särskilda insatser? God kännedom om musiklivets ekosystem är en förutsättning för att musikplattformen ska kunna medverka till strategiska utvecklingsinsatser.

Nationell överblick är alltså inte ett mål i sig utan den måste vara direkt kopplad till ett mer operativt uppdrag. Den dokumenterande överblickens är redan ett uppdrag för Statens kulturråd och blir det med all sannolikhet också för en kommande analysmyndighet på kulturområdet. I det här fallet handlar det snarare om att utnyttja kunskaper för att aktivt kunna gå in i en mäklar- och katalysatorroll. Detta innebär också att den typ av kunskap som behövs inte är av statistiskt slag, utan handlar mer om att känna till de nätverk, aktörer, scener och grupper som utgör dagens musikliv. En sådan kunskap utvecklas bäst i direkt dialog och samarbete med musiklivet. Detta är något som också bör vara vägledande för hur själva plattformen är organiserad. Således är nationell överblick och samverkan nära kopplade till varandra. Genom att delta i samarbetsprojekt skapas och vidmakthålls kunskapen om landets musikliv.

Den form av *kompetensuppbyggnad* som den nya plattformen enligt utredningens direktiv också ska ansvara för, bör även den vara av praktisk art och operativt inriktad. För att inhämta statistik och annan nationell uppföljning av musiklivet bör plattformen ha nära kontakter med Kulturrådet och den analysmyndighet som troligen kommer att skapas. Det finns också mycket forskning av stor betydelse för musiklivet, t.ex. etnologisk, musikvetenskaplig och pedagogisk. Att sprida sådan kunskap bör dock inte vara en uppgift för den nya plattformen då det skulle leda till en alltför fragmenterad verksamhet att ha tjänster avsatta för att särskilt följa dessa frågor. Området är stort och viktigt men tangerar snarast högskolornas s.k. tredje uppgift, dvs. att sprida information om högskolornas forskning till samhället i övrigt.

Utredningen menar vidare att den kompetensuppbyggnad och förmedling som plattformen ska ansvara för i första hand bör gälla relationen mellan musik och publik och inte sådan kompetensuppbyggnad som gäller det musikaliska utövandet. Snarare bör en ny plattform aktivt kunna initiera och delta i sådana konstnärliga forsknings- och utvecklingsprojekt som resulterar i presentationer som vänder sig till en publik. Plattformen bör också kunna delta i projekt som t.ex. syftar till arrangörsutveckling eller nya former för publikarbete, dvs. mer verksamhetsnära kunskapsspridning. Att

genomföra kurser eller liknande blir dock knappast aktuellt, utan snarare att stödja fortbildningsprojekt som drivs av andra parter.

Ett annat exempel på kunskapsuppbyggnad kan vara att sprida praktisk kunskap om var i landet det finns nyskapande och engagerande projekt på t.ex. området barn och unga. Plattformen bör också skaffa sig kunskap om mer övergripande kulturpolitiska frågor som jämställdhet och mångfald inom musiklivet, för att kunna stödja en positiv utveckling på dessa områden.

Utredningen om jämställdhet på scenkonstområdet visade i betänkandet *Plats på scen* att jämställdhetsarbetet är eftersatt inom musikinstitutionerna och att männen dominerar starkt både på ledande poster och i det musikaliska repertoarurvalet.¹ På senare år har könsfördelningen på några håll förbättrats inom scenkonstområdet, men i rapporten *På väg mot jämställd scenkonst* konstaterar Statens kulturråd att könsfördelningen inom musikområdet fortfarande kraftigt avviker från ambitionen om jämn fördelning.² Det gäller såväl för fria grupper som institutioner. Under de senaste åren har dock fler kvinnor intagit ledande positioner inom musiklivet.

Det handlar även i dessa frågor för musikplattformen om att ha ett kunnande om musiklivet och att sprida detta till andra delar där sådant kunnande saknas. Kompetensuppbyggnaden generellt kan sägas tangera en mäklarroll där plattformen kan bidra till att sammanföra en innovativ aktör med intresserade som annars inte hade haft kunskap om verksamheten. På så vis byggs också kompetens i musiklivet om nya uttryck och sätt att arbeta.

Sammanfattningsvis bör det nya uppdraget i denna del vara formulerat på ett sådant sätt att det tydligt framgår att uppdraget är att ha kunskap om musiklivet, nationellt och internationellt samt att kunskapsuppdraget är direkt kopplat till mer operativa insatser för samverkan. Detsamma gäller för uppgiften att öka kompetensen i musiklivet. Förslaget är att detta uttrycks på följande vis: Den nationella musikplattformen ska ha nationell överblick över musiklivet i Sverige och följa utvecklingen på det musikaliska området i andra länder. Den nationella musikplattformen ska aktivt arbeta för att sprida kunskap i musiklivet.

¹ *Plats på scen* (SOU 2006:42).

² *På väg mot jämställd scenkonst*, Kulturrådets skriftserie 2009:1.

6.2.4 Internationell samverkan

Förslag: Den nationella musikplattformen ska särskilt prioritera projekt som främjar internationellt och interkulturellt samarbete.

Att främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan är ett av de nationella kulturpolitiska målen och bör också vara en av huvuduppgifterna för den nationella musikplattformen. Behovet av en nationell samordning av dessa frågor på musikområdet förstärks mot bakgrund av den regionalisering av kulturpolitiken med större ansvar för regionerna som riksdagen beslutat om. Även om enskilda regionala institutioner kan fylla en viktigare roll även nationellt så finns behovet av en samlande aktör som kan koordinera internationellt kulturutbyte och samverkan i dialog med det fria musiklivet och institutionerna.

Utredningen har under uppdraget tagit emot ett flertal skrivelser som särskilt lyfter fram behoven av en nationell part vid internationellt samarbete. Musikarrangörer i samverkan (MAIS) skriver till utredningen att de delar av Rikskonserters uppdrag som rör internationell samverkan fortsatt bör bedrivas på nationell nivå. MAIS menar att staten bl.a. bör sörja för internationella gästspel i Sverige inom musikaliska uttryck där varken institutioner eller kommersiella aktörer erbjuder ett utbud som motsvarar musiklivets eller arrangörernas efterfrågan. MAIS menar också att uppdraget bör omfatta lansering av artister och ensembler från Sverige på en internationell marknad och lyfter fram norsk musikexport som en förebild.

Representanter för nutida konstmusik som utredningen träffat framhåller betydelsen av internationella musikfestivaler för att knyta internationella kontakter och skapa egna nätverk som kan leda till utlandsturnéer och ökade möjligheter för svenska musiker att nå ut i omvärlden. De föreslår också att staten inrättar en motsvarighet till Konstnärsnämndens internationella utbytesprogram Iaspis för musikområdet.

Från de fria utövarna har man också starkt framhållit behovet av koordinatörer på nationell nivå med gedigen kunskap och nätverk som kan stödja frilansmusikers sökande av spelningar och uppdrag, marknadsföring och internationell lansering t.ex. i samband med internationella festivaler. Den här typen av stöd finns redan inom

det kommersiella musiklivet men är eftersatt när det gäller t.ex. folk- och världsmusik, improvisationsmusik, nutida konstmusik och jazz.

Svensk Musik har framfört till utredningen att en nationell aktör också måste våga göra tydliga prioriteringar när det gäller internationell verksamhet, t.ex. att under en period göra större satsningar på vissa grupper/musiker eller ett specifikt musikaliskt uttryck.

Utredningen delar bilden av att det behövs en nationell aktör som aktivt verkar för att svenska artister och komponister ska ges möjligheter att resa ut för att möta en utländsk publik. En nationell aktör kan också erbjuda en väg in i Sverige och det svenska musiklivet för utländska institutioner eller artister som vill delta i gästspel och turnéer. I sammanhanget är det viktigt att påpeka att det också är en uppgift för plattformen att verka för att de internationella musiker och arrangörer som är bosatta i Sverige får goda möjligheter att utvecklas och medverka i det svenska musiklivet. Det krävs enligt utredningen någon som förmedlar kontakter, bistår med råd och kan vara med och stödja satsningar av betydelse för musiklivet i landet. Det finns också behov av en statlig aktör som aktivt arbetar för att föra ut svenska musikproduktioner internationellt på mässor, festivaler och liknande.

Den nya plattformen bör arbeta med detta på i huvudsak samma sätt som man ska göra nationellt. Det vill säga genom att initiera, samordna och stödja samverkansprojekt som involverar även andra aktörer. Utredningens uppfattning är att plattformen i första hand bör stödja fristående initiativ när det gäller att bygga upp producentstöd även för det fria musiklivet. Inriktningen på plattformens insatser bör dock i denna del inte heller uteslutande vara på den levande musiken utan även inspelad musik bör kunna marknadsföras utomlands om det är kulturpolitiskt motiverat.

En särskilt prioriterad fråga bör vara att främja interkulturella möten, både musiker emellan och mellan musiker och publik med bakgrund i olika kulturer. I de internationella projekt som initieras bör det vara av stor betydelse att ta tillvara den kompetens som finns bland svenskar som är födda utomlands vad gäller kontaktvägar och musikalisk kunskap. Detsamma gäller för att främja gästspel i Sverige.

Statens kulturråd fördelar i dag stöd till Export Music Sweden och Svensk Musik för att de ska främja lansering och spridning av svensk musik internationellt. I den rapport om Statens kulturråds stöd till information om svensk musik och internationell kontakt-

förmedling, som presenterats i kapitel 3, föreslår utredaren Torgny Sandgren bl.a. att staten bör överväga hur Kulturrådets stöd i högre grad kan främja framförandet av levande musik.

Rapporten visar också att det finns oklarheter kring om det nuvarande stödet som fördelas till bl.a. Export Music Sweden syftar till att skapa arbetstillfällen för komponister, musiker och artister, skapa exportintäkter för Sverige eller främja en ökad musikalisk kvalitet och mångfald. Torgny Sandgren menar därför att Kulturrådet bör avgränsa och precisera syfte och mål med stödet till information om svensk musik och att stödet också bör kopplas tydligare till de nationella kulturpolitiska målen. Förslaget är att målet med stödet ska vara att främja mångfald och kvalitet i svensk musik.

Utredningen kan i allt väsentligt ställa sig bakom den analys som presenteras i rapporten och håller med om att en tydligare kulturpolitisk inriktning är önskvärd för de insatser som ska göras. Det kan också konstateras att Sandgrens förslag till nya mål ligger nära det föreslagna uppdraget för en ny plattform för musiken. I ljuset av det kan det övervägas om det på sikt inte vore bättre att koncentrera de statliga insatserna till den nya plattformen.

Som vi beskrivit i kapitel 3 fördelar Kulturrådet även projektstöd motsvarande resekostnader till internationella kulturutbyten, exempelvis turnéer, gästspel och samproduktioner, i Sverige och utomlands. För verksamhet i Sverige prioriteras ansökningar från det fria kulturlivet och stödet går därför ofta till mindre aktörer och enskilda grupper eller ensembler. Denna bidragsverksamhet är betydelsefull t.ex. för enskilda turnéer och bör fungera som ett bra komplement till de större samarbetsprojekt mellan flera parter som plattformen bör delta i. Att en nära dialog myndigheterna emellan etableras är dock här, som på andra håll, av stor betydelse.

6.2.5 Barn och unga

Förslag: Den nationella musikplattformen ska särskilt prioritera projekt som främjar barns och ungas möte med det professionella musiklivet.

I de nationella kulturpolitiska mål som nyligen beslutats av riksdagen har ett nytt mål tillkommit: att kulturpolitiken särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Man kan tycka att det bör vara tillräckligt för att ange att den nya plattformen ska ha ett starkt fokus på insatser som kommer barn och unga till del. Utredningen menar dock att plattformens uppdrag på detta område bör förtydligas.

Den nya plattformen ska som tidigare beskrivits i huvudsak vara inriktad på nationell överblick och att koordinera samarbetsprojekt på olika områden. Både vad gäller den nationella överblicken och projekt som syftar till kompetensuppbyggnad och internationell samverkan, anser utredningen att barn- och ungdomsfrågorna bör kunna integreras. Även i andra samarbetsprojekt bör plattformen särskilt kunna prioritera barn- och ungdomsområdet. Inriktningen bör då vara densamma som när det gäller plattformens inriktning för vuxna – dvs. att sträva efter att barn och unga i hela landet ska få möjlighet att uppleva en stor bredd av musikaliska uttryck av hög kvalitet. Fokus ligger då, liksom i övrigt för plattformen, på mötet med den professionella musiken, inte på eget utövande i form av instrumentundervisning t.ex.

Barns och ungas eget musikutövande är en stor och viktig fråga, men utredningen anser att det i första hand är en uppgift för skolan, de kommunala musik- och kulturskolorna, studieförbunden och andra aktörer att ge barn möjligheter att lära sig spela olika instrument. I den mån det finns idéer till intressanta samarbetsprojekt mellan dessa aktörer och det professionella musiklivet bör plattformen dock kunna vara en samarbetspart. Verksamheter som ”sportlovsorkestern” där barn i Västra Götalandsregionen får möjlighet att spela tillsammans med Göteborgssymfonikerna är ett exempel på verksamhet som skulle kunna komma i fråga. Att barn får möjlighet att delta i projekt tillsammans med professionella musiker och komponister ska självklart också kunna rymmas inom plattformens ram. Ett möte med den professionella musiken behöver inte innebära att den unga publiken ska sitta tyst och lyssna.

I propositionen *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3) anges att Kulturrådet bör ges ett tydligare uppdrag när det gäller samordning och kunskapsspridning inom barn- och ungdomskulturområdet. I uppdraget ska bl.a. ingå att samla och sprida statistik, följa och sprida forskningsrön samt att bidra till kunskaps- och metodutveckling och vara en dialogpart för regionala och kommunala aktörer.

Vid ett möte med organisationer inom barn- och ungdomsområdet, bl.a. Sveriges Musik- och Kulturskoleråd, framfördes önskemål till utredningen om ett ökat statligt ansvarstagande för utvecklingsfrågor inom barnkulturen. Även studieförbunden driver en omfattande musikverksamhet för ungdomar, och har framfört till utredningen att deras verksamhet bör vägas in i beskrivningen av ett nationellt musikliv, särskilt när det gäller unga utövare. Utredningens bedömning är att detta är frågor som snarast ligger inom Kulturrådets uppdrag och att de också bör beaktas vid införandet av den nya kultursamverkansmodellen.

Rikskonserter har arbetat på flera olika sätt när det gäller barn och unga – både med utvecklingsfrågor t.ex. kring mötet med en ung publik men också med ungas eget utövande, t.ex. genom musiktävlingen Musik direkt och folk- och världsmusiklägret Ethno. Rikskonserter har också samordnat ett nätverksarbete mellan länsmusikens barn- och ungdomsproducenter.

Utredningen har uppfattat att det finns ett stort intresse inom musiklivet för att dessa verksamheter ska fortsätta men menar att formerna för hur de i så fall ska drivas bör diskuteras vidare. Både länsmusikorganisationer, Sveriges Musik- och Kulturskoleråd och Riksförbundet Unga Musikanter har t.ex. vid möten med utredningen visat intresse för att ta ett samordnande ansvar för Musik direkt. Utredningen anser dock att det bör vara den nya plattformens sak att i dialog med musiklivet ta ställning till vilka av dessa verksamheter som bör drivas vidare och vem som i sådana fall ska samordna dem.

När det gäller Rikskonserterns verksamhet har vi i kapitel 4 också lyft fram Tonspråk. Med tanke på det starka fokus på kultur för barn och unga och särskilt kultur i skolan som råder i den nationella kulturpolitiken menar utredningen att det är angeläget att verksamheten inom Tonspråk får möjlighet att fortsätta. Kulturrådets rapport *Kulturliv och skola* visade att det största hindret för en lyckad integrering av kultur i skolan är kulturlivets bristande kunskap om skolan och skolans okunskap om kulturen.³ Tonspråk samlar på ett förtjänstfullt sätt aktörer både från kulturområdet och från skolan och utbildningsområdet. Detta är ett arbetssätt som är efterfrågat, inte minst från länsmusikorganisationerna som ofta har i uppdrag att prioritera verksamhet för barn och unga, med skolan som tydlig mottagare.

³ *Kulturliv och skola*, Statens kulturråds skriftserie (2007:8).

Med tanke på att Tonspråk omfattar flera konstområden än musiken (vilket vi ser som en fördel) menar utredningen dock att det vore lämpligt att verksamheten får möjlighet att fortsätta i ett bredare utbildnings- och kulturpolitiskt sammanhang. Återigen bör det dock understrykas att den nya musikplattformen skulle kunna bli en part i ett större samarbete kring projektet.

6.3 Organisationsfrågor

Den nya plattformens huvuduppdrag har beskrivits ovan. I det följande behandlas vissa organisations- och kompetensfrågor som är direkt knutna till hur den nya plattformen bör arbeta. Enligt utredningens direktiv ska kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande stärkas. Regeringen har därför gjort bedömningen att Statens musiksamlingar ska få ett samlat ansvar för statliga insatser på musikområdet. Utredningen ska bl.a. belysa hur de nya uppgifterna kan integreras i myndigheten.

Det finns olika sätt att bygga upp en verksamhet med den inriktning som föreslagits ovan. Vägledande för hur den nya verksamheten konstrueras bör först och främst vara effektivitet; det finns inget intresse av att bygga upp en byråkratiskt tung organisation där stora resurser går till administration. Det är en självklar utgångspunkt att de resurser som finns bör användas till framförandet av musik i så stor utsträckning som möjligt. Dessa överväganden och det förslag till verksamhetsinriktning som lämnats ovan pekar mot en liten och nätverksbaserad organisation.

I de möten som utredningen haft har också andra aspekter framhållits som direkt berör den organisationsmodell som väljs. Synpunkterna kan sammanfattas under två rubriker: legitimitet i musiklivet genom konstnärligt förankrade beslut och en tydlig egen profil för den nya verksamheten. Under utredningens möten har det bl.a. framkommit en skepsis mot att inordna den nya verksamheten i Statens musiksamlingar. De argument som framförts kretsar dels kring en oro för att ett kulturarvsperspektiv ska få överhanden samtidigt som det nyskapande sätts på undantag. Många påpekar också betydelsen av en konstnärligt inriktad ledning med stor kunskap om den samtida musikscenen. En ledning som kan stå till svars för konstnärliga beslut anses nödvändig för att verksamheten ska uppfattas som legitim i musiklivet.

I linje med ovanstående har det också framhållits att synlighet och en tydlig egen profil är av avgörande betydelse för framgång, då arbetet till stor del handlar om att skapa och förmedla kontakter. Det måste vara självklart att plattformen är det forum på nationell nivå som man ska vända sig till för kontakter, både nationellt och inte minst från utlandet.

Mot bakgrund av dessa överväganden lämnar utredningen i det följande två förslag. Nämligen ett som syftar till en mer genomgripande omstrukturering av nuvarande Statens musiksamlingar till Statens musikverk, och ett som tar sikte på en mindre reform där en fristående ny enhet, Statens musikplattform, byggs upp inom ramen för Statens musiksamlingar. Det senare förslaget är också möjligt att genomföra som en egen myndighet.

6.3.1 Huvudförslag: Statens musikverk

Förslag: Myndigheten Statens musiksamlingar byter namn till Statens musikverk. Ett nytt uppdrag tas fram för myndigheten som innefattar både att främja framförandet av levande musik och att bevara och tillgängliggöra kulturarvet. Den omvandlade myndigheten leds av en chef, tillika konstnärlig ledare. En särskild enhet skapas i myndigheten och verksamhetsstyrningen anpassas för att främja integration mellan verksamhetsdelarna.

För att fullgöra denna del av uppdraget tillförs myndigheten resurser för ca 10 årsarbetskrafter. De som anställs, förslagsvis med titeln koordinatörer, bör ha stor kunskap om musiklivets utveckling både nationellt och internationellt och kompetens i att samordna större kulturprojekt.

Statens musiksamlingar har i dag till uppgift att dokumentera, samla in, vårda, bevara, beskriva och hålla levande teaterns, dansens och musikens kulturarv och därigenom främja intresset, vetenskapen och den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden när det gäller dessa konstarter. Myndigheten ska hålla dokumentation och samlingar tillgängliga för undervisning, forskning och annat studium, bl.a. genom utlåning, programverksamhet, utställningar, publikationer och fonogram.

Som beskrivits i kapitel 5 har myndigheten nyligen integrerat viktiga uppgifter som rör samlingar inom teatern och dansen.

Utvecklingen har alltså gått mot en samlad scenkonstmyndighet på kulturarvsområdet. Merparten av de uppgifter som myndigheten utför, även efter de förändringar som skett på senare tid, är dock inriktade på det musikaliska kulturarvet. Det talar för att man med nuvarande verksamhet som bas kan välja att skapa en samlad myndighet kring musiken. I ett senare skede kan det naturligtvis utifrån detta bli aktuellt att ytterligare utvidga uppdraget och gå vidare mot en samlad myndighet för hela scenkonstområdet.

I syfte att nu skapa en samlad musikmyndighet som innefattar både nyskapande och kulturarv, bör uppdraget för det första formuleras om så att arbetet med att främja levande musik och att bevara och levandegöra det musikaliska kulturarvet likställs i uppdragsbeskrivningen. Vidare bör inriktningen på musik i detta läge prioriteras för att göra den nya myndighetens profil tydlig. Detta återspeglas också i utredningens förslag till nytt myndighetsnamn: Statens musikverk. Ingenting hindrar dock att myndigheten i publika sammanhang tydligt anger att man har ett ansvar också för teater och dans.

Vad gäller det övergripande uppdraget är förslaget att detta formuleras som föreslagits ovan i den del som avser att främja levande musik. I övrigt kan de formuleringar som i dag finns i Musiksamlingarnas instruktion till stor del behållas. En viktig utgångspunkt för verksamheten blir också det nationella kulturpolitiska målet om ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas. Det knyter på ett tydligt sätt ihop de båda verksamhetsdelarna genom betoningen på användande och förändring. Bara det kulturarv som är i bruk, hålls levande.

Utifrån det övergripande uppdrag som föreslagits är det utredningens uppfattning att det finns en rad konkreta områden där myndigheten bör kunna utveckla verksamheten för att främja integration mellan kulturarvet och det nyskapande. Några sådana områden beskrivs mer i detalj nedan. Vid uppbyggnaden av ett samlat musikverk bör dessa områden kunna ges prioritet. Det förutsätter dock vissa förändringar i den befintliga verksamheten vid nuvarande Musiksamlingarna och beroende på hur uppdraget utformas kan det också bli aktuellt att tillföra resurser för ny verksamhet.

Till exempel bör det särskilda utpekandet av verksamheten Svenskt visarkiv tas bort då myndigheten måste ges utrymme att vidareutveckla dokumentationsverksamheten på ett sätt som inte skiljer ut särskilda genrer. Det är t.ex. fullt tänkbart att en viktig

uppgift för de dokumenterande delarna av myndigheten då skulle kunna vara att spela in och på andra sätt dokumentera konserter som kommer till stånd inom ramen för de samarbetsprojekt som kommer att stödjas inom det nya uppdraget.

Rent organisatoriskt bör de anställda som ska arbeta med att främja levande musik arbeta samlat i en särskild enhet eller avdelning. Det är viktigt att understryka att det är olika personalkategorier, med olika kompetens, som ska arbeta med de respektive uppgifterna. En musikbibliotekarie har sin egen professionalitet som måste tas tillvara och vidareutvecklas, på samma sätt som den person som anställs för sin kunskap om de bästa spelställena eller senaste musikaliska uttrycken i olika delar av landet. Sen är det en annan sak att kunskap, metoder och förhållningssätt som är typiska för de olika yrkeskategorierna kan befrukta varandra och att samarbetsytor bör sökas. Utredningen föreställer sig dock att det inom ramen för ett Statens musikverk, bör finnas enheter som tar tillvara de respektive kompetenserna. Det vill säga en enhet som arbetar med att främja levande musik, samt t.ex. en enhet för bibliotek och arkiv samt en enhet för museiverksamhet. Till detta kommer även en enhet för elektroakustisk musik (se nedan). Exakt hur organisationen utformas bör – med detta förslag – överlåtas till myndighetschefen att bestämma.

Samtidigt som förslaget alltså är att de som arbetar med att främja levande musik arbetar i en egen enhet, bör myndighetens ledning också utarbeta ett sätt att integrera dessa uppgifter i en reviderad verksamhetsstyrning som tar sin utgångspunkt i att Statens musiksamlingar omvandlas till ett samlat musikverk med ett antal likställda uppgifter som bör befrukta varandra. Till utgångspunkt för detta kan den modell för processinriktad verksamhetsstyrning som Musiksamlingarna arbetar med i dag användas. Till exempel förefaller det rimligt att identifiera en ny process för främjande av levande musik samt att revidera t.ex. den insamlings- och bevarandeprocess som finns i dag mot bakgrund av integrationen. Hur det ska göras bör av naturliga skäl lämnas till myndighetens ledning att bestämma.

Den nya verksamhet som i förslaget tillförs den befintliga myndigheten har, enligt utredningens bedömning, behov av ca 10 årsarbetskrafter. Av detta bör motsvarande minst två årsarbetskrafter reserveras för projektanställningar för att säkra en möjlighet att få tillgång till kompetens som kan komma att behövas i särskilt prioriterade projekt. Den föreslagna personalstyrkan utgör själva

enheten, inklusive enhetschefen. Enhetschefen bör av myndighetens ledning förordnas för en tidsbegränsad period.

De anställda som utgör enheten bör ha stor kunskap om musiklivets utveckling nationellt och internationellt och kompetens i att samordna större kulturprojekt. Tanken är alltså att detta ska vara operativ personal som är direkt involverad i de projekt plattformen beslutar delta i. Lämpligen får de som anställs på dessa poster titeln koordinator för att tydliggöra vilken deras arbetsuppgift är. Vid rekryteringen kommer det av naturliga skäl att bli viktigt att tillgoda att den mångfald av musikaliska uttryck som finns i musiklivet återspeglas i de anställdas kompetens. Även om många kan tänkas ha erfarenhet av flera musikaliska områden är det naturligt att t.ex. en viss tjänst kan behöva inriktas på internationell kontaktförmedling. I övrigt bör ett brett kunnande om musikområdet eftersträvas.

6.3.2 Särskilt om integrationsmöjligheter

Förslag: Det anges att Statens musikverk har i uppdrag att öka dokumentationen inom genrer som inte är väl företrädda i samlingarna. Myndigheten ges särskilda uppdrag att ge ut noter och inspelningar av musik. Vidare anges i uppdraget att Statens musikverk ska verka för att levande musik framförs på Musik- och Teatermuseets scen.

Förslaget Statens musikverk som beskrivits ovan, syftar alltså till att ge organisatoriska förutsättningar för en integration mellan arbetet med att främja förmedlingen av levande musik och att bevara det musikaliska kulturarvet. För att förslaget ska vara intressant måste det dock även ske en verksamhetsutveckling på olika områden. Mycket av detta kommer av naturliga skäl att behöva ske successivt, dels eftersom de respektive verksamheterna behöver tid för att finna sig tillrätta i en ny struktur och dels eftersom nya idéer kommer att uppstå ur de möten som sker i det praktiska arbetet.

Utredningen har dock velat lyfta fram några konkreta områden där det förefaller finnas potential att vidareutveckla verksamheten innehållsmässigt för att främja integration. Till viss del handlar förslagen om att vidareutveckla verksamheten vid nuvarande Musiksamlingarna så att den blir än mer relevant för utövande

musiker och publiken i dag. Detta utvecklingsarbete bör delvis kunna ske genom förändringar av nuvarande verksamhet och delvis med hjälp av kompetens som tillförs myndigheten i och med omvandlingen till Statens musikverk.

Ett första utvecklingsområde är det som med en sammanfattande benämning kan kallas *dokumentationsverksamhet*. Dokumentation innebär verksamheter som insamling, inspelning, uppsökande intervjuer och översikter över var material finns i landet, samt att ordna, förteckna och katalogisera så att materialet blir sökbart och tillgängligt. En stor del av dokumentationen inom teater, dans och musik har förts samman i Musiksamlingarnas nuvarande organisation. Folkmusiken och jazzen finns dock som tidigare kvar hos enheten Svensk visarkiv.

Här förefaller det möjligt att både bredda området och göra det mer inriktat på viktiga samtida kulturyttringar i samverkan med de delar av myndigheten som ska arbeta med nyskapande musik. För att initiera en utveckling i den riktningen bör den särskilt utpekade verksamheten vid Svenskt visarkiv fullt ut integreras i myndigheten i övrigt. På så vis kan personalresurser samlas. Det är också av stor betydelse att organisatoriska bindningar till vissa genrer upphör. I stället bör dokumentationsstrategier för hela verksamheten utarbetas som prioriterar områden som i dag är underrepresenterade i samlingarna. På så vis skapas också förutsättningar för att samtidens och framtidens musikaliska kulturarv blir av stort intresse och får en större representativitet.

Detta är också en fråga om att skapa förtroende för den nya myndigheten som helhet i musiklivet. Hela musiklivet måste känna att deras typ av musik har sin plats i den nya myndigheten, både i den del som arbetar med nyskapande och i kulturarvsarbetet. Det har t.ex. länge framförts från aktörer som Svenskt Rockarkiv i Hultsfred att staten borde ta större ansvar också för dokumentationen av rock- och popmusik. I en samlad dokumentationsstrategi kan frågor av detta slag belysas.

Ett mer specifikt exempel rör dokumentation genom t.ex. inspelningar av konserter och uppsökande intervjuer. Här vore det önskvärt med en utvidgning till ett bredare fält av samtida musikaliska uttryck. Statens musiksamlingar sysslar delvis med detta i dag, men enbart för vissa genrer, som t.ex. visor och jazz samt folk- och världsmusik. Ett stort område av nyskapande konstmusikaliska uttryck vore också mycket värdefulla att dokumentera. En jämförelse kan göras med hur Sveriges Radio agerade under 1960-talet

då en stor mängd inspelningar av betydelse för svenskt musikliv gjordes av nya och oprövade musikaliska uttryck.

Det skulle alltså vara mycket värdefullt om den nya verksamheten kunde få en tydligare roll i att dokumentera både vår tids nyskapande konst- och popmusik på ett liknande sätt, i de delar denna dokumentation inte tas om hand på kommersiella villkor. Ett annat område som skulle kunna utvecklas i den nya organisationen är urvalet av t.ex. noter att köpa in. Utifrån den kompetens som tillförs med den nya verksamhetsdelen skulle myndigheten kunna se över representationen av t.ex. nyskriven noterad musik. Även frågor av detta slag bör kunna belysas i en samlad dokumentationsstrategi för hela myndigheten.

Det insamlade materialet måste också bli mer tillgängligt för allmänheten. I dag görs t.ex. inspelningarna oftast för forskningsändamål. Enda möjligheten att få tillgång till materialet är att ta del av det på plats i myndighetens lokaler. Skälet till det kan bl.a. vara att rättighetsfrågorna kan vara svåra att lösa.

För att stärka den förmedlande delen av verksamheten och hitta kopplingen mellan det bevarande och det nyskapande bör myndigheten, enligt utredningens förslag, ges ett bemyndigande att ge ut och sälja musik från den backkatalog som byggts upp av Caprice Records (se vidare avsnitt 6.5.2). Samma kompetens som tillförs myndigheten för detta uppdrag skulle också kunna utnyttjas i arbetet med myndighetens övriga inspelningar. På så vis kan synergier uppstå mellan arbetet med att föra ut Caprice backkatalog och den övriga inspelningsverksamheten. Vidare bör det kunna leda till att kompetensen kring rättighetsfrågor och distribution ökar inom myndigheten.

Det föreslagna bemyndigandet att sälja inspelad musik bör alltså gälla alla de fonogram som finns hos myndigheten. Mot bakgrund av att den musik som kan komma ifråga för försäljning i verksamheten inte bär sig på en kommersiell marknad och knappast ges ut av andra aktörer, finns det ingen anledning att befara att en otillbörlig konkurrens ska uppkomma med privata skivbolag. Då utgivningen bör betraktas som en integrerad del av uppdraget för myndigheten bör ett bemyndigande ges att för denna del av verksamheten ta ut avgifter inom ramen för full kostnadstäckning. Det innebär med andra ord att anslagsmedel ska få användas för verksamheten.

Ytterligare ett exempel på integration rör formerna för att ge ut och tillgängliggöra det i samlingarna befintliga kulturarv som

utgörs av partitur, noter och stämmor. Från flera håll har det framförts till utredningen att det skulle behövas noter och körstämmor i ett bättre skick för framföranden. Att ge ut detta på ett sätt som gör det användbart kräver dock en särskild kompetens vad gäller att göra vederhäftiga editioner och tar mycket tid och arbete i anspråk.

Kungl. Musikaliska akademien har lyft fram problem med att det äldre notmaterial som finns i samlingarna vid Statens musiksamlingar ibland är i så dåligt skick att det inte går att använda för musiker och ensembler. Akademien framhåller att det leder till att äldre svensk musik varken spelas eller sjungs i den omfattning den skulle kunna. Av samma skäl förekommer det, enligt Akademien, inte heller i högre musikutbildning, där det borde vara självklart att blivande musiker och dirigenter kom i kontakt med svensk musiktradition.

Enligt utredningens uppfattning skulle ett sätt att stärka integrationen med den nyskapande musiken och att levandegöra kulturarvet vara att den nya myndigheten ges ett särskilt uppdrag att ge ut svensk noterad musik som efterfrågas av orkestrar och professionella musiker i dag. Ett förslag skulle kunna vara att låta intressenter på området lämna egna förslag på vilka stycken som ska ges ut på nytt. Detta är också ett exempel på hur myndigheten kan börja arbeta närmare de musikaliska utövarna och fungera som ett serviceorgan för dem som skapar musik – och särskilt för dem som tydligt utgår från det musikaliska kulturarvet.

Vidare skulle denna verksamhet kunna kombineras med ett övertagande av vissa samlingar som Svensk Musik har i dag. Det är utredningens uppfattning att det allmänna har ett intresse av att dessa samlingar bevaras och tillgängliggörs för musikkivet i landet. Det kunde därför vara rimligt att en myndighet åtog sig detta uppdrag. Statens musikverk skulle successivt kunna ta över det arkivmaterial som idag finns hos Svensk Musik, bl.a. i form av papperspartitur samt SKAP:s arkiv som också förvaltas av Svensk Musik.

Denna idé, som lanserats av Svensk Musik, rymmer dock vissa olösta frågor som måste diskuteras vidare mellan intressenterna. Lokalbehovet för materialet som idag förvaras i kompaktsystem ligger på uppskattningsvis 150 kvadratmeter. Med andra ord är ett övertagande kostsamt och hur ett sådant skulle finansieras måste beaktas i särskild ordning.

Svensk Musik är inte heller intresserat av att lämna ifrån sig uppdraget att hyra ut och informera om innehållet i samlingarna. Med andra ord skulle myndigheten mer komma att fungera som depå för materialet. En sådan lösning bidrar dock knappast till att stärka myndighetens utåtriktade verksamhet och kontakter med det levande musiklivet. Svensk Musik har i dag tre personer anställda för att digitalisera och restaurera materialet och lägger successivt in det i databaser. En möjlighet skulle enligt Svensk Musik vara att utbyta tjänster med Musikverket på så sätt att myndigheten tar över arkivhållningen mot att Svensk Musik tar på sig ett uppdrag att digitalisera och restaurera även det äldre notmaterial som finns i musiksamlingarna. Ett sådant utbyte av tjänster mellan en myndighet och ett privaträttsligt subjekt reser dock formella frågor kring skattelagstiftning och upphandlingskrav. Utredningens samlade bedömning är att förslaget kan vara intressant om det bidrar till att öka myndighetens samspel med musiklivet, men att det återstår en rad frågor av praktisk art att diskutera mellan parterna.

Även på andra områden kan man se en vidareutveckling av verksamheten som kopplar samman framförandet av musik med kulturarvsverksamheten. Ett exempel rör Musik- och Teatermuseet som konsertscen. I Musik- och Teatermuseets lokaler disponerar myndigheten en scen som tidigare har hyrts ut med subventionerad hyra till aktörer inom musiklivet. På så vis har möten skapats där utövare och andra lockas till en institution som de kanske annars inte besöker. Tyngdpunkten i dag ligger i stor utsträckning på skolklasser och barn och unga. Ur detta perspektiv kunde det vara intressant att göra Musik- och Teatermuseet som kulturinstitution mer relevant också för en vuxen publik.

Med ett utvidgat uppdrag, som också innefattar att främja framförandet av musik, skulle det alltså enligt utredningens bedömning kunna vara intressant att återigen öppna denna scen för konserter av externa parter. Myndigheten skulle också kunna upplåta scenen för sådant som showcases och artistpresentationer inom ramen för samarbetsprojekt som får stöd. En sådan verksamhet bör också på ett spännande sätt kunna kombineras med nuvarande programverksamhet och t.ex. användas för att sätta pågående utställningar i relief eller fördjupa upplevelsen av kulturarvet genom framföranden som knyter an till aktuella teman. För att uthyrningen ska vara möjlig bör det nya Musikverket ges ett

bemyndigande att ta ut avgift för scenhyra inom ramen för full kostnadstäckning.

Även i förhållande till EMS, som vi föreslår ska överföras från Rikskonserter (se nedan avsnitt 6.5.1), finns möjligheter att skapa möten mellan kulturarv och nyskapande. För det första har EMS i form av pilotprojekt arbetat med omhändertagandet av de egna samlingarna och med digitalisering. Kunnandet kring detta bör kunna komma andra delar av myndigheten till del och omvänt. Vidare bör EMS studior kunna utnyttjas av andra inom myndigheten för inspelningar inom ramen för t.ex. dokumentationsuppdraget. EMS experimentella verksamhet kan också tänkas vara väl lämpad för att möta en ny publik t.ex. inom ramen för verksamheten vid Musik- och Teatermuseet. Idéer som lyfts fram av Statens musiksamlingar handlar bl.a. om sådant som tonsättarverkstäder för barn där dessa får möta den elektroniska musiken.

6.3.3 Alternativt förslag: Statens musikplattform

Förslag: Den nationella musikplattformen inrättas som en särskild enhet vid Statens musiksamlingar och regleras i särskild ordning i instruktionen för myndigheten. Enheten benämns Statens musikplattform. Enheten har en chef med konstnärlig profil som utses av regeringen på förslag av myndighetens direktör.

Vad gäller personal- och kompetensfrågor är behoven desamma som i föregående förslag.

Ett alternativ till det organisatoriska förslag som lämnats ovan är att den nya plattformen inrättas som en egen enhet inom nuvarande Statens musiksamlingar med en chef som utses av regeringen på förslag av myndighetens direktör. Enheten pekas i detta förslag ut särskilt i instruktionen för Statens musiksamlingar och benämns Statens musikplattform. I detta förslag kommer Musiksamlingarna mer att fungera som värmyndighet för den nya verksamheten och behöver inte förändras i så stor utsträckning i dagsläget mot bakgrund av det nya uppdraget. Musiksamlingarnas roll kommer snarast vara att bistå med administrativa resurser och stöd till en självständig ny enhet.

Detta alternativa förslag lämnas mot bakgrund av att utredningen uppfattar att det kan finnas ett behov av att den nya verksamheten först får tid att byggas upp och att skapa sig en tydlig egen profil, och att den måste bli känd i musiklivet både nationellt och internationellt, innan den integreras i Statens musiksamlingar. Ett annat skäl till detta alternativa förslag är att Musiksamlingarna nu genomgår förändringar som ännu inte är helt avslutade genom införlivandet av samlingar på teater- och dansområdet. Dessa påbörjade förändringsprocesser vid Musiksamlingarna kan behöva fullföljas innan ett nytt uppdrag för hela myndigheten övervägs i enlighet med huvudförslaget.

Det alternativa förslaget medger möjligheten att till chef för den nya verksamheten välja någon som har bred erfarenhet av musiklivet i Sverige och stort förtroende bland både fria aktörer och de viktigare institutionerna på området. På så vis kan chefen också bidra till att ge den nya verksamheten en tydlig egen profil och till att den snabbt blir känd i musiklivet.

En fördjupad integration bör med det alternativa förslaget genomföras mer successivt än vad som föreslagits för ett nytt Statens musikverk. Redan det faktum att den nya verksamheten blir en del av en myndighet som i dag har utpräglad kulturarvsinriktning, kommer naturligtvis att ge upphov till spännande möten som kan leda vidare till nya arbetsmetoder och synsätt. Det kommer finnas många möjligheter att ta tillvara dessa möjligheter i ett framtida utvecklingsarbete även om organisationen inledningsvis medger stor frihet för den nya plattformen att finna sin egen form.

Ett annat alternativ är att göra Statens musikplattform till en fristående myndighet, motsvarande andra statliga myndigheter på scenkonstområdet.

6.4 Resurser för samarbetsprojekt i musiklivet

Förslag: Oavsett val av organisationsmodell är förslaget att 25 miljoner kr omfördelas från Rikskonserters verksamhetsbidrag till ett särskilt anslag för samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse.

Ett konstnärligt råd organiserat som en särskild nämnd i myndigheten fattar beslut om till vilka ändamål dessa medel ska

användas. Rådet bör bestå av ca åtta ledamöter som utses av regeringen för en bestämd tid. Myndighetschefen för Statens musikverk alternativt chefen för Statens musikplattform bör vara självskriven ordförande. Vidare kan en plats vardera reserveras för Statens kulturråd och Konstnärsnämnden. I övrigt bör regeringen utse ledamöter som har stort förtroende inom musiklivet.

För legitimiteten framöver är det viktigt att verksamheten på nationell nivå för att stödja musiklivet är organiserad på ett sådant sätt att beslut om deltagande i olika projekt fattas på ett för musiklivet transparent och förståeligt sätt. Att så inte varit fallet är en typ av kritik som framförts mot Rikskonserter. Oavsett riktigheten i denna kritik är det viktigt att eventuella tveksamheter undanröjs. Därför är utredningens förslag att det vid Statens musikverk/Statens musiksamlingar inrättas ett konstnärligt råd med ansvar för beslut om musikplattformens deltagande i specifika projekt. Rådet bör organiseras som en nämnd inom myndigheten.

Ett sådant beslutsförfarande borgar för hög kompetens och ökad insyn i beslutsprocessen, och besluten fattas dessutom av personer som har ett tidsbegränsat mandat. Förslaget medger alltså en betydligt större transparens och ett bättre ansvarsutkrävande än om besluten fattas av enskilda tjänstemän eller myndighetens ledning ensamt. Rådet bör sammanträda förhållandevis ofta för att möjliggöra snabba beslut, troligen åtminstone ett par gånger i halvåret. Ett sådant förfarande gör också att rådets kompetens kan utnyttjas löpande i strategiska frågor som rör verksamheten, vilket är ett annat viktigt skäl för att inrätta ett råd.

Rådet bör bestå av i storleksordningen åtta ledamöter som utses av regeringen för en bestämd tid. Myndighetens chef (alternativt chefen för enheten Statens musikplattform) bör vara självskriven ordförande. Vidare kan en plats vardera reserveras för Statens kulturråd och Konstnärsnämnden för att säkra direkta kontaktvägar mellan den nya verksamheten och den bidragsgivning till musiklivet som dessa myndigheter står för. I övrigt bör regeringen utse ledamöter som har stort förtroende inom musiklivet. Det bör t.ex. tas hänsyn till att musiklivet är mångfacetterat, både geografiskt och rent musikaliskt. Nämnden bör av det skälet inte heller vara för liten.

Det krävs vidare enligt utredningens bedömning, av de legitimitetsskäl som framhållits ovan, att en tydlig åtskillnad görs mellan de resurser som används för den nya verksamhetens administrativa kostnader och de medel som investeras direkt i olika samarbetsprojekt. En kritik mot tidigare statliga insatser på detta område har som nämnts varit att resurser går till administration snarare än musik. Det är därför extra viktigt att det framöver finns en tydlighet i hur mycket som används till vad. Därför är förslaget att regeringen fördelar de medel som ska gå till samarbetsprojekt i musiklivet på ett särskilt anslag som inte får användas till administrativa kostnader hos myndigheten. Den nämnd som föreslås bör fatta beslut om insatser som innebär att resurser från detta anslag används. Förslaget är att 25 miljoner kr omfördelas från Rikskonserter verksamhetsbidrag till detta ändamål. Medlen bör pris- och löneomräknas (jfr de skäl som anförs i avsnitt 6.8.2).

Dessa resurser ska användas av musikplattformen för att som part delta i samarbetsprojekt som främjar de mål som verksamheten ska uppnå. Sammanfattningsvis kan det uttryckas som samarbetsprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Beslut om vilka projekt som plattformen ska gå in som part i ska alltså fattas mot bakgrund av det uppdrag som myndigheten har och utgångspunkten bör vara den uppdragsbeskrivning som föreslagits ovan samt de mål och prioriterade områden som angetts. Dessa resurser ska kunna användas för kostnader i olika samarbetsprojekt för produktionsinsatser samt t.ex. resor i samband med turnéer, ersättningar till musiker, lokalhyror och marknadsföring.

Eftersom inriktningen är samarbetsprojekt bör andra parter som ingår i projekten själva också bidra med ekonomiska resurser, nedlagt arbete, lokaler eller liknande. Naturligtvis måste hänsyn tas till om de andra parterna är länsmusikorganisationer eller t.ex. fria musikgrupper när en bedömning görs av dessa insatser. Principen om samarbetsprojekt är dock viktig att upprätthålla även i de fall då ett projekt initieras av plattformen själv.

Avslutningsvis är det viktigt att framhålla att organisationen med en nämnd utsedd av regeringen i en myndighet, med särskilt ansvar för resurstilldelning från ett särskilt anslag, inte är främmande för den svenska förvaltningsmodellen. Det finns exempel på snarlika konstruktioner också inom kulturområdet. Sveriges Bildkonstnärskommitté och Riksarkivets nämnd för enskilda arkiv kan nämnas som exempel. Modellen används dock företrädesvis vid renodlad bidragsfördelning, vilket det förvisso inte handlar om här.

Utredningens uppfattning är dock att modellen är av stort värde även i detta fall då den skapar tydlighet, möjlighet att utkräva ansvar och innefattar att myndighetens ledning får ett stöd i ofta svåra beslut om resurser och strategiska vägval. Mot denna bakgrund bör alltså den nya verksamhetens deltagande i projekt behandlas *som om* det handlade om bidragsbeslut. Några formella hinder mot det har utredningen inte kunnat se.

Särskilt om relationen till Statens kulturråd

En viss del av det stöd till regional kulturverksamhet som Statens kulturråd fördelar ska, som nämnts i kapitel 3, avsättas till riktade tidsbegränsade utvecklingsbidrag som lämnas under högst tre år. År 2009 fördelades ca 4,3 miljoner kr inom musikområdet för projekt utanför den reguljära verksamheten, till exempel arbete med att nå nya publikgrupper, turnéverksamhet eller samarbete mellan konstområdena. Kultursamverkansutredningen föreslår att utvecklingsbidraget ska kvarstå på nationell nivå i nuvarande form, även inom ramen för den nya modellen för fördelning av bidrag till regional kulturverksamhet.

Ett alternativ till de förslag som lämnas i denna utredning, hade kunnat vara att överföra medel till Kulturrådets utvecklingsbidrag för t.ex. nyskapande projekt och länsövergripande samarbeten. En samlad musikmyndighet ger dock betydligt större möjligheter att skapa ett bra system för fördelning av dessa resurser till bl.a. den regionala nivån. Med de förslag som utredningen lämnar skapas en aktör med nationell överblick som kommer att ha stor kompetens att bedöma vilka samarbetsprojekt som är till gagn för musiklivet som helhet och medborgarna i hela landet.

Om de nya resurser som bör komma den regionala nivån till del när Rikskonserter upphör, hanterades i ett parallellt system via Statens kulturråd, skulle det också göra den nya plattformen betydligt mindre intressant som part och viktiga vinster i tydlighet och samordning gå om intet. Det är enligt vår mening av avgörande betydelse att insatserna för det fria och det institutionella musiklivet hanteras av samma aktör så att samarbete mellan de båda byggs in i strukturen från början. Nästan alla större projekt av strategisk betydelse – som det kan bli aktuellt för Musikverket/Musikplattformen att stödja – kommer också att involvera både fria aktörer och institutioner som länsmusiken.

Eftersom användningen av Kulturrådets utvecklingsmedel kommer att hänga nära samman med det uppdrag som Statens musikverk/Statens musikplattform föreslås få, är det dock av stor betydelse att ett system skapas som är sammanhållet och bidrar till att statens kulturpolitiska insatser är sammanhängande och strategiskt avvägda. Därför bör kontakter myndigheterna emellan främjas på olika plan.

6.5 Verksamhet som bör föras över från Rikskonserter

I utredningens uppdrag har ingått att föreslå vilka delar av Rikskonserterns nuvarande verksamhet som ska föras över till en ny plattform för musiken. Utredningen föreslår att Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) och vissa delar av verksamheten vid Caprice Records förs över till Statens musikverk.

6.5.1 Elektroakustisk musik i Sverige (EMS)

Förslag: Verksamheten vid Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) förs över till Statens musikverk och i samband med det förs även fem miljoner kr över från Rikskonserterns verksamhetsbidrag till myndigheten. Det anges i instruktionen för Statens musikverk att det vid myndigheten ska finnas en enhet för elektroakustisk musik. Även målet för verksamheten bör anges. Till verksamheten bör knytas ett råd som utses av myndigheten.

Rikskonserter är huvudman för Elektroakustisk musik i Sverige (EMS). Målet för Rikskonserterns uppdrag i denna del är att behålla EMS nationella roll inom den elektroakustiska musiken genom att i oförändrad omfattning upplåta studior åt professionella tonsättare för produktion och utvecklingsarbete samt för att bedriva utbildningsverksamhet.

Regeringen bedömer i propositionen *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3, s. 64) att EMS fyller en viktig funktion inom en konstform som har svårt att utvecklas utan offentligt stöd. Det är även regeringens

bedömning att verksamheten vid EMS framöver bör ingå i Statens musiksamlingars samlade uppdrag.

Utredningen delar regeringens bedömning av betydelsen av EMS:s verksamhet. Förslaget är därför att verksamheten förs över till Statens musikverk och att det i instruktionen för myndigheten anges att det vid myndigheten ska finnas en enhet för elektroakustisk musik. I samband med det förs även fem miljoner kr över från verksamhetsbidraget till Rikskonserter till myndigheten, vilket ungefär motsvarar den del av verksamhetsbidraget som i dag går till EMS.

De mål som i dag gäller för verksamheten bör även i fortsättningen gälla. Det bör därför lämpligen anges i instruktionen för Statens musikverk. Inom EMS finns i dag idéer om en utveckling av verksamheten som det kan vara av intresse att gå vidare med. En vidareutveckling bör dock övervägas då verksamheten funnit sin form inom ramen för den nya myndigheten.

Som framgått av redogörelsen i kapitel 4 finns det i dag en styrgrupp för verksamheten vid EMS. Styrgruppen har en etablerad ställning och innefattar flera parter som är viktiga för verksamheten. När EMS förs över till Statens musikverk bör detta engagemang i verksamheten tas tillvara. Det är dock inte möjligt att inom ramen för en myndighets verksamhet ha en ”styrgrupp” med externa parter på det sätt som tidigare varit fallet. Därför är förslaget i stället att myndigheten själv inrättar ett råd med uppdrag att bistå myndigheten i frågor som rör EMS. Till rådet bör väljas företrädare för de parter som i dag är engagerade i driften av EMS.

Ytterligare en fråga som måste beaktas vid en verksamhetsöverföring av EMS, är de inventarier (t.ex. studioutrustning) som används i verksamheten och som Rikskonserter äger. Rikskonserter är som stiftelse tvungen att avyttra sina tillgångar till marknadsvärde, i annat fall kan styrelseledamöterna bli personligt ersättningskyldiga. Mot denna bakgrund kan det bli nödvändigt att regeringen engångsvis tillför den nya myndigheten medel för att köpa dessa inventarier av Rikskonserter. Dessa medel bör dock senare kunna återtas genom att Rikskonserters verksamhetsbidrag minskas med motsvarande belopp.

6.5.2 Caprice Records

Förslag: Förslaget är att viss verksamhet vid Caprice Records och den så kallade backkatalogen överförs till det nya Statens musikverk och att två miljoner kr tillförs myndigheten för uppdraget. Myndigheten ges ett bemyndigande att ge ut och sälja de titlar som finns i katalogen inom ramen för full kostnadstäckning.

Om det inte är möjligt eller önskvärt att ge Statens musikverk i uppdrag att ge ut och sälja de titlar som finns i backkatalogen, är förslaget att katalogen och därtill knutna rättigheter och skyldigheter säljs till en privat aktör.

I Rikskonserters uppdrag ingår att bedriva fonogramverksamhet särskilt inriktad på utgivning av dels ny svensk musik, som är orepresenterad eller ofullständigt representerad på fonogram, dels i Sverige verksamma artister vars konstnärskap inte kan anses tillräckligt dokumenterat på fonogram. Produktionen inom ramen för Caprice Records består dels av nyproduktion, dels av utgivning av arkivmaterial. Rikskonserters använde 3 520 000 kr för ändamålet 2008. Verksamheten hade också egna intäkter på ca 2 miljoner kr.

I propositionen *Tid för kultur* (2009/10:3) föreslår regeringen i avsnitt 7.4 att det statliga stödet till utgivning av fonogram på märket Caprice ska upphöra i och med att det statliga verksamhetsbidraget till Stiftelsen Svenska rikskonserters upphör. Det sägs också att de medel som frigörs genom detta delvis bör användas till att förstärka ett reformerat inspelnings- och distributionsstöd på fonogramområdet.

Som också konstateras i propositionen är det dock av stor betydelse att de historiskt och konstnärligt betydelsefulla inspelningarna i Caprice Records katalog även framöver görs tillgängliga för musikliv och allmänhet. Regeringen menar att detta bör rymmas inom ramen för Statens musiksamlingars vidgade uppdrag.

Utredningen delar denna bedömning och ser dessutom stora möjligheter för det nya Statens musikverk att med Caprice backkatalog som grund, utveckla tillgängliggörandet av konstnärligt intressant musik inom ett brett musikaliskt område. Den kompetens som byggts upp inom Caprice kan på så vis tas tillvara för att utveckla verksamheten inom den nya myndigheten. Vidare bör den kompetens som är nödvändig för att kunna hantera katalogens

bevarande rent fysiskt eller i digitalt format med fördel kunna byggas upp inom en myndighet som har bevarande av samlingar som en viktig del. Katalogen består av äldre masterband m.m. som är i stort behov av vård, katalogisering och migrering till digitalt format.

Att ta om hand backkatalogen är dock en tämligen omfattande uppgift. Katalogen består av drygt 800 titlar. För varje titel har bolaget slutit avtal med artister och upphovsmän om rättigheter och skyldigheter. Det kan alltså handla om flera avtal per titel. Dessa avtal ser olika ut men innefattar generellt bestämmelser om rättigheter till inspelningarna, utgivning av skivorna, ersättning till upphovsmän och artister vid försäljning (ofta efter att man nått s.k. break even) och så vidare. För inspelningar är skyddstiden för övrigt enligt lag 50 år. Det innebär att den artist som medverkar på inspelningen har rätt till ekonomisk ersättning om inspelningen vidareanvänds upp till 50 år efter att inspelningen gjordes. För den musik som spelas på inspelningen är skyddstiden 70 år.

Även om det vore rättsligt möjligt att helt upphöra med försäljningen av de titlar som finns i katalogen vore det naturligtvis en mycket olycklig situation för de artister som givits ut på Caprice. Att enbart lämna över samlingen för arkivering för framtiden framstår alltså inte som ett bra alternativ. Mot detta talar också det faktum att de skivor som getts ut i vilket fall finns bevarade för framtida forskare i form av pliktexemplar vid Kungl. bibliotekets avdelning för audiovisuella medier. Förvisso innehåller Caprice arkiv mer än bara dessa utgivna skivor, t.ex. originaltaper och annat som kan användas för nyutgivning. Att enbart bevara detta framstår ändå som mindre intressant om det inte kan göras tillgängligt för allmänheten i någon form.

I en situation där backkatalogen inte längre görs tillgänglig för allmänheten skulle naturligtvis många upphovsmän hellre vilja överta rättigheterna till sina inspelningar, för att fortsatt kunna använda sig av dessa och se till att skivorna fanns tillgängliga på marknaden. Om det är ekonomiskt möjligt att överlåta rättigheterna till artisterna och upphovsmännen själva framstår dock som osäkert. Rikskonserter är som stiftelse tvungen att avyttra sina tillgångar till marknadsvärde, i annat fall kan styrelseledamöterna bli personligt ersättningsskyldiga.

Mot denna bakgrund bör alltså inte en lösning sökas som innefattar ”ren” arkivering. Återstår gör alltså en lösning som innefattar att skivorna även fortsättningsvis kan ges ut i någon form. Som

nämnts är utredningens bedömning att den nya myndigheten Statens musikverk bör ges ett bemyndigande att fortsätta denna utgivning inom ramen för ett vidgat uppdrag att dokumentera och tillgängliggöra musik. Med det förslaget följer dock att inte obetydliga resurser även fortsättningsvis binds upp för att hantera katalogen. Det krävs vid en fortsatt försäljning bl.a. resurser för att administrera ersättningar till artisterna. Det krävs också resurser för att hantera själva marknadsföringen av de titlar som finns i katalogen så att de även fortsättningsvis är tillgängliga i rimlig utsträckning.

Samtidigt innebär detta förslag att den nya myndigheten, som nämnts ovan, tillförs kompetens som kan utnyttjas för att utveckla hela denna verksamhetsdel. Det är också nödvändigt att myndigheten i samband med att denna verksamhet övertas ges ett bemyndigande att ge ut och sälja de titlar som finns i katalogen inom ramen för full kostnadstäckning. Motivet till att det ska få ske inom ramen för full kostnadstäckning är att det bör anses vara en kärnuppgift för myndigheten att tillgängliggöra musik som inte bär sig på kommersiella villkor och att anslagsmedel därför ska få användas för verksamheten. Med full kostnadstäckning skulle det troligen inte vara möjligt att fullgöra uppdraget då de aktuella titlarna alltså inte i allmänhet är kommersiellt bärkraftiga.

Sammantaget bedömer utredningen att Statens musikverk bör tillföras två miljoner kr för uppdraget att ge ut och sälja den musik som finns i backkatalogen samt sköta bevarandet. Det motsvarar ungefär två årsarbetskrafter för att hantera marknadsföring/försäljning, bevarande samt administration av ersättningar m.m. Förslaget innefattar samtidigt att nyutgivning av musik inspelad i studio ska upphöra, vilket frigör resurser som kan omfördelas till fonogramstödet, sammantaget 1,5 miljoner kr (se nedan i avsnitt 6.8.5).

Ytterligare en ekonomisk aspekt som måste beaktas med detta förslag är att Rikskonserter, som tidigare påpekats, som stiftelse är tvungen att avyttra sina tillgångar till marknadsvärde. Med andra ord kan det bli nödvändigt att regeringen engångsvis tillför den nya myndigheten medel för att köpa backkatalogen av Rikskonserter för en relativt hög summa. Dessa medel bör dock senare kunna återtas genom att Rikskonserterns verksamhetsanslag minskas med motsvarande belopp.

Mot bakgrund av de svårigheter som kan finnas med att överföra backkatalogen och utgivningsverksamheten till en myndighet

(t.ex. vad gäller bemyndigandet att sälja titlarna), kan det dock bli nödvändigt att söka andra lösningar. I detta läge bör backkatalogen och därtill knutna rättigheter och skyldigheter säljas till en extern part. Trots att Caprice katalog innehåller musik som traditionellt sett inte kan klara sig på marknadsmässiga villkor, bör katalogen i sin helhet kunna representera ett visst värde för en aktör som förvärvar rättigheterna att sälja inspelningarna. Ett sådant alternativ gör också att kravet på Rikskonserter att avyttra sina tillgångar till marknadsvärde kan uppfyllas.

Ur en aspekt kunde det också vara mer fördelaktigt om en icke-statlig aktör med större kunskap om t.ex. fördelningen av upphovsrättsliga intäkter och hanteringen av avtal med upphovsmän och artister tog över katalogen. En sådan aktör kan också förväntas ha upparbetade kanaler för distribution och marknadsföring som överstiger vad som kan förväntas av en myndighet.

Nackdelen med detta förslag är, bortsett från att det inte främjar integration mellan nyskapande och kulturarv inom Statens musikverk, att det kan förväntas att katalogen i sin helhet inte blir tillgänglig hos en kommersiell aktör. Med stor sannolikhet finns det ekonomiskt starka bolag som skulle kunna tänka sig att förvärva katalogen för att sedan plocka ur ett antal "guldkorn", dvs. titlar med potential att sälja i många exemplar. Det innebär samtidigt att mycket av den musik som Caprice spelat in inte skulle komma att marknadsföras och att värdefulla inspelningar som gjorts med offentliga medel inte skulle vara tillgängliga för publiken.

6.6 Lokalfrågor

Bedömning: Den nationella musikplattformen kommer att ha behov av kontorslokaler i Stockholm för ca 10 anställda samt ytterligare ca 2 anställda om utredningens förslag avseende Caprice Records genomförs. Därtill kommer de lokaler som i dag disponeras av Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) att behövas även fortsättningsvis.

Den föreslagna plattformen ska som framgått inte bedriva egen konsertverksamhet. Därmed har den inte heller behov av de lokaler på Nybrokajen 11 som Rikskonserter i dag disponerar. Med det upplägg som ovan föreslagits är det i stället rena kontorslokaler för

totalt ca 12 anställda som bör komma i fråga för den nya verksamheten. Denna uppskattning innefattar de anställda vid den nationella musikplattformen samt viss verksamhet relaterad till Caprices backkatalog. Verksamheten vid EMS har inte tagits med i denna beräkning. EMS kommer dock även framöver att ha behov av de studior som man har tillgång till i dag samt nuvarande administrativa lokaler.

Kontorslokalerna kan med den föreslagna verksamhetsinriktningen i princip hyras var som helst. Med tanke på ambitionen att åstadkomma ett närmande mellan arbetet med ny musik och det musikaliska kulturarvet inom ramen för ett nytt Statens musikverk, bör dock en lokallösning sökas som möjliggör fortlöpande kontakter mellan den nya verksamheten och andra delar av nuvarande Statens musiksamlingar. Kostnaden för lokaler har tagits med i det förslag till budget för den nya enheten som lämnats ovan.

6.6.1 Nybrokajen 11

Bedömning och förslag: Det finns ett stort värde i att konsertlokalerna på Nybrokajen 11 även fortsättningsvis används för publika kulturella ändamål. Hänsyn bör bl.a. tas till att Kungl. Musikaliska akademien har en historisk koppling till husets stora konsertsal. Vidare bör förutsättningarna för musikalivet i Stockholm beaktas i den fortsatta processen.

Förslaget är att regeringen tar initiativ till ett rundabordssamtal med t.ex. Stockholms läns landsting, Stockholms stad och hyresvärderna Statens fastighetsverk för att diskutera framtida användning av lokalerna på Nybrokajen 11.

Enligt utredningens bedömning finns det ett stort värde i att konsertlokalerna på Nybrokajen 11, som i dag disponeras av Rikskonserter, även fortsättningsvis används för publika kulturella ändamål. Lokalerna är ursprungligen uppförda för att användas för musikevenemang och användes länge för Kungl. Musikaliska akademiens utbildningsverksamhet. Stora salen, kallad Musikaliska akademiens stora sal, är särskilt anpassad för dessa förhållanden.

I den fortsatta hanteringen av dessa lokaler bör hänsyn särskilt tas till att Kungl. Musikaliska akademien har en historisk koppling till husets stora konsertsal och att akademien investerat i lokalernas

upprustning. Akademien kan även fortsättningsvis ha behov av konsertsalen för vissa arrangemang.

Ytterligare ett faktum som måste beaktas i en diskussion av den framtida användningen av lokalerna på Nybrokajen 11 och 13 är att flera organisationer i dag hyr in sig där till subventionerad hyra. Dessa bör förvisso kunna söka sig andra lokaler om Nybrokajen inte längre står till förfogande. Möjligheterna att hitta sådana är dock beroende av organisationernas ekonomi eftersom de i dagsläget hyr in sig till subventionerad hyra. Skulle situationen bli sådan att Nybrokajen inte längre är aktuell är utredningens förslag att Kulturrådet gör en samlad bedömning av behovet att öka bidraget till en eller flera av dessa organisationer för att de ska få möjligheter att hyra andra lokaler. I en situation där lokalerna fortfarande används för musikändamål bör dessa organisationer även fortsatt kunna vara intressanta hyresgäster som kan bidra till husets musikprofil. En ny tänkbar hyresgäst som skulle kunna bidra till husets musikprofil är Svensk musik, som visat intresse för centralt placerade lokaler som skulle öka tillgängligheten för besökare från Sverige och internationellt.

Konsertlokalen på Nybrokajen har naturligtvis också fyllt en funktion för musiklivet och publiken i Stockholm. Som Rikskonserter framhåller har det varit en plats där musiker utifrån landet har kunnat visa upp sig för huvudstadspubliken. Men det har också varit en scen för många musiker från Stockholm som inte nödvändigtvis har tillgång till andra scener. Det är viktigt att beakta att ett stort antal av landets professionella musiker har sin hemvist i Stockholmsområdet. Ofta har dessa engagemang i andra delar av landet men svårare att finna en scen där de kan spela regelbundet i Stockholm.

Stockholm har flera stora institutioner, som Operan, Berwaldhallen och Stockholms konserthus, och en mängd klubbar mer inriktade på populärmusik. Däremot finns det jämförelsevis begränsat utrymme för den stora del av musiklivet som inte hör till någon av dessa kategorier, t.ex. den nya konstmusiken, kammarmusik, fri improvisation, kammaropera, samarbete med andra konstarter och profan barockmusik. Med tanke på att en så stor andel av landets musiker i praktiken lever i Stockholm kan det anses vara av nationellt intresse att dessa även på hemmaplan har goda förutsättningar att utveckla sitt musikskapande.

Detta är ett perspektiv som bör beaktas när Rikskonserterns verksamhet upphör. Själva lokalerna vid Nybrokajen, som alltså av

flera skäl även fortsatt bör hysa kulturella aktiviteter, erbjuder en möjlighet att skapa ett musikens hus för Stockholm som skulle kunna komplettera de institutioner och spelställen som redan finns i staden. Som sagt bör det vara av nationellt intresse att understödja en sådan utveckling.

Samtidigt är det tydligt att ansvaret för en sådan verksamhet i sådana fall borde vara regionalt och/eller kommunalt. Stockholms konserthus har t.ex. behov av utökade lokaler för publik verksamhet och Nybrokajen skulle erbjuda en centralt placerad förlängning av den verksamhet som bedrivs vid Hötorget, både inom orkester- och kammarmusik men även jazz och världsmusik. Länsmusiken i Stockholm, som redan har lokaler i fastigheten, är också en tänkbar intressent liksom Kungliga Dramatiska Teatern. Vi bedömer att Stockholms konserthusstiftelse har de bästa förutsättningarna att skapa en starkt konstnärligt sammanhållen och profilerad verksamhet, med både egna och gästande ensembler.

I det fall ett intresse finns från landstinget och/eller staden bör staten kunna medverka till en sådan lösning. Stockholms läns landsting är huvudman både för Konserthuset och Länsmusiken i Stockholm. Utredningens förslag med anledning av dessa överväganden är att regeringen under 2010 tar initiativ till ett rundabordsamtal med t.ex. Stockholms läns landsting, Stockholms stad och hyresvärden Statens fastighetsverk för att diskutera den framtida användningen av lokalerna på Nybrokajen 11.

6.7 Personalbehov samt budgetförslag

Förslag: Med utredningens huvudförslag har Statens musiksamlingar/Statens musikverk behov av ytterligare totalt ca 16 årsarbetskrafter för det nya uppdraget. Förslaget är att myndighetsanslaget för Statens musiksamlingar/Statens musikverk tillförs totalt 19 miljoner kr. I det ingår resurser för en ny enhet för levande musik (ca 10 årsarbetskrafter), en enhet för elektroakustisk musik (ca fyra årsarbetskrafter) samt ett utökat dokumentationsuppdrag kopplat till Caprices backkatalog (ca två årsarbetskrafter). Den nuvarande anslagsposten till Statens musiksamlingar under anslaget 8.1 Centrala museer: Myndigheter bör också ersättas med ett nytt anslag för Statens musikverk.

Oavsett val av organisationsmodell är förslaget vidare att 25 miljoner kr avsätts på ett särskilt anslag för samverkansprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Anslaget disponeras av Statens musikverk.

I det följande sammanfattas de behov av personal som uppstår med utredningens förslag till ny plattform för musiken och ett förslag till resursförstärkning presenteras samlat. I föregående avsnitt har vi valt att i vissa delar lämna både ett huvudförslag och alternativa förslag. För de fall att alternativa förslag i stället genomförs kan det påverka resursbehoven i enskilda delar.

För den del av verksamheten som avser främjandet av levande musik, är vår bedömning att oavsett vilket organisatoriskt förslag som väljs så är resursbehovet ungefär likvärdigt. Som nämnts ovan uppskattas verksamheten ha ett behov av ca 10 årsarbetskrafter. För att täcka detta samt vissa övriga kostnader är förslaget att totalt 12 miljoner kr omfördelas från verksamhetsanslaget till Rikskonserter till myndighetsanslaget för Statens musiksamlingar/Statens musikverk.

Kostnaden är en överslagsberäkning baserad på underlag om den genomsnittliga kostnaden för en helårsmedarbetare i statsförvaltningen, som är runt en miljon kr.⁴ Denna siffra är egentligen i genomsnitt något lägre vid dagens Statens musiksamlingar. Det ger alltså totalt 10 miljoner kr per år och i det ingår lön och sociala avgifter men inte lokaler och gemensamma overheadkostnader. Dessa kostnader i sin tur utgör i genomsnitt ca 250 000 kr per år och per anställd. Normalt sett något mer i Stockholm än i mindre städer.

Vad gäller gemensam overhead som stöd för den operativa verksamheten, som t.ex. personalstöd, registratur, kontorsservice, reception samt IT och informationsverksamhet, så bör lösningar som är gemensamma med myndigheten i övrigt sökas. För att förstärka denna del, är bedömningen alltså att myndigheten utöver de rena personalkostnaderna behöver tillföras motsvarande ungefär 2 miljoner kr per år. Summan bygger på att man räknar med en genomsnittlig overheadkostnad (inklusive lokaler) på 250 000 kr per helårsmedarbetare och sedan drar av något med hänsyn till de effektiviseringsvinster som kan göras genom att utnyttja befintlig organisation vid Musiksamlingarna.

⁴ Se t.ex. Ekonomistyrningsverkets rapport, Nyckeltal för OH-kostnader (2005:3).

Förslaget är alltså även att viss verksamhet förs över från Rikskonserter till Statens musikverk/Statens musiksamlingar. Först och främst Elektroakustisk musik i Sverige (EMS). För detta uppdrag bör även fem miljoner kr tillföras myndigheten, vilket ungefär motsvarar vad som i dag går till EMS. Det motsvarar också de nuvarande fyra årsarbetskrafter som används i verksamheten samt övriga kostnader för studiorna m.m.

Vidare föreslår vi alltså att Statens musikverk också bör tillföras två miljoner kr för den del av Caprices verksamhet som föreslås föras över. Det motsvarar ungefär två årsarbetskrafter för att hantera marknadsföring/försäljning, bevarande samt administration av ersättningar m.m.

Sammantaget ger detta alltså ett behov av resurser på 19 miljoner kr. I detta innefattas alla personalkostnader, inklusive overhead och kontorslokaler. Dessa resurser bör omfördelas från verksamhetsbidraget till Rikskonserter och tillföras myndighetsanslaget för Statens musiksamlingar/Statens musikverk.

Den delvis nya inriktning som föreslagits för att öka integrationen mellan Statens musiksamlingar och verksamheten med levande musik, kan delvis åstadkommas genom förändringar i befintlig verksamhet (Svenskt visarkiv införlivas fullt ut i övrig verksamhet) och delvis genom de förstärkningar som erhålls i samband med att verksamhet förs över från Rikskonserter. Det senare gäller den verksamhet vid Caprice som nämnts ovan.

Om det nya uppdraget i övrigt medför ökade kostnader bör det övervägas om ytterligare resurser ska tillföras myndigheten från det nuvarande verksamhetsbidraget till Rikskonserter. En särskild fråga gäller övertagandet av samlingar från Svensk Musik och utgivningen av noter m.m. Dessa frågor bör övervägas i särskild ordning mot bakgrund av att det handlar om kostsamma uppgifter.

I samband med att en ny verksamhet startar är förslaget också att den nuvarande anslagsposten till Statens musiksamlingar under anslaget 8.1 Centrala museer: Myndigheter, tas bort och att ett nytt anslag i stället skapas för Statens musikverk. På så vis markeras att myndigheten inte längre (enbart) är en musei- eller kulturarvsmyndighet. Förslagsvis inrättas i stället ett nytt anslag under området för teater, dans och musik. Detta kommer bl.a. att påverka i vilket sammanhang regeringen ska redovisa verksamheten till riksdagen och möjligheten att föra över resurser till eller från andra områden.

Oavsett val av organisationsmodell är förslaget vidare att 25 miljoner kr omfördelas från verksamhetsbidraget till Rikskon-

serter till ett särskilt anslag för samverkansprojekt i musiklivet av nationellt intresse. Anslaget disponeras i huvudförslaget av Statens musikverk. Ett särskilt råd fattar beslut om till vilka ändamål dessa medel ska användas. Dessa resurser ska, som nämnts ovan, alltså inte gå till administration utan tillfalla musiklivet.

6.8 Förstärkning av Statens kulturråds bidrag till musiklivet

Enligt direktiven ska utredaren utöver det som berörts ovan även analysera vilka konsekvenser förslagen får för andra statliga insatser på musikområdet och bedöma eventuellt övriga insatser som bör ingå i en ny plattform för musiken. Mot denna bakgrund har vi inom ramen för den tid som stått till buds, även övervägt om det är motiverat med förändringar även på andra områden än de som behandlats ovan.

Med denna utgångspunkt är det tydligt att de förslag som lämnats ovan bör få konsekvenser för vissa av Statens kulturråds bidrag på musikområdet. Hur dessa bidrag ser ut påverkar indirekt hur den föreslagna plattformen kommer att kunna arbeta. Som vi ser det är det framför allt viktigt att stärka verksamhetsbidragen till det fria musiklivet så att denna sektor kan bli en part på samma villkor som länsmusiken i de samarbetsprojekt som plattformen ska stödja. Förslag om förstärkningar av dessa bidrag samt bidrag för arrangörer, samarbete med tonsättare och fonogramstödet lämnas nedan. Inledningsvis kommenteras dock vissa av de förslag som lämnas av Kultursamverkansutredningen.

6.8.1 Bidrag till regional musikverksamhet m.m.

Bedömning: Inom ramen för den nya kultursamverkansmodellen för bidrag till regional kulturverksamhet bör Statens kulturråd ställa upp tydliga kriterier för fördelningen av resurser för regional musikverksamhet till respektive län. Sådan verksamhet bör prioriteras som bidrar till att ny musik framförs och innefattar deltagande i turnéer och gästspel samt samverkan med fria arrangörer och musikgrupper.

Kulturrådet fördelar som angetts i kapitel 3 bidrag till bl.a. landsting och regionförbund för regional musikverksamhet (länsmusik). Sammantaget fördelades 2009 totalt ca 222 miljoner kr för ändamålet. Dessutom fördelar Kulturrådet verksamhetsbidrag till ett antal orkestrar och musikteaterinstitutioner. År 2009 fördelades ca 108 respektive 160 miljoner kr i verksamhetsbidrag på dessa områden. I dag går dessa stöd till av regeringen utpekade institutioner. Vidare går ytterligare medel från samma anslag (anslag 2:2) till utvecklingsbidrag till bl.a. musikområdet.

Hela detta fördelningssystem påverkas av de förslag som lämnas av Kultursamverkansutredningen, som har haft i uppdrag att utarbeta ett förslag till införande av den nya modell för fördelning av statliga bidrag till kulturverksamheter på regional och lokal nivå som riksdagen i december 2009 beslutade om. Kultursamverkansutredningen föreslår att en ny modell för fördelning av statliga medel till regional kulturverksamhet införs fr.o.m. 2011. Modellen innebär att de bidrag som i dag går till regional teater-, dans- och musikverksamhet, regionala museer, regionala arkiv, kulturkonsulentverksamhet, regionala resurscentra för film och video samt länsbetslöjdskonsulenter samlas under ett anslag till regional kulturverksamhet.

Den nya modellen innebär att riksdagen, liksom i dag, beslutar om nivån på de statliga medel som ska gå till regional kulturverksamhet och att regeringen fastställer anslagsvillkor i regleringsbrevet till t.ex. Statens kulturråd. Däremot ska regeringen inte peka ut enskilda institutioner eller verksamheter i länen. I stället ska det i respektive län tas fram en flerårig plan för hur kulturverksamheten ska bedrivas i länet, hur man vill att de statliga medlen ska användas samt hur kulturverksamheterna ska finansieras av kommuner och landsting. Dessa regionala kulturplaner ska bilda underlag för de beslut som Statens kulturråd fattar om medelsfördelning till respektive län.

Statens kulturråd ska inför beslutet föra en dialog med landstinget i det berörda länet, eller det organ som landstinget valt att delegera uppgiften till. Vid dialogen kan eventuella behov av att justera eller förtydliga kulturplanen diskuteras. Dialogen kan även röra andra statliga bidrag som har koppling till den regionala kulturverksamheten. De avsiktsförklaringar som Statens kulturråd tecknat med ett antal län kan här tjäna som förebild.

Den regionala kulturplanen ska landstinget ta fram efter samråd med kommunerna i länet. Det ska också finnas möjlighet för repre-

sentanter för kulturutövare och civilsamhälle att bidra med synpunkter. På motsvarande sätt ska Statens kulturråd samverka med andra statliga myndigheter vars verksamhetsområden berörs av bidragsgivningen till regional kulturverksamhet.

Utredningens bedömning är att Kultursamverkansutredningens förslag kan bidra till en ny dynamik på musikområdet. Den regionala fördelningen av de statliga bidragsmedlen som den ser ut i dag är historiskt betingad med hänsyn till den institutionsstruktur som har funnits. Hänsyn måste även framgent tas till detta men utrymmet bör kunna öka för att prioritera sådan verksamhet som uppfyller de kulturpolitiska målen och de kriterier som Kultursamverkansutredningen föreslår ska gälla för fördelningen.

Utredningen stöder alltså Kultursamverkansutredningens förslag men menar samtidigt att det i sammanhanget är viktigt att det ställs upp tydliga kriterier för fördelningen av resurser för regional musikverksamhet till respektive län. Den regionala musikverksamhet bör prioriteras som bidrar till att nyskapande musik framförs och som t.ex. innefattar deltagande i turnéer eller gästspelsverksamhet samt samverkar med det fria musiklivet. Utifrån de målsättningar som regeringen anger blir det i den föreslagna modellen, Statens kulturråds ansvar att prioritera sådana regioner som har en musikverksamhet som uppfyller dessa mål.

Samverkan ska enligt Kultursamverkansutredningens förslag också ske med andra ansvariga myndigheter på respektive område. I detta sammanhang bör det övervägas hur det nya Statens musikverk kan vara representerat eftersom myndighetens uppgift blir att ha nationell överblick och att främja, i stort sett, samma mål på musikområdet som gäller för fördelningen av bidrag till regional kulturverksamhet.

6.8.2 Bidrag till musikarrangörer

Bedömning och förslag: Utredningen stöder Kultursamverkansutredningens förslag om att en översyn bör göras av statens stöd till arrangörer.

Förslaget är att 6 miljoner kr överförs från Rikskonserters verksamhetsbidrag till Statens kulturråds anslag 2:3, ap. 1 för att förstärka arrangörsstödet. De nya medlen bör användas för att

stödja arrangörer som kan bli av strategisk betydelse och festivaler.

Kulturrådet beslutar om verksamhetsbidrag till arrangörer för engagemang av fria grupper (se kapitel 3). År 2009 uppgick stödet till musikarrangörer till ca 24 miljoner kr och har under den senaste tioårsperioden ökat kraftigt.

Kultursamverkansutredningen föreslår att en översyn görs av stödet till arrangörer. Motivet är att dagens system bygger på en uppdelning mellan olika genrer som i hög grad är historiskt betingad. Även stödet till musikarrangörer, där en stor del av medlen fördelas till fyra riksorganisationer som i sin tur fördelar medlen till lokala arrangörer, har vissa nackdelar. En sådan nackdel är att systemet inte tar hänsyn till att utvecklingen inom konstområdet innebär att olika uttryck blandas och korsbefruktar varandra.

Vi stödjer tanken om en översyn och menar att statens stöd bör ta hänsyn till de musikaliska uttryck som har svagt stöd på institutionell nivå, men att det inte bör bidra till ett alltför starkt fokus på genreuppdelning. Ett problem som har uppmärksammats på senare år är att starka nätverk inom kulturlivet också riskerar att ha en utestängande effekt. Det kan t.ex. innebära att unga musikarrangörer som inte organiserar sig efter genretillhörighet inte heller får möjlighet att ta del av olika stöd – trots att de kan ha mycket hög kompetens när det gäller att skapa möten mellan den levande musiken och en publik. Det finns många tecken på att uppdelningen i fasta genrer är av mindre betydelse för de unga generationer som kommer utgöra framtidens musikliv. I sig ska detta inte ses som ett problem, även om det måste finnas ett utrymme att värna de musikaliska arv som också finns i traditionella genrer.

Ett annat skäl som talar för att den nuvarande ordningen bör ses över är att resurserna på regional nivå behöver samordnas bättre. I mindre län kan det uppstå situationer där olika offentligt stödda verksamheter med i stort sett liknande verksamhet konkurrerar om samma publik och samma scener. En bättre samordning och en närmare koppling mellan de ideellt verkande musikarrangörerna, Riksteatern och de regionala teatrarnas och musikinstitutionernas verksamhet bör vara mer gynnsam för kulturlivet i hela landet. En närmare relation mellan bidragsfördelande instans och de enskilda föreningarna är också generellt att föredra när dessa är många och små.

Utredningen stöder även av dessa skäl förslaget om en översyn. Ur ett nationellt perspektiv är det dock av betydelse att det på musikområdet även fortsättningsvis finns vissa resurser på central nivå som kan fördelas till arrangörer. Resurserna bör användas för att stärka vissa framgångsrika arrangörer så att de kan utveckla arbetet i professionell riktning. Dessa bör på detta sätt kunna få strategisk betydelse för att större turnéer och arrangemang ska kunna komma till stånd i olika delar av landet.

En satsning i denna riktning måste dock kombineras med en insikt om betydelsen av tillfälliga (om än ofta återkommande) arrangemang som festivaler. Kulturrådet ger i dag främst bidrag till arrangörer som har en omfattande, permanent och regelbunden konsertverksamhet. På det vis detta kriterium är utformat har det tidigare inneburit att musikfestivaler haft svårt att få stöd. Förhållandet har dock förändrats och ett antal festivaler som bedöms vara av nationellt intresse får i dag stöd. Detta är rimligt i en tid där festivaler har kommit att bli av allt större betydelse för utbudet av musik på många håll. Särskilt för nyskapande musik och konserter med utländska artister är festivalerna av stor betydelse. Därför bör det tydligt framgå att även arrangörer med tillfällig verksamhet ska kunna prioriteras om verksamheten annars svarar upp mot kulturpolitiska mål om t.ex. kvalitet och mångfald.

För att möjliggöra särskilda satsningar på arrangörer av strategisk betydelse är förslaget att sex miljoner kr överförs från Rikskonserters verksamhetsbidrag till Statens kulturråd för att förstärka stödet till arrangörer (anslag 2:3, ap. 1). Rikskonserters verksamhetsbidrag justeras i dag årligen för pris- och löneutvecklingen (PLO-omräknas). Förslaget är mot denna bakgrund att den del som omfördelas även fortsättningsvis bör PLO-omräknas. Resurserna kommer även fortsättningsvis att användas för löner, lokalhyror m.m. vars kostnader följer pris- och löneutvecklingen, enda skillnaden är att det nu sker inom ramen för det fria musiklivet. Därför kan det även anses motiverat att hela anslaget 2:3, ap. 1, årligen pris- och löneomräknas.

Av den föreslagna förstärkningen bör en miljon kr reserveras för verksamheten på folk- och världsmusikscenen Stallet, se mer om detta i nästa avsnitt. De ökade resurserna bör i övrigt användas för att stödja professionaliseringen av arrangörer som är eller kan förväntas bli av strategisk betydelse för att större turnéer och arrangemang ska kunna genomföras i hela landet. Den ökning som föreslås bör inte gå till vidare fördelning genom de tidigare nämnda

paraplyorganisationerna, eftersom en översyn av detta system bör göras. Resurserna bör också användas för att förstärka stödet till festivaler som är av nationell betydelse.

6.8.3 Stallet

Förslag: Statens kulturråd bidrar till att ge Riksförbundet för Folkmusik och Dans ekonomiska förutsättningar att ta över och driva konsertlokalen Stallet eller motsvarande verksamhet i en annan lokal. För ändamålet tillförs ytterligare 1 miljon kr till Statens kulturråds bidrag till arrangörer, anslag 2:3, ap. 1.

Enligt Rikskonserters uppdrag ska Stallet, som nämns i kapitel 4, vara en arena för folk- och världsmusik. Programverksamheten sköts av Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD). RFoD har drivit verksamheten sedan år 2000.

Stallet hade 2009 ca 3 140 000 kr i intäkter, inklusive stöd från bland annat Statens kulturråd till RFoD som arrangör samt bidrag från Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Rikskonserter stod för ett direkt stöd på drygt 800 000 kr. Rikskonserter har dock indirekt bidragit till Stallets verksamhet med mer resurser än så, främst genom att hjälpa till med annonsering och marknadsföring samt genom att finansiera sådant som försäkring, bevakning och lokalvård (se vidare kapitel 4).

Stallet är i dag en viktig scen för nordisk folkmusik och världsmusik. Främst riktas verksamheten in på musiker bosatta i Sverige och först i andra hand på att bjuda in artister från andra länder. Det kan anses vara av nationellt intresse att det finns en scen för dessa genrer som generellt är dåligt företrädade inom det institutionaliserade musikkivet. Det är också viktigt att det finns en plats där man kan arbeta med genreutveckling inom området genom t.ex. seminarier och träffar för utövare och andra intresserade.

En professionell arrangör som kan bidra till att föra fram och stödja kompetensutveckling hos främst musiker och artister med utländsk bakgrund inom världsmusikområdet, är även framöver av stor betydelse. Även om utredningen generellt inte anser att de resurser som ska omfördelas från verksamhetsbidraget till Rikskonserter ska knytas till en enskild genre, så finns det ett värde i att

verksamheten vid Stallet – som byggts upp med bl.a. statliga medel under ett antal år – får möjlighet att fortsätta utvecklas.

Om Nybrokajen övertas av en ny hyresgäst med musikalisk uthyrning bör Stallet även fortsättningsvis kunna disponeras för samma verksamhet som i dag. I detta läge kommer dock den subvention som Rikskonserter stått för att upphöra vilket måste beaktas. Om verksamheten ska fortleva på egna ben måste alla intressenter i verksamheten, både staden, landstinget och staten, se över sina bidrag.

Utredningens förslag vad gäller statens insats är att Statens kulturråd i detta läge bör ge RFoD ekonomiska förutsättningar att ta över och driva konsertlokalen Stallet. För ändamålet är förslaget att Kulturrådets bidrag till arrangörer, anslag 2:3, ap. 1, tillförs 1 000 000 kr. Medlen bör pris- och löneomräknas (se skäl för detta i avsnitt 6.8.2). Krävs det ytterligare resurser så får det åstadkommas genom att andra intressenter skjuter till mer medel samt genom att Stallet ökar sina egna intäkter genom fler arrangemang och ökad uthyrning av lokalerna t.ex.

Om den nya hyresgästen på Nybrokajen 11 inte är intresserad av att låta RFoD disponera lokalerna mot ersättning, så bör bidragen till organisationen ändå kunna utökas. På detta vis skulle RFoD ges förutsättningar att söka en alternativ lokal på annat håll.

6.8.4 Verksamhetsbidrag till fria grupper

Förslag: Kulturrådets verksamhetsbidrag till fria grupper, anslag 2:3, ap. 1, förstärks med 10 miljoner kr från Rikskonserterens verksamhetsbidrag.

Kulturrådet beslutar om bidrag till fria grupper på musikområdet. Som beskrivits i kapitel 3 fördelas stödet som verksamhetsbidrag och avser huvudsakligen gruppernas turnerande verksamhet i Sverige. Stöd kan även beviljas till internationellt kulturutbyte. År 2009 fördelades ca 11,5 miljoner kr i verksamhetsbidrag till fria musikgrupper.

Enligt direktiven ska Kultursamverkansutredningen beakta vad regeringen anfört i propositionen *Tid för kultur* (prop. 2009/10:3) om att statens stöd till den fria scenkonsten, inklusive stödet till arrangörer tillsvidare bör hanteras på central statlig nivå. I linje med

direktiven lämnas inga förslag om att statliga bidragsmedel till den fria scenkonsten som Kulturrådet i dag beslutar om ska fördelas av landstingen. Frågor som gäller finansieringen av den fria scenkonsten bör dock kunna diskuteras mellan staten och den kommunala nivån inom ramen för samverkansmodellen.

Utredningen har tittat närmare på det nuvarande stödet till fria grupper och inhämtat synpunkter från många aktörer inom det fria musiklivet. Som vi har beskrivit i kapitel 2 är det statliga stödet till fria musikgrupper relativt lågt, sett till fördelningen till enskilda grupper. Inom musikområdet är de enskilda stöden jämförelsevis små och spridda på många mottagare. Samtidigt står grupperna för en stor del av konsertutbudet. Enligt Kulturrådets sammanställning av bidragsredovisningar från 2008 genomförde de 129 grupper som fick stöd det året sammanlagt 3 011 konserter. Utredningen menar att här finns en stor potential att genom ett ökat statligt stöd förbättra gruppernas möjligheter att turnera i landet och internationellt och på så sätt ge människor i hela landet möjligheter att möta olika musikaliska uttryck.

En omständighet som också talar för ökat stöd är att en rad musikaliska uttryck som är svagt representerade inom det institutionella musiklivet i stort sett enbart får stöd i form av frigruppstöd och arrangörsstöd. Det gäller t.ex. pop, jazz, folk- och världsmusik, nutida musik och tidig musik. Det svenska musiklivet präglas idag av en genremässig uppdelning – både vad gäller musiklivets organisering i olika intressegrupper och i de olika musikgruppernas och scenernas repertoar. Trots en successiv utbyggnad av musikens infrastruktur genom länsmusik och ett ökat antal regionala och kommunala orkestrar sedan 1970-talet och trots uppdrag för institutionerna med inriktning på genremässig bredd har kulturpolitiken inte fullt ut lyckats överbrygga de skilda villkoren för olika musikaliska uttryck.

Flera olika organisationer inom musiklivet har också fört fram önskemål om särskilda nationella satsningar för att främja musikaliska uttryck med svag institutionell koppling t.ex. center med genrekompetens för folkmusik, en nationalscen för jazzen, en nationell ensemble för nutida musik och en annan för tidig musik samt ett nav för kammarmusiken.

Utredningen har gjort bedömningen att det inom ramen för de medel som kan överföras från Rikskonserter till musiklivet inte finns tillräckliga resurser för att genomföra sådana satsningar, men att den nya plattformen bör ha i uppgift att genom olika typer av

utvecklingsåtgärder stödda bl.a. dessa musikaliska uttryck. Plattformens uppgift bör vara att främja samverkan mellan musiklivets olika delar och ett ökat stöd till det fria musiklivet bör kunna göra fria utövare till en starkare part exempelvis i olika typer av samverkan med musikinstitutionerna.

Företrädare för det fria musiklivet har bl.a. fört fram de många fördelar som residensverksamhet för med sig. Residens på en institution innebär att en fri grupp kan få tillgång till en professionell infrastruktur med t.ex. teknik och marknadsföring. För grupper inom den nutida konstmusiken är det intressant med residens även utanför musikinstitutionerna, t.ex. på ett konstmuseum, där man också kan hitta en ny och intresserad publik.

Utredningen föreslår mot bakgrund av ovanstående att 10 miljoner kr överförs från Rikskonserters verksamhetsbidrag till Kulturrådets anslag 2:3, ap. 1. Medlen bör pris- och löneomräknas (se skäl för detta i avsnitt 6.8.2). Förstärkningen bör i första hand användas till strategiska insatser, som kan ge särskilt framstående grupper inom olika genrer möjlighet till en mer kontinuerlig verksamhet, förbättrade möjligheter att nå en ny publik eller fördjupa samarbetet med kulturinstitutioner t.ex. genom residensverksamhet.

6.8.5 Fonogramstödet

Förslag: Från verksamhetsbidraget till Rikskonserter omfördelas 1,5 miljoner kr till Statens kulturråds fonogramstöd, anslag 2:3, ap. 2.

Regeringen bedömer i propositionen *Tid för kultur* (Ku2009/10:3, s. 66) att de anslagsmedel som frigörs när utgivningen av fonogram på märket Caprice och verksamhetsstödet till Rikskonserter upphör delvis bör användas till att förstärka ett reformerat inspelnings- och distributionsstöd på fonogramområdet.

Mot bakgrund av att Caprice Records verksamhet med nyinspelning föreslås upphöra (se ovan avsnitt 6.5.2) är det önskvärt att övriga fonogramproducenter på marknaden ges möjlighet att genom fonogramstödet som Statens kulturråd fördelar få ökat ekonomiskt stöd för utgivningen av smalare musik. Utredningens förslag är att 1,5 miljoner kr omfördelas för ändamålet vilket ungefär motsvarar vad Rikskonserter i dag avsätter för Caprices

inspelningsverksamhet. Medlen bör pris- och löneomräknas (se resonemang i avsnitt 6.8.2).

6.8.6 Samarbete med tonsättare

Förslag: Från Rikskonserters verksamhetsbidrag överförs 1,5 miljoner kr till Statens kulturråd för att förstärka bidraget för samarbete med tonsättare. Stödet till tonsättarsamarbete flyttas till anslag 2:3, ap. 1, och totalt 7 miljoner kr tillförs anslaget för ändamålet. En förordning tas fram som anger stödets ändamål och vilka som kan komma ifråga för stöd. Kulturrådet bör bl.a. se över om antalet ansökningstillfällen per år kan utökas.

Rikskonserter har som mål att stödja tonsättare och frilansartister genom att beställa, leverera och framföra beställda kompositioner. För ändamålet har ca 1,5 miljoner kr använts de senaste åren förutom 2009 då inga beställningar gjorts. Beställningsverksamheten har fyllt en viktig funktion för att stödja skapandet av ny musik och för en konstnärsgrupp som ofta verkar under osäkra och svåra villkor. Resurserna bör alltså reserveras för ändamålet även fortsättningsvis. Den nationella musikplattformen bör dock inte sköta fördelningen eftersom dess roll inte ska vara bidragsfördelning.

I stället föreslås att Kulturrådets bidrag för samarbete med tonsättare förstärks med motsvarande resurser som Rikskonserter avsatt i snitt de senaste åren, dvs. 1,5 miljoner kr. I samband med det bör dock kriterierna för fördelningen av stödet ses över.

Idag är Kulturrådets stöd för tonsättarsamarbete en del av anslag 2:2, ap. 3, dvs. stöd till länsmusik m.m. Med hänsyn till de förslag som lämnas av Kultursamverkansutredningen bör stödet till tonsättarsamarbete i stället ingå i anslag 2:3, ap. 1. Sammantaget, inklusive den förstärkning utredningen föreslår, bör ca 7 miljoner kr avsättas för ändamålet. Det innebär att 5,5 miljoner kr bör föras över från anslag 2:2, ap. 3. Summan bygger i grova drag på vad som fördelats de senaste åren inom ramen för detta anslag. Medlen bör också pris- och löneomräknas, inte minst mot bakgrund av att detta sker i dagsläget (se även skäl för detta i avsnitt 6.8.2).

En fördel med att flytta stödet är också att det ökar möjligheterna att stärka hela ”näringskedjan” från komponist till publik. I

rapporten *Komponisterna i Sverige* föreslår Fredrik Österling att man just bör öka samverkan mellan Kulturrådets bidrag. För att utveckla stödet bör en ny förordning tas fram i samband med förstärkningen. Bidragets namn bör i det sammanhanget ändras till "samarbete med komponister". På så vis återspeglas hela bredden i den grupp som kan komma att vara involverad i dessa projekt och en bättre likformighet åstadkoms i förhållande till Konstnärsnämndens stipendier (se nedan).

Stödet bör även fortsättningsvis kunna sökas av allt från fria grupper till regionala och lokala kulturinstitutioner (både orkestrar, länsmusik och andra kulturinstitutioner t.ex. ett museum). Detta villkor bör uttryckas i allmänna ordalag och inte vara kopplat till att institutionen eller grupper i fråga får bidrag från t.ex. Kulturrådet. Kriterierna bör även modifieras så att verk som de sökande planerar att spela mer än en gång prioriteras. Bestämmelserna bör slutligen även utformas så att en del av resurserna också kan avsättas för residensverksamhet för komponister och så att aktuella upphovsmän även kan komma från andra länder än Sverige.

Det stöd för kompositionsbeställningar som hittills har funnits hos Rikskonserter har också kunnat sökas av enskilda musiker. Utredningen anser att Kulturrådet bör se över möjligheten att öppna stödet även för enskilda musiker som vill utöka sin repertoar. En fråga som bör beaktas är att Rikskonserter i dessa fall har kunnat ta på sig en arbetsgivarroll gentemot tonsättarna, eftersom Rikskonserter är medlemsorganisation hos Svensk Scenkonst. Om stödet förs över till Kulturrådet måste frågan lösas på annat sätt. I syfte att bättre återspegla den bredd av musikaliska uttryck som kan komma ifråga för stöd bör Kulturrådet överväga att utvidga den referensgrupp som finns för att bedöma ansökningarna. Slutligen bör Kulturrådet se över om antalet ansökningstillfällen per år kan utökas.

Även Konstnärsnämnden ger som framgår av kapitel 3 stöd till kompositionsverksamhet, dels genom stödet till samverkan mellan komponister och musiker/sångare, dels genom arbetsstipendier till komponister. Tidigare fanns även ett stöd till komponister som arbetar med beställningsverk, men detta stöd har avskaffats innevarande år.

Utredningen har valt att i detta läge föreslå en förstärkning av stödet till Kulturrådet av två skäl. Dels anser vi att summan är för liten för att det ska vara meningsfullt att dela upp den på två bidragsgivare, dels menar vi att det i Kulturrådets stöd finns en

ännu starkare koppling till att de nya verken också ska möta en publik. Samtidigt anser vi att det finns goda skäl till att också Konstnärsnämnden på sikt kan få möjlighet att stärka stödet till kompositionsverksamhet. För att ge goda möjligheter till nyskapande konst inom musikområdet är det viktigt att ge tonsättare möjlighet att skapa fritt också utan tanke på en beställare, på samma sätt som sker inom andra konstområden.

I propositionen *Tid för kultur* (2009/10:3) anges att samverkan mellan Kulturrådet och Konstnärsnämnden bör utvecklas för att stärka kvaliteten i bidragsgivningen. Utredningen anser att en sådan samverkan kan vara av särskild betydelse när det gäller kompositionsbeställningar.

7 Ekonomiska konsekvenser m.m.

7.1 Konsekvenser av utredningens förslag

De förslag som lämnats i föregående kapitel kan väntas få konsekvenser på olika områden. Mest påtagligt är de ekonomiska konsekvenser som följer av att statliga resurser omfördelas inom musikområdet. Konsekvenser av utredningens förslag i denna del sammanfattas i det första avsnittet nedan. I det andra avsnittet kommenteras förväntade konsekvenser av förslagen i enlighet med bestämmelsen i 15 § kommittéförordningen (1998:1474).

Ekonomiska förslag och förväntade konsekvenser

I föregående kapitel har förslag lämnats som innebär att medel omfördelas från verksamhetsbidraget till Stiftelsen Svenska rikskonserter till andra ändamål inom musikområdet. Den föreslagna omfördelningen av resurser får i första hand konsekvenser för de anställda vid stiftelsen och för dess verksamhet. Att verksamhetsbidraget till Rikskonserter ska upphöra är dock redan beslutat och konsekvenserna för stiftelsens verksamhet berörs därför inte närmare här.

Utredningens förslag till hur dessa medel i stället ska användas innebär i korthet dels att en ny verksamhetsdel byggs upp inom ramen för Statens musiksamlingar samt att verksamhet vid EMS och Caprice förs över till myndigheten, dels att resurser frigörs för det fria musiklivet och för institutioner på nationell, regional och lokal nivå. Förslagen för inte med sig ökade kostnader för staten utan finansieras genom omfördelningar.

På ett övergripande plan bedömer utredningen att de förslag som lämnas bör leda till ökad dynamik och bättre resursutnyttjande både på statlig och regional nivå samt bättre villkor för det fria musiklivet. Både det fria musiklivet och regionala aktörer, som

t.ex. länsmusiken, får ett större ansvar för och inflytande över vilka samarbetsprojekt som ska drivas. I förlängningen kan det förväntas leda till positiva effekter för området som helhet, t.ex. i form av ett större regionalt och lokalt intresse av att vara med och finansiera verksamhet som i dag huvudsakligen stöds med statliga medel.

Den nya verksamheten inom ramen för Statens musiksamlingar bör kunna starta från den 1 januari 2011 om regeringen fattar erforderliga beslut. I det sammanhanget bör det dock påpekas att den föreslagna omfördelningen av resurser inte kan genomföras fullt ut till årsskiftet. Rikskonserters medel kommer att vara bundna i lönekostnader m.m. en bit in på 2011 varför omfördelningen måste ske successivt.

Utredningen menar att Statens musiksamlingar fr.o.m. 1 januari 2011 bör kunna överta den verksamhet som föreslås överföras från Rikskonsserter (EMS och delar av Caprice Records). Vissa resurser bör också kunna frigöras så att myndigheten redan från årsskiftet kan börja bygga upp den nya verksamhetsdelens administration. Nästa steg bör vara att överföra medel till det särskilda anslag som föreslås för samarbetsprojekt med musiklivet. På så vis minimeras det glapp som kan uppstå för vissa viktiga projekt som i dag stöds av Rikskonsserter och som den nya verksamheten också kan förväntas vilja stödja. I takt med att ytterligare medel blir tillgängliga bör sedan utredningens förslag till förstärkningar av Statens kulturråds olika bidrag genomföras.

Ytterligare konsekvenser enligt kommittéförordningen

Om förslagen i ett betänkande har betydelse för vissa särskilt utpekade områden ska dessa konsekvenser anges i betänkandet enligt 15 § kommittéförordningen (1998:1474). Det gäller följande områden: den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, jämställdheten mellan kvinnor och män samt möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

Vad gäller den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet kan utredningen inte se att förslagen skulle få några konsekvenser i dessa delar. För sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet kan utredningens förslag

dock antas ha positiva konsekvenser. Målet med en ny plattform för musiken bör vara att stödja att befolkningen i hela landet ges möjlighet att ta del av ett varierat musikaliskt utbud, präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet. Själva kärnuppgiften är således att säkra en typ av offentlig service för alla, oavsett var i landet man bor.

Vad gäller små företags arbetsförutsättningar så kan utredningens förslag även här förväntas få positiva konsekvenser. Som beskrivits i kapitel 6, bör bl.a. det fria musiklivet i form av grupper och arrangörer prioriteras framöver. Dessa består till viss del av bolag eller enskilda firmor. Just de fria aktörerna kommer med utredningens förslag att få bättre möjligheter, dels genom förstärkta stöd från Statens kulturråd och dels genom att de bjuds in att bli en viktig part i de samarbetsprojekt som den föreslagna musikplattformen ska stödja.

Om man ser till jämställdheten mellan kvinnor och män samt möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, så bör utredningens förslag rörande det fria musiklivet vara av positiv betydelse även i denna del. Utökade ekonomiska resurser ger bl.a. Kulturrådet förbättrade möjligheter att stödja en positiv utveckling både vad gäller jämställdhet och för att uppnå de integrationspolitiska målen.

Referenser

- Att styra staten – regeringens styrning av sin förvaltning*, betänkande av Styretredningen (SOU 2007:75).
- Den professionella orkestermusiken i Sverige*, betänkande av Orkesterutredningen (SOU 2006:34).
- Konstnärernas inkomster – en statistisk undersökning av SCB inom alla konstområden 2004 och 2005*, rapport utgiven av Konstnärsnämnden 2009.
- Kulturen i siffror*, Statens kulturråds skriftserie 2008:5.
- Kulturliv och skola*, Statens kulturråds skriftserie 2007:8.
- Kulturpolitikens arkitektur*, betänkande av Kulturutredningen, vol. 3 (SOU 2009:16).
- Plats på scen*, betänkande av Kommittén för jämställdhet inom scenkonstområdet (SOU 2006:42).
- På väg mot jämställd scenkonst*, Statens kulturråds skriftserie 2009:1.
- Sandgren, Torgny, *Svensk musik i utlandet: Information och internationell kontaktförmedling*, rapport i stencilmform ingiven till Statens kulturråd 2009.
- Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet*, betänkande av Kultursamverkansutredningen (SOU 2010:11).
- Svenson, Per, *Konstnärerna och kulturpolitiken*, rapport utgiven av Konstnärsnämnden 2008.
- Österling, Fredrik, *Komponisterna i Sverige*, rapport utgiven av Konstnärsnämnden 2009.

Kommittédirektiv

Ny plattform för musiken

Dir.
2009:96

Beslut vid regeringssammanträde den 29 oktober 2009

Sammanfattning

En särskild utredare ska, under förutsättning att riksdagen fattar beslut i nödvändiga delar, föreslå den närmare utformningen av en ny nationell plattform för musiken. Utgångspunkten är att den nya verksamheten ska inleda sitt arbete under 2011.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå vilka statliga insatser som bör göras på nationell nivå för att främja utvecklingen på musikområdet,
- identifiera vilka av Stiftelsen Svenska rikskonserters nuvarande ansvarsområden som bör tillvaratas av den nya musikplattformen,
- komma med förslag gällande den nya musikplattformens kompetens- och lokalbehov,
- lämna förslag på myndighetsnamn.

En utgångspunkt ska vara att kopplingen mellan statens insatser för det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande ska stärkas.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2010.

Bakgrund

I propositionen Tid för kultur (prop. 2009/10:3) gör regeringen bedömningen att de statliga insatserna på central nivå för musikområdet behöver reformeras och i hög utsträckning samlas i en

myndighet. Vidare föreslår regeringen att statens stöd till Stiftelsen Svenska rikskonserter ska avvecklas.

Stiftelsen Svenska rikskonserter, som har sitt ursprung i 1960-talet, inledde verksamheten i sin nuvarande form 1988 och har till syfte att främja utvecklingen av musiklivet i hela landet inom olika musikaliska uttrycksformer. Rikskonserter har sedan starten haft en viktig roll för att sprida musik av hög kvalitet till hela landet, framför allt genom verksamheten med turnéproduktion men också genom samarbetsprojekt. Den regionala nivån och musiklivet i stort har utvecklats positivt, och i dag erbjuds musik av hög konstnärlig kvalitet runt om i landet. Det finns också en bredd och mångfald i musikutbudet.

Regeringen anser därför att det statliga stödet till musikområdet behöver vidareutvecklas för att motsvara de behov som nu präglar det svenska musiklivet. En ny nationell plattform behövs där statens insatser inriktas på nationell överblick, kompetensuppbyggnad och internationell samverkan. Kopplingen mellan det musikaliska kulturarvet och det konstnärligt nyskapande bör också stärkas. Däremot bedöms det som mer ändamålsenligt att den regionala nivåns resurser för att producera konserter och turnéer förstärks och att statens roll i den delen därmed förändras. Från ett nationellt perspektiv och genom kunskap om de olika nätverken ska musikplattformen bidra till en ökad samverkan utifrån musiklivets villkor och behov.

Statens musiksamlingar har i uppdrag att dokumentera, samla in och hålla musikens kulturarv levande och därigenom främja musikintresset, musikvetenskapen och den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden. Enligt vad som anges i budgetpropositionen för 2010 kommer verksamheten även att inrymma uppdrag inom teater och dans (prop. 2009/10:1, utg. omr. 17). Myndigheten arbetar redan i dag i nära samverkan med såväl utövande musiker som forskare och allmänhet; myndigheten har därmed goda förutsättningar att ytterligare fördjupa sin kompetens på musikområdet. Regeringen bedömer därför att Statens musiksamlingar bör få ett samlat ansvar för statliga insatser på musikområdet. Därmed kommer myndigheten att få en ny och utbyggd verksamhet som samlar musikområdet på nationell nivå. Även verksamheten vid Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) och vissa frågor när det gäller Caprice Records bör, enligt propositionen Tid för kultur, ingå i den nya plattformen. Bidrag till musiklivet kommer dock även fortsättningsvis att beslutas och fördelas av Statens kulturråd. De statliga

insatserna på musikområdet kommer således att vara fördelade mellan Statens musiksamlingar och Statens kulturråd.

Av budgetpropositionen för 2010, utg. omr. 17, framgår att regeringen har för avsikt att under 2011 avveckla verksamhetsstödet till Stiftelsen Svenska rikskonserter samtidigt som medel överförs till Statens musiksamlingar och till de anslag som Statens kulturråd i dag bl.a. disponerar för bidrag till musikaktörer på regional och lokal nivå samt till fria musikgrupper och arrangörer.

Uppdraget

En särskild utredare ska föreslå den närmare utformningen av en ny plattform för musiken som kan komma hela landet till del. Målsättningen är att den nya verksamheten ska påbörja sitt arbete under 2011. Med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen ska statens insatser syfta till att ett vitalt musikliv utvecklas i hela landet och att mångfalden i musikutbudet ges goda förutsättningar att utvecklas i samspel med musikaktörer på lokal och regional nivå. Statens insatser ska, utöver Kulturrådets bidragsgivning till musiklivet, inriktas på nationell överblick, kompetensuppbyggnad och internationell samverkan. Insatserna ska vidare syfta till att främja ett musikaliskt kulturarv som används och utvecklas.

Utredaren ska föreslå vilka insatser på nationell nivå som bör göras för att främja utvecklingen på musikområdet. Utöver verksamheten Elektroakustisk musik i Sverige (EMS) och frågor i samband med Caprice Records ska utredaren identifiera vilka av Stiftelsen Svenska rikskonserterers nuvarande ansvarsområden som bör tillvaratas av den nya musikplattformen.

Verksamheten vid Statens musiksamlingar kommer med regeringens förslag att utvidgas. Utredaren ska belysa hur de nya uppgifterna kan integreras i myndigheten. Vidare ska utredaren lämna förslag på hur myndigheten ska bidra till en ökad samverkan inom musiklivet samt med andra konstområden. Även förslag på myndighetsnamn ska lämnas.

Utredaren ska analysera vilka konsekvenser förslagen får för andra statliga insatser på musikområdet och bedöma eventuellt övriga insatser som bör ingå i en ny plattform för musiken. Utredaren ska redovisa de verksamhetsmässiga, ekonomiska och personella konsekvenserna för myndigheten av sitt förslag. Myndighetens lokalbehov ska uppmärksammas.

Utredarens förslag ska rymmas inom den ram som anges i budgetpropositionen för 2010 för anslagen till Statens musiksamlingar och Stiftelsen Svenska rikskonserter. Utredaren ska därmed beakta att regeringen, i samband med att bidraget till Rikskonserter avvecklas under 2011, avser att överföra medel dels till Statens musiksamlingar dels till anslag som Statens kulturråd disponerar bl.a. för bidrag till musikaktörer på regional och lokal nivå, fria musikgrupper, arrangörer samt till ett reformerat inspelnings- och distributionsstöd.

Arbetsätt och redovisning av uppdraget

Utredningsarbetet ska bedrivas i nära samverkan med Statens musiksamlingar, Stiftelsen Svenska rikskonserter, Statens kulturråd och musiklivets företrädare. Samråd ska även ske med andra berörda statliga myndigheter och organisationer liksom med institutioner inom musiklivet samt med kulturansvariga på regional nivå. Utredaren ska ha kontakt med utredningen om en ny modell för fördelning av statliga bidrag till regionala och lokala kulturverksamheter (Ku 2009:02).

Utredaren ska hålla berörda centrala arbetstagarorganisationer informerade om arbetet och ge dem tillfälle att framföra sina synpunkter.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2010.

(Kulturdepartementet)

Förteckning över organisationer och enskilda som utredningen träffat

Under utredningstiden har utredaren och sekretariatet bjudit in ett stort antal företrädare för myndigheter, institutioner och organisationer i musiklivet samt ett stort antal fristående musiker och arrangörer till möten i Stockholm. Listan nedan tar endast upp de myndigheter, institutioner och organisationer som har haft möjlighet att delta på utredningens möten:

Statens kulturråd,
Stiftelsen Svenska rikskonserter,
Riksteatern,
Statens musiksamlingar,
Konstnärsnämnden,
Kungl. Musikhögskolan, Stockholm,
Högskolan för scen och musik, Göteborgs universitet,
Musikhögskolan i Piteå,
Kungl. Musikaliska akademien,
Operahögskolan,
Sveriges Kommuner och Landsting (SKL),
Västra Götalandsregionen,
Region Skåne,
Malmö stad,
Lunds kommun,
Helsingborgs stad,

Kristianstads kommun,
Länsmusikens samarbetsråd (LÄS),
Länsmusikens producentnätverk,
Länsmusiken i Stockholm,
Musik i Dalarna
Musik i Syd,
GöteborgsOperan,
Piteå Kammaropera,
Vadstena-Akademien,
Drottningholmsteatern,
Värmlandsoperan,
Folkoperan,
Västerås Konserthus,
Örebro Konserthus,
Malmö Opera,
Stockholms Konserthus,
Västerås Sinfonietta,
Göteborgs Symfoniker,
Svenska Kammarorkestern, Örebro,
Radiosymfonikerna,
Uppsala Konsert och Kongress,
Malmö Symfoniorkester,
Helsingborgs Symfoniorkester,
Svensk Scenkonst,
Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd (KLYS),
Musikerförbundet,
Sveriges Yrkesmusikerförbund (SYMF),
Föreningen svenska tonsättare (Fst),

Svenska Kompositörer Av Populärmusik (SKAP),
Musikarrangörer i Samverkan (MAIS),
Svensk Musik – Swedish Music Information Center,
Dansnät Sverige,
Stockholm Early Music Festival,
Svenska Musikfestivaler,
Folkets Hus och Parkers festivalsektion,
Musikalliansen,
Musikcentrum,
Musikcentrum Syd,
Musikcentrum Väst,
Folkbildningsrådet,
Sveriges Musik- och Kulturskoleråd (SMoK),
Riksförbundet Unga Musikanter,
Smålands Musikarkiv,
Föreningen Sveriges Jazzmusiker,
Svenska Jazzriksförbundet,
Föreningen C-Y Contemporary,
Svenska sektionen av ISCM – International Society for Contemporary Music,
Levande Interpreter av Nutida Konstmusik (LINK),
Riksförbundet Arrangörer av Nutida Konstmusik (RANK)
Svenskt Rockarkiv,
Klaverens Hus,
Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD),
Sveriges Körförbund,
Selam African Festival,
Re:Orient,

Folkmusikens hus, Rättvik,
Jazz i Malmö,
Umeå jazzfestival,
Peace & Love festival,
Eric Ericson Choral Center,
Fasching AB.

Utredningen har även träffat ett antal enskilda personer ur svenskt musikliv, som i detta sammanhang inte bjudits in för att representera någon organisation:

Magnus Brunnskog, Audiorama,
Malin Bång, Curious Chamberplayers,
Karin Dreijer-Andersson, musiker och producent,
Gun Engvall, musikkonsult,
Elise Einarsdotter, kompositör och jazzpianist,
Ebba Forsberg, artist,
Dan Fröberg, Kning disk,
Mats Gustafsson, saxofonist,
David Hansson, The Gothenburg Combo,
Thomas Hansy, The Gothenburg Combo,
Patrik Liljegren, kulturkonsult,
Ida Lundén, tonsättare,
Ingela Malmberg, Orienteatern,
Ivo Nilsson, tonsättare och trombonist,
Lina Nyberg, jazzsångerska,
Lars Redin, Redin Amusement AB,
Marcus Wrangö, Audiorama,
Lennart Åberg, saxofonist.

Statens offentliga utredningar 2010

Kronologisk förteckning

1. Lätt att göra rätt
– om förmedling av brottsskadestånd. Ju.
2. Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag. Ju.
3. Metria – förutsättningar för att ombilda division Metria vid Lantmäteriet till ett statligt ägt aktiebolag. M.
4. Allmänna handlingar i elektronisk form – offentlighet och integritet. Ju.
5. Skolgång för alla barn. U.
6. Kunskapslägesrapport på kärnavfallsområdet 2010
– utmaningar för slutförvarsprogrammet. M.
7. Aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter – ett systematiskt målinriktat arbete på tre samhällsområden. IJ.
8. En myndighet för havs- och vattenmiljö. M.
9. Den framtida organisationen för vissa fiskefrågor. Jo.
10. Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. U.
11. Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet. Ku.
12. I samspel med musiklivet – en ny nationell plattform för musiken. Ku.

Statens offentliga utredningar 2010

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Lätt att göra rätt

– om förmedling av brottsskadestånd. [1]

Ett samlat insolvensförfarande – förslag till ny lag. [2]

Allmänna handlingar i elektronisk form

– offentlighet och integritet. [4]

Utbildningsdepartementet

Skolgång för alla barn. [5]

Kvinnor, män och jämställdhet i läromedel i historia. En granskning på uppdrag av Delegationen för jämställdhet i skolan. [10]

Jordbruksdepartementet

Den framtida organisationen för vissa fiskefrågor. [9]

Miljödepartementet

Metria – förutsättningar för att ombilda division Metria vid Lantmäteriet till ett statligt ägt aktieföretag. [3]

Kunskapslägesrapport på kärnavfallsområdet 2010 – utmaningar för slutförvarsprogrammet. [6]

En myndighet för havs- och vattenmiljö. [8]

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Aktiva åtgärder för att främja lika rättigheter och möjligheter – ett systematiskt målriktat arbete på tre samhällsområden. [7]

Kulturdepartementet

Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet. [11]

I samspel med musiklivet – en ny nationell plattform för musiken. [12]